

B. RUD. HALL

SVENSKA PEDAGOGIKENS HISTORIA

79 sidor. Pris 1 krona.

Rekvireras hos författaren, adress Lund.

Denna framställning utgör den större delen av ett arbete i skolhistoria, om vilket skrives:

i *Nya Dagligt Allehanda* Stockholmsuppl. 29/s 1916:

— — — En intressant bokbekantskap. I en ordknapp men aldrig flack eller genom enformighet tröttande stil upprullas för våra ögon en serie bilder, vilkas åskådlighet mer än en gång kommer en att tänka på den vita duken.
Astrid Cleve-Euler.

I *Stockholms Dagblad* 18/11 1915:

— — — Stor rikedom på överblickar och ett utvidgat tillgodogörande av moderna synpunkter på ämnet.
S. Rosén.

I *Svensk Lärartidning* 12/1 1917:

Under mångåriga studier har förf. fördjupat sitt ämne och där funnit en hel värld av nya intressen. — — — Ett »Försök» — — — värt all den framgång, det kan åt sig tillkämpa.
—B—

I *Tidskrift för folkskolan*, Helsingfors, sept. 1915:

Ett lyckligt grepp av förf. att i en lärobok avsedd för svenska studerande ge plats åt den svenska pedagogikens historia i bredd med den allmänna. Den behandlas mycket sakligt och ingående.
Rg.

Lund 1924. Carl Bloms Boktryckeri.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK

16000

002168218

Em-c:k(p)

ÅRSBÖCKER I SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA
[1923] BOKSERIE UTGIVEN AV [ÅRG. III]
FÖRENINGEN FÖR SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA
[SERIEVOLYM 9] GENOM B. RUD. HALL. [ÅRSVOLYM 2]

SVERIGES ALLMÄNNA LÄROVERKSSTADGAR 1561—1905

UNDER FLERAS MEDVERKAN UTGIVNA AV

B. RUD. HALL

VII

1820 ÅRS SKOLORDNING

PRIS 3 KRONOR

LUND. FÖRENINGEN FÖR SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA

ÅRSBÖCKER I SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA
[1923] BOKSERIE UTGIVEN AV [ÅRG. III]
FÖRENINGEN FÖR SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA
[SERIEVOLYM 9] GENOM B. RUD. HALL. [ÅRSVOLYM 2]

SVERIGES ALLMÄNNA LÄROVERKSSTADGAR

UNDER FLERAS MEDVERKAN UTGIVNA AV
B. RUD. HALL

VII
1820 ÅRS SKOLORDNING

LUND. FÖRENINGEN FÖR SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA

[De »Rättelser» som å ett löst blad tillagts skolordningen, hava här infogats å respektive ställen. Å Sect. 1, Cap. 6, § 3, mom. 6 har ordet försätles ersatts med »fortsätles».

B. R. H.]

LUND 1924
CARL BLOMS BOKTRYCKERI

KONGL. MAJ:TS
FÖRNYADE NÅDIGA
SKOL-ORDNING;

GIFWEN, STOCKHOLMS SLOTT
DEN 16. DECEMBER 1820.

CUM GRATIA & PRIVILEGIO S:Æ R:Æ MAJ:TIS.
STOCKHOLM, TRYCKT I KONGL. TRYCKERIET, 1821.

Wi CARL JOHAN, med Guds Nåde, Sweriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung; Göre weterligt: Att som den Allmänna Upfostringen är af största wigt för Samhälls-Inrättningarnes trefnad och bestånd, hwadan Wi och Riksens Ständer ansett Underwisnings-Werkens möjligaste fullkomnande i öfwerensstämmelse med Tidehwarfwets fordringar och Weten-skapernes framsteg utgöra ett angeläget föremål för Högsta Magtens omsorger, och då den på försök, till efterföljd under fem år i Näder antagne och utfärdade Skol-Ordning af den 7. December 1807 funnits behöfwa omarbetas och förbättras; så har den, uppå Riksens Ständers yttrade underdåniga önskan, i Näder tillförordnade Comitee för Allmänna Upfostrings-Anstalternas och Läro-Werkets öfwerseende och förbättring, efter anställd granskning af de af samtelige Consistorierne i Riket wid berörde Skol-Ordning gjorde anmärkningar, under den 8. April 1817, i underdånighet afgifwit ett af bemälde Comitee utarbetadt Förslag till en ny Skol-Ordning, hwilket Förslag, uppå Nädig befallning, från trycket utgått, med tillkännagifwande att en hwar, som det åstundade, ägde att inom den 1. Februarii 1818 sina anmärkningar i ämnet till Upfostrings-Comiteen insända; hwarefter, uppå Prest-Ståndets wid Riksdagen 1818 derom gjorde underdåniga anhållan, tiden till anmärkningars afgifwande wid nämnde Skol-Ordnings Förslag blifwit förlängd till Riksdagens slut; i grund af hwilket Comiteen fått emottaga ej mindre Prest-Ståndets Ecclesiastik-Utskotts till Oss i underdånighet insände Betänkande, än åtskillige, dels namngifne, dels anonyma granskares anmärkningar öfwer oftanämnde Skol-Ordnings Förslag; och har Upfostrings-Comiteen, med föranledande häraf, sedermera detta

Förslag till en ny Skol-Ordning omarbetat och detsamma, jemte tillhörande Bilagor, till Vår Nådiga pröfning och stadfästelse i underdånighet öfwerlemnad; Öfwer hwilket sålunda omarbetade Skol-Ordningens Förslag Wi i Nåder för godt funnit infordra underdånigt Utlåtande af Vår Högtälskelige Herr Son, Hans Kongl. Höghet Kronprinsen, Hertigen af Södermanland, Hwilken så i öfrigt, som i egenskap af Upsala Academies Cantzler, med särdeles upmärksamhet följt alla ärender, åsyftande det upväxande Slägtets sorgfälliga odling och utbildning. Och som Wi, sedan Hans Kongl. Höghet dertill i underdånighet tillstyrkt Vårt Nådiga gillande och bifall, i Nåder funnit att den ifrågawarande af Upfostrings-Comiteen nu mera omarbetade Skol-Ordning skall, genom en säkrare och med Tidehwarfwets fordringar samt Wetenskapernas kraf mera öfwerensstämmande Läro-methode wid de Allmänna Skolorne och Gymnasierne i Riket, åt Fäderneslandets och Samhällets gagn, i sin mån, bereda kunnige, uplyste och laglydige Medborgare, grundlige Lärde och skicklige Tjenstemän; Altså och med Nådigt gillande af de grunder, hwarpå Skol-Ordningens Förslaget sig stöder, hafwe Wi för godt funnit, att, på sätt den här nedanföre ord för ord finnes intagen, i Nåder fastställa den föreslagne Skol-Ordningen jemte tillhörande Bilagor att tjena till behörig efterlefnad från och med Höst-Terminens början nästkommande år 1821, då nu gällande Skol-Ordning af den 7. December 1807 till dess kraft och werkan kommer att uphöra: och äro de af Upfostrings-Comiteen underdånigst insände Anvisningar och Råd till Lärare wid Elementar-Läro-Werken härwid bifogade såsom Bihang till uplysning om sättet att verkställa Skol-Ordningens föreskrifter, dock utan åliggande för wederbörande att ställa sig samma Anvisningar och Råd till owilkorlig efterföljd.

Första Sectionen.

Stadga för Underwisningen och Ordningen wid alla Rikets Elementar-Lärowerk.

Cap. 1.

Elementar-Lärowerkens indelning.

§. 1.

De på Statens bekostnad inrättade Elementar-Lärowerk ware fördelade i Twänne Classer: Apologist-Skolor och Lärdoms-Skolor. Underwisningen och öfningarne inom de förra skola åsyfta beredande till allmän medborgerlig bildning: inom de sednare beredandet derutöfwer till den högre Wetenskapsodlingen, samt till den bildning, hwilken såsom wilkor för antagande och befordran till wissa Statens Embeten erfordras, och genom offentliga prof wid Rikets högsta Lärowerk skall styrkas.

§. 2.

Apologist-Skolor ware af Twänne slag:

- 1:o. Lägre Apologist-Skolor med en Rector och en Collega.
- 2:o. Högre Apologist-Skolor med en Rector och twänne Colleger.

Är Apologist-Skola belägen på samma ställe, som Lärdoms-Skola, hafwe icke serskild Rector, utan styres af Rector wid Lärdoms-Skolan, men bibehålle likwäl samma antal Lärare, som för sådane Skolor stadgadt är.

§. 3.

Lärdoms-Skolor ware af Trenne slag:

- 1:o. Lägre Lärdoms-Skolor, med en Rector och twänne Colleger.
- 2:o. Högre Lärdoms-Skolor, med en Rector, en Con-Rector och trenne Colleger.
- 3:o. Högsta Lärdoms-Skolor, kallade Gymnasier, med minst sex Lectorer och en Adjunct.

Cap. 2.

Läro-ämnena.

§. 1.

Läro-ämnena i alla Apologist-Skolor wäro: Christendomen, Wälskrifning, Svenska Språkets rättskrifning, Mathematiken, Historien och Geographien, åtföljd af elementära kändedomen om Naturens alster och allmänna Phenomena, Hufwudbegreppen af Fäderneslandets Lag- och Stats-kunskap, åtföljande Svenska Historien, samt Fransyska och Tyska Språken. Från dessa Språks lärande må dock frihet kunna lemnas af Collegium Scholasticum efter föregången skriftelig ansökan af Lärjunges Målsman, hwilken ansökan wid Skolans Handlingar förwäres.

§. 2.

Läro-ämnena i Lägre Lärdoms-Skola wäro Christendomen, Wälskrifning, Svenska Språkets rättskrifning, Latinska och Grekiska Språken, Mathematiken samt Historien och Geographien, åtföljd af Naturens elementära kändedom.

§. 3.

I Högre Lärdoms-Skola underwises i samma Läro-ämnena som i Lägre, med tillägg af Theologi och Hebreiska Språket.

§. 4.

Läro-ämnena i Gymnasium wäro Theologien, Latinska, Grekiska, Hebreiska, Fransyska och Tyska Språken, Mathematiken, Historien, Geographien, Philosophien samt elementära Physiken och Natural-Historien: kunnandes frihet från underwisning i något ämne, som i de trenne slagen Lärdoms-Skolor är föreskrifwet, icke någon medgifwas. Tillfälle till enskild handledning i Teckning och Engelska Språket, för dem det åstunda, bör äfwen, så widt omständigheterna det medgifwa, genom Ephori försorg beredas.

§. 5.

Wid alla Elementar-Lärowerk skall underwisning i Choral-sång meddelas; och må ingen af Ungdomen derifrån sig undandraga, ej heller från Gymnastiska öfningar, der sådane inrätt-

ningar finnas, så framt han ej af Collegium pröfwat wara der-till af naturen alldeles oskicklig.

Cap. 3.

Underwisningens fördelning.

§. 1.

Den studerande Ungdomen fördelas:

1:o. Wid Lägre Apologist-Skolor i Twå afdelningar.

2:o. Wid Högre Apologist-Skolor i Tre afdelningar.

3:o. Wid Lägre Lärdoms-Skolor i Tre afdelningar.

4:o. Wid Högre Lärdoms-Skolor i Tre afdelningar och en Rectors-Class.

5:o. Wid Gymnasium i minst Twå afdelningar.

Syftemålet för underwisningen i hwarje afdelning wäro att bibringa hwar och en Lärjunge den kunskapsgrad, både till minne och begrepp, som nedanföre i 6. Cap. för dess flyttning bestämmes.

§. 2.

Hwarje af Skolornas afdelningar må tills vidare hafwa sin serskilde Lärare, som bestrider underwisningen uti alla der till föredragning stadgade läroämnena, så att hwarje Lärare och hwarje afdelning sysselsättes 32 timmar i weckan. Uti Rectors-Class besörjes underwisningen af Rector och Con-Rector, hwilka dele sins emellan läroämnena och answäre hälften af tiden hwardera. Dock wäro Ephorus obetaget, att, i hwad Skola som hälst, med Lärarnes samtycke införa den uti serskild upgift bifogade Ambulatoriska Läse-ordningen, hwilken bjuder läroämnenas föredragning af samma Lärare, så widt möjligt är, genom alla afdelningarne.

§. 3.

Wid de Gymnasier, der endast sex Lectorer och en Adjunct finnas, bestrides underwisningen sålunda, att

1:o. Theologiæ Lectorn underwisar i Theologi och Kyrko-Historia.

2:o. Linguarum Grecæ et Hebræ Lectorn uti Novum Testamentum, Grekiska Classiska Auctorer och Hebreiska Språket.

3:o. Eloquentiæ Lectorn uti Latinska Språket, Romerska Antiquiteterna, samt Grekiska och Romerska Mythologien.

4:o. Philosophiæ Lectorn uti Logik i samband med allmän Språklära, samt föredrager dessutom de elementer af Practiska och Theoretiska Philosophiens serskildta lärostycken med deras tillhörande Historia och Terminologi, som kunna för Lärjungarne wara fattliga och för deras ålders bildning tjenliga.

5:o. Matheseos Lectorn i Geometrien, Aritmetiken och Algebra, hwarjemte han föredrager de första och enklaste elementer af Physiken, samt af läran om Tiden.

6:o. Historiarum Lectorn i Allmänna samt Swenska Historien, i förening med Nordiska Mythologien och Geographien.

7:o. Adjuncten i Fransyska och Tyska Språken.

Desse Lectorer läse hwardera 8 timmar i weckan, nemligen 4 för hwarje afdelning, och Adjuncten 4 timmar i weckan, eller 2:ne för hwarje afdelning.

Wid de Gymnasier der serskild och med redan warande eller blifwande Instruction försedd Lärare uti Natural Historien icke finnes, och intill dess en sådan hinner anskaffas samt med enskild eller allmän lön förses, utser Ephorus en ibland Gymnasii Lärare, som dertill är willig och tjenlig, om en sådan finnes, eller i widrigt fall någon utom Lärowerket, att emot det af Staten i detta hänseende anslagna arfwode underwisa Ungdomen 4 timmar i weckan, 2:ne för hwarje afdelning, uti allmänna upställningen af naturens riken, samt serskildt och utförligare uti Botaniken. Denne Lärare bestride under samma ansvar och examens skyldighet samt meddelande af witsord som de öfrige Lärare, sina föreläsnings pligter.

Der flere än 6 Lectorer finnas, upgöres af Collegium Gymnasticum, med Ephori bifall, timmarnes antal och fördelning mellan Lärarne, så att Ungdomen i hwarje afdelning blifwer sysselsatt 28 läsetimmar. Skulle Lärjungarnes antal någorstädes wara eller blifwa större, än att deras underwisning kan på 2:ne afdelningar bestridas, fördelas de uti 3:ne, med lika sysselsättning för hwarje afdelning, som nyss stadgadt är. Utom desse läsetimmar användas 4 timmar i hwarje wecka till anställande af Ungdomens tal-öfningar. Tre timmar i weckan skola afdelningarne wara åtskiljde, då två Lectorer, der Gym-

nasium är fördeldt i twänne afdelningar, och tre Lectorer, der det är fördeldt i trenne, sköta denna öfning med hwar sin afdelning. Den 4:de timmen skola afdelningarne wara förenade och endast en Lector i sin ordning närwarande. Dessa tal-öfningar kunna bestå, dels uti disputationes-acter, dels i repetitioner af förut föredragne läroämnen, dels uti ljudelig upläsning af walda, uti olika ämnen författade prosaiska och poetiska stycken, dels uti fria och munteliga öfversättningar ifrån det ena språket till det andra, m. m., hwarunder det ware Lärarens syftemål, att, jemte riktig tonwigt och rent språk, bibringa Lärjungarne en efter hwarje serskildt skriftsätt afpassad god declamation, samt wana att lätt och begripligt uttrycka sina tankar. Eloquentiæ Lectorn anställe alltid dessa öfningar på Latinska och Historiarum Lectorn på Swenska Språket. De öfrige Lectorerne må skiftewis nyttja dessa båda Språk, efter eget wal.

Ehuru Latinska Språkets läsning skötes af Eloquentiæ Lectorn, biträdes han likwäl wid Lärjungarnes skriföfningar uti detta Språk, så wäl som uti det Swenska, af de öfrige Lectorerne och Adjuncten, så att Ynglingarne indelas i wissa skriflag, af hwilka det öfwersta öfwas af Eloquentiæ Lectorn, hwilken, efter gifwen anwisning, låter dem författa korrtä Latinska afhandlingar eller så kallade Chrior; det nedersta af Adjuncten, och de öfriga af Lectorerne, hwilka låta Lärjungarne öfversätta ifrån Swenska till Latinska Språket, samt wexelwis utarbete egna smärre afhandlingar och upsatser på modersmålet. Antalet af dessa skriflag må bero på Ephori, efter Gymnastiska Ungdomens talrikhet lämpade föreskrift, så att ej flere Lärjungar uti ett lag finnas, än att Läraren hinner dem någorlunda beqwämligen underwisa, hwarwid Lectorernes biträde sker efter ålder i tjensten, den yngste först. Af Lärarne må bero, att, på hwilka förut af andra allmänna öfningar ej uptagne timmar de lämpligast finna, Scripta exhibera och rätta, med det wilkor likwäl, att ett Scriptum i weckan ofelbart af hwarje Lärjunge författas och af Läraren genomgås.

§. 4.

Schema Lectionum, i öfwerensstämmelse med hwad ofwänföre samt ytterligare uti 4. och 6. Capitlen är stadgadt, uprättes för hwarje afdelning, efter Rectors och Lärarnes förslag, med Ephori bifall, och må ej under läseårets lopp förändras, derest icke någon oförutsedd händelse sådant föranleder.

§. 5.

Bön- och Bibel-läsning förrättas hwarje morgon före läsningens början, så tidigt, att genom dem icke någon del af följande lästimme borttages. Hwarje afton förrättas bönen efter sista lästimmens slut. På Gymnasium ware Rector eller någon af Lectorerne eller ock Adjuncten, efter öfwerenskommelse derwid alltid tillstådes. I Skolan likaledes Rector eller en af Lärarne, efter tour eller öfwerenskommelse.

Det tillhöre Ephori bestämmande, huruwida bönen, med lemnadt afseende åt Lärohusens byggnad och orternas olika sedwanor, må förrättas samfäldt med hela Lärowerkets Ungdom, eller serskildt för hwarje afdelning, dock att den alltid owilkorligen sker under Lärarens närwaro.

Bönen begynnes och slutes med afsjungandet af en Psalmvers. En eller annan gång må Läraren sjelf förrätta bönen, för att gifwa Ungdomen eftersyn, huru den skall inrättas i afseende på bönerns wal, korrtthet och ordning, samt huru den skall utföras med tjenligt uttal och wärdiga åtbörder. Sedermera förrättas bönen af Lärjungarne sjelfwe, på sätt 3. §., 10. Cap. föreskrifwer.

Straxt efter morgonbönen läses ett stycke i Bibeln i den ordning, som föreskrifwes. Hwarje Yngling nyttje sin egen Bibel, och Läraren låte dem, utan någon fastställd ordning, wexla med upläsningen, dels för att pröfwa och bibehålla en oafbruten upmärksamhet, dels för att allmänt bibringa ren innanläsning och detta heliga ämne wärdigt uttal.

Lärowerkets samtliga Lärare hälle skiftewis Prediko-förhören, hwilka, der ej locala hinder möta, som af Ephorus bedömmas, förrättas alla Söndagar och allmänna Helgedagar straxt efter Högmässa-Gudstjenstens slut.

§. 6.

Till underwisning uti Choralsången indelas Skolans alla Ynglingar, utan afseende på de afdelningar, hwaruti de för öfrigt äro intagne, uti två, högst tre Sång-Classer, efter Ungdomens större eller mindre talrikhet, jemförd med den härtill anslagna tid. Härwid fästes hufwudsakliga afseendet derå, att alla efter Läroboken anwista öfningar, före afgången ifrån Skolans öfwersta Class, äro inhämtade. Läraren i sången upgifwe förslag till indelningen, som af Rector med Ephori bifall fastställes. Intagning och flyttning Classerne emellan ware Lärarens ensak, dock med Rectors minne och wetskap. Hwarest Apologist-Skola finnes på samma ort med Lärdoms-Skola, njute Ynglingarne från båda Lärowerken gemensam underwisning uti samma Sång-Classer. Hwarje Lördag, eller dagen före allmän Helgedag, ware alla Classerne förenade, och, der Gymnasium på stället är, ware äfwen dess Ungdom då tillstådes och deltaga i underwisningen. Alla de Lärjungar, som icke wid sångtimmen äro uptagne, biwiste på samma timme Gymnastiken, der den finnes inrättad.

Dessutom böra wid alla Lärowerk, hwarest Director Musices finnes, 4 timmar i weckan, twänne om Onsdags och twänne om Lördags eftermiddagarne, de af Lärjungarne öfwas uti Instrumental-musik, hwilka af en sådan underwisning önska att sig begagna.

§. 7.

Alla slags allmänna skriföfningar, eller wanligen så kallade exercitia stili, med undantag af dem, som endast afse wälskrifning, må med Skol-Ungdom aldrig anställas, utan på Lärorummet, i Lärarens öfwerwaro och på de till allmän underwisning anslagne lärotimmar.

§. 8.

När Läro-terminen börjas, anställle hwarje Lärare i sitt underwisnings-ämne en korrt repetition med Ungdomen, för att utröna, huruwida det, som förut blifwit lärddt, är i minnet bibehållet. Wid dessa repetitioner böra, i den mån tillfället medgifwer, Ephorus eller Inspector samt Rector wara närwarande.

Likaledes och owilkorligen anställes repetitioner under Terminen, enär Läraren sjelf pröfwar något wisst stycke af ett Läroämne wara afhandladt. Om tiden för dessa underrättes Ephorus, der han på stället bor, eller Inspector, samt Rector, på det de må kunna tillse att desamma wederbörligen werkställas, och äga tillfälle att dem öfwerwara.

Cap. 4.

Lärotider.

§. 1.

Den allmänna Lärotiden, som fördelas i twänne Terminer, nemligen Höst- och Wår-Terminen, hwilka Terminer skola börjas och slutas, enligt hwad för hwarje serskild ort stadgadt är, skall hwarje år utgöra minst 32 veckor, och ej någorstädes kunna wara kortare utan Konungen serskildt gifwer der lof till; dock äge Ephorus rättighet att inom de begge sista weckorna af Wår-Terminen utsätta Examen aniversarium, samt inom sista weckan af Höst-Terminen Skol-Examen på den dag han finner lämpligast i afseende på den honom öfwer dessa Examina åliggande tillsyn.

Inträffar Terminens första dag å Helgedag, blifwe den å följande dag öppnad.

Under den öfriga tiden af året ware allmänna Ferier, då Ungdomen äger att wistas hwar den med sina Målsmäns bifall godtfinner, med iakttagande af de föreskrifter och åtnjutande af de rättigheter för densamma Nådigst blifwit stadgade. Under dessa ferier bör tillfälle till underwisning, så widt ske kan, genom Ephori försorg beredas åt de Lärjungar, som på stället qwarblifwa.

Under ofwannämde 32 veckor, hwilka utgöra den faststälde läsetiden, lemnas wid Påskhelgen Ungdomen twänne weckors ledighet ifrån offentliga underwisningen, räknad ifrån Palmsöndagen till första Söndagen efter Påsk. Åstundar Lärjunge under dessa veckor lemna Lärösätet, gifwe det för Rector tillkänna och inställe sig åter på utsatt tid, wid samma påföljd, som uti 10. Cap. 2. §. 4. mom. stadgas.

§. 2.

Uti hwarje wecka användes wid alla Elementar-Lärowerk 32 offentliga läse- och tal-öfnings-timmar: alla förmiddagar 4 timmar, från den 1. April till den 16. October, emellan kl. 6 och 8 samt 9 och 11. Ifrån den 16. October till den 1. April emellan kl. 7 och 9 samt 10 och 12. Eftermiddagarne Måndagar, Tisdagar, Thorsdagar och Fredagar 2 timmar, hwilka af Collegium efter orternas sed och årstidernas beskaffenhet må utsättas mellan kl. 1 och 5.

Der locala omständigheter fordra, må Collegium, med Ephori bifall, utsätta underwisningens början 1 timme senare om dagen.

Den timme som hwarje dag infaller näst efter de begge sista förmiddags läsetimmarne, bestämmes till Kyrkosång och Gymnastik, på sätt i 3. Cap. 6. §. stadgadt är. Ej må för öfrigt flere än 2:ne allmänna öfningstimmar omedelbart följa hwarandra. Lärarne ware alltid förbudet att göra utbyte af de till offentlig underwisning föreskrifne timmar emot andra, på hwilka Ungdomen, enligt ofwanstående föreskrift, bör äga ledighet ifrån Skolan.

§. 3.

Att utan hos Rector anmaldt laga förfall lemna Ungdomen frihet från någon underwisning under en eller flere timmar, eller anmoda någon annan att i sitt ställe underwisningen bestrida, ware hwarje Lärare förbudet. Den Lärare, som här emot bryter, umgälle sådant på lika sätt och i samma ordning, som om answer för Lärare i allmänhet uti denna Sections 10. Cap. 1. §. stadgas.

Utom Ephorus må ingen annan än Rector gifwa allmänt lof under en eller flere timmar, då hård wäderlek, marknader, allmänna högtidligheter eller andra lika bjudande orsaker inträffa; och gälle alltid sådan frihet för alla afdelningarne på en gång, utom i det fall, då en utan Con-Rectors biträde warande Rector, i och för Inspectionens utöfning föranlåtes att serskildt dimittera sin egen afdelning.

Behöfwer någon Lärjunge för enskild del frihet från underwisningen en eller annan timme, amäle det hos den eller de Lärare, som underwisningen dessa timmar bestrida och hwilka äga att pröfwa behofwet och tillåtelse meddela.

Cap. 5.

Intagning i Lärowerk.

§. 1.

Intagning i Lärowerk må ej ske å annan tid, än inom den första weckan af hwarje Läro-Termins början, så widt ej laga förfall kan styrkas. Häröfwer åligge Lärowerkens Styresmän att sträng hand hålla. För dem, som Wår-Terminen intagas, fordras, jemte öfriga för inträde i afdelningen nödiga kunskaper, att de skola hafwa genomgått de Lärostycken, som under Höst-Terminen blifwit i afdelningen föredragne.

§. 2.

Ej må i Skola till Lärjunge antagas någon, som icke upnått Åtta års ålder.

§. 3.

Ej må i något Lärowerk den till Lärjunge intagas, som icke är försedd med betyg ifrån wederbörande Pastor om dess födel-seort, ålder och frejd, samt med tillförlitligt bewis att hafwa haft kopporna, och att ej weterligen wara med smittosam sjuk-dom behäftad. Hafwer han förut warit intagen uti annat Läro-werk, ware ifrån upwisandet af dessa betyg befriad, men der-emot owilkorligen skyldig att förete wederbörligt uti 7. Cap. påbudet betyg ifrån det Lärowerk han senast biwistat.

§. 4.

Ej heller må den antagas, som icke kan för Lärowerkets Rector styrka att han, genom egna tillgångar eller andras understöd, kan sig wid Lärowerket uppehålla.

§. 5.

För att kunna intagas i Apologist-Skolas eller Lärdoms-Skolas nedersta afdelning, fordras: 1:o. Att kunna utantill Luthers Lilla Cateches. 2:o. Att kunna ledigt och rätt läsa innan-

till Swenska, tryckt ware sig med Latinska eller Swenska stilar, samt tydligt skrifwen Latinsk Handstil. 3:o. Att kunna skrif-wa Latinsk stil någorlunda läsligt. 4:o Att skrifwa och ut-nämna Tal till Tusende.

Widsträcktare kunskaper må berättiga den sökande till in-tagning i en högre afdelning, hwarwid noga iakttages de före-skrifter, som nedanföre i 6. och 8. Cap. stadgade äro.

§. 6.

Anmäler sig någon öfwer 15 år gammal att blifwa wid Lär-doms-Skola antagen, och icke äger mot sin ålder någorlunda swarande kunskaper, må Collegium, efter pröfning af omstän-digheterna, honom antaga eller afwisa, och äge i senare fallet den sökande, der han med afwisningen icke åtnöjes, att sådant anmäla directe eller genom Skolans Inspector hos Ephorus, hwilken slutliga pröfningsrätten tillkomme.

§. 7.

Wid inskrifningen erlägge den sökande de afgifter, som äro eller blifwa uti härom allmänt gällande Författningar påbudne.

§. 8.

Antagen Lärjunge ware pliktig att genast förse sig med Skrif-materialier, samt då och framgent med nödige Böcker, hwilka sednare han under lärotiden icke må sig afhända.

§. 9.

Yngling, som i Lärowerket icke blifwit ordenteligen in-tagen, må ingalunda tillåtas att såsom Lärjunge begagna sig af derstädes förekommande underwisning; en hwar likwäl obe-tagit att, med Lärarens bifall, föreläsningarne afhöra.

Cap. 6.

Flyttning inom Lärowerk.

§. 1.

Uti alla Apologist-Skolor flyttes Lärjunge ifrån den första afdelningen till den andra, när han 1:o har läst hela Stora Cate-chesen med tillhörande Bibliska Språk. 2:o Känner Gamla Tes-

tamentets Bibliska Historia efter Läroboken. 3:o. Säkert och färdigt känner de Grammatikaliska termerna och ordens böjningar på modersmålet, samt wid skrifning eller dietering stafwar detsamma någorlunda rätt. 4:o. Kan läsa Fransyska och Tyska Språken innantill, samt känner deras Paradigmata. 5:o. Kan säkert och med fullkomlig färdighet räkna Quatuor Species i hela Tal och i Sorter, känner dessa räkneslags tillämpning, samt wunnit nödig öfning i åskådning och räkning i hufwudet. 6:o. Känner och förstår att på Charta urskilja de allmänna Geographiska tecknen, och kan göra reda för Jordens naturliga indelning, samt Chartorna öfwer Europa och Skandinavien. 7:o. Har genomgått de Historiska Elementar-Läroböckerna.

§. 2.

I Högre Apologist-Skola flyttas Lärjunge ifrån andra till tredje afdelningen, när han 1:o kan utantill och wäl förstår hela Stora Catechesen med tillhörande Bibliska Språk. 2:o. Känner hela Bibliska Historien efter Läroboken. 3:o. Kan på Svenska Språket Grammatikaliskt rätt sammansätta enkla meningar och läsa tydligt skrifwen Svensk handstil. 4:o. Kan ur gifna Chrestomatier öfwersätta Fransysk och Tysk Prosa. 5:o. Kan göra fullkomlig reda för första Boken af Euclidis Geometri, känner och färdigt öfwar Bråkräkning äfwen med Decimaler och enkel Regula de Tri, samt förstår den del af proportionsläran, hwarpå dessa räkneslag grundas. 6:o. I Geographien känner och i allmänhet kan göra reda för Chartorna öfwer alla Werldsdelarne, samt Europas Politiska indelning uti Stater med deras hufwudstäder, jemte första och enklaste begreppen uti allmänna Statskunskapen. 7:o. Kan redowisa för den äldre Historiens hufwudepoker samt den Svenska i kronologiskt sammanhang, begge wid underwisningen studerade med Chartor.

§. 3.

I Högre Apologist-Skolas tredje afdelning fullbordas de redan påbegyndta studierna, så att:

1:o. Repeteras hela Catechesen och ett tjenligt Compendium i Religions Historien läses.

2:o. Studium af modersmålet drifwes till öfning att sam-

mansätta afhandlingar, och till kännedom af åtskilliga formulairer derwid.

3:o. Mathematiken drifwes till en någorlunda fullständig kännedom af Geometriens Elementer med deras användande, uplösningen af Algebraiska Æquationer, samt den Arithmetiska Coursens fulländande.

4:o. Öfning inhemtas att skrifwa Fransyska och Tyska Språken, hwarjemte tydningen af dessa Språk fortsättes till erforderlig färdighet.

5:o. De enskilda Staternes Geographi läses och Jordglobens bruk inhemtas, hwarmed förbindes en fortsatt och utwidgad underwisning uti naturens kännedom.

6:o. Allmänna Historien fortsättes till en sammanhängande kunskap om medeltidens och den nyare tidens hufwudepoker, hwarjemte en fullständig kännedom af Fäderneslandets Historia, åtföljd af hufwud-begreppen i dess Lag- och Stats-kunskap, bibringas. Läraren äge att uti denna Class, i mån af Lärjungarnes gjorda framsteg, fallenhet och längre inom Skolan anwände tid, leda underwisningen, uti hwarje af ofwannämde Läro-ämnen, gradwis högre; men honom ware ej tillåtit, att för en eller annan Lärjunges skull, afbryta kedjan af underwisningen, eller börja från en högre ståndpunct, än som för det större antalet befinnes lämplig. Ett lika afseende må äga rum wid underwisningen i andra afdelningen af lägre Apologist-Skolor, hwarest så stor del af de för Högre Apologist-Skolas tredje afdelning stadgade läroämnen, som ofwanbjudne försigtighetsmått tillåter, må kunna föredragas; dock så att Lärjungarnes skicklighet till upflyttning uti sistnämde afdelning först och främst afses. Tillsynen, att wid tillämpningen af dessa föreskrifter rätteligen tillgås, åligge Ephorus.

§. 4.

För flyttning från Lärdoms-Skolas första afdelning till den andra fordras: 1:o. I Christendomen, att hafwa läst den Stora Catechesen med tillhörande Språk. 2:o. Gamla Testamentets Bibliska Historia efter Läroboken. 3:o. I Latinska Språket, att kunna redigt läsa innantill, säkert känna de Grammatikaliska termerna, samt deras användning i både Latin och Svenska:

Paradigmata för declinationen af substantiva, adjectiva och pronomina, jemte Conjugationen af Verbum auxiliare och Verba regularia; äga öfning att sammansätta adjectivum och substantivum, nomen med verbum och verbum med casus, wunnen under muntelig underwisning wid taflan, samt tydning af den första i denna hänsigt författade Lärobok. 4:o. I Mathematiken att hafwa wunnit den öfning i åskådning och räkning i hufwudet, som wid underwisningen i första afdelningen förekommit, kunna Additions-tabellen, samt äga någon färdighet att på tafla addera och subtrahera hela Tal. 5:o. I Geographien den härtill bestämda delen af Elementariska Läroboken, innehållande Jordklotets indelning, de allmännaste Geographiska begreppen och säkert urskiljande af de tecken, hwarmed de på Charta uttryckas. 6:o. I Historien den anwista delen af Elementar-Läroboken.

§. 5.

För flyttning från Lärdoms-Skolas andra afdelning till den tredje, fordras att Lärjunge 1:o i Christendomen kan utantill hela den Stora Catechesen med tillhörande Språk. 2:o. Har genomläst hela Bibliska Historien efter Läroboken. 3:o. I Latinska Språket kan i Grammatikan Paradigmata af alla slag, jemte de derstädes uptagne adverbier, præpositioner och conjunctioner, äger öfning i resolution inhemtat under ytterligare muntelig underwisning wid taflan samt läsning af den föreskrifne Elementarboken, har genomläst och förstår den enklaste delen af Syntaxis och begynt läsningen af Cornelius Nepos. 4:o. I Grekiska Språket läser säkert innantill, känner Paradigmata Declinationum Nominum et Pronominum samt första Conjugationen. 5:o. I Mathematiken har genomgått den anwista öfningen i åskådning och kan med färdighet räkna Quatuor Species i hela Tal samt känner deras användande uti Sorter. 6:o. I Geographien känner naturliga indelningen och beskrifningen af Europa och Skandinawien. 7:o. Uti Historien har fulländat genomläsningen af Elementar-Läroböckerna.

§. 6.

Af den Lärjunge, som inom samma Skola upflyttas, eller från en annan söker inträde i Högre Lärdoms-Skolas Rectors-

Class, fordras: 1:o. I Christendomen att kunna både med minne och begrepp göra full reda för hela Catechesen. 2:o. I Bibliska Historien att kunna fullt redowisa för dess hela innehåll med hänwisning på tillhörande Charta. 3:o. I Latin att kunna hela Grammatikan med Syntaxis och de enkla reglorna för Prosodien; att hafwa genomläst minst halfwa Cornelius Nepos och äga fullständig färdighet i resolution, samt någorlunda kunna skrifwa efter de enkla Syntactiska reglorna. 4:o. I Grekiskan att kunna de reguliera Paradigmata och de enklaste Syntactiska reglorna, samt på Swenska öfversätta och göra reda för Constructionen af det stycke i Läroboken, som i 3:dje afdelningen blifwit föredraget. 5:o. I Mathematiken att med tillhjälp af wanliga instrumenter kunna uprita och med begreppet fullt hafwa fattat de enkla Geometriskas föremålen till förberedande af Euclidis läsning, samt att kunna räkna Quatuor Species i hela Tal, Sorter och Bråk, äfwen med Decimaler. 6:o. I Geographien att kunna redowisa för Chartorna öfwer alla Werldsdelarne efter deras naturliga beskrifning och indelning uti Länder, samt serskildt Chartan öfwer Palestina och angränsande orter, så widt de uti Bibliska Historien förekomma. 7:o. Uti Historien att hafwa inhemtat första kännedomen af dess allmänna perioder i kronologisk ordning, samt att kunna Swenska Historien efter en minnesbok.

§. 7.

För att winna inträde på Gymnasium fordras af Lärjunge: 1:o. I Theologien att göra reda för det i Rectors-Class nyttjade korrtta Utdrag af den för Gymnasium antagna Latinska Theologiska Läroboken. 2:o. I Latin sådan öfning i öfversättning, att Ynglingen uti de Auctors skrifter, hwilka warit i Skolan nyttjade, säkert kan hoptaga meningen och med tillhjälp af Lexicon gifwa den på Swenska, göra reda för Constructionen, samt äga färdighet i hela Grammatiken, ådagalagd genom felfri skrifning efter de enkla syntactiska reglorna samt känna hela Latinska Prosodiens allmänna grunder. 3:o. I Grekiskan, att med tillhjälp af Lexicon kunna på Swenska öfversätta utur den antagna Läroboken, hoptaga meningar och kunna fullständigt alla i Grammatikaliska Läroboken uptagne Paradigmata. 4:o. I

Hebreiskan att läsa innantill och kunna Paradigmata Conjugationum. 5:o. I Mathematiken att med full kännedom af både saker, sattser och demonstrationer kunna göra reda för första Boken af Euclidis Geometri, samt att räkna med full färdighet Quatuor Species i hela Tal, Sorter och Bråk, jemte enkel Regula de Tri, och känna den del af proportionsläran, hwarpå denna grundas. 6:o. I Geographien att efter Special-Chartorna känna Europas allmänna Politiska indelning uti Stater samt dessas hufwudstäder och öfriga i Historiskt eller annat hänseende märkvärdigaste orter, hwarwid kännedomen af Skandinawiens Charta serskildt och utförligare bör vara inhemtad. Härjemte böra äfwen de enklaste begreppen i Statskunskapen samt första elementerna uti Gamla Geographien, efter de häruti antagne Compendier, vara inhemtade. 7:o. I Historien att kunna hela den Swenska i kronologisk ordning, allmänna gamla Historien till Augustus, och göra reda för den Elementar-Lärobok uti Grekiska Mythologien, som i Classen blifwit nyttjad.

§. 8.

Lärjunges flyttning inom Gymnasium må bero af Ephori och Collegii Gymnastici beslut, fattadt med afseende på Lärjungarnes mängd och den kunskapsgrad i hwarje Läroämne, hwilken Ynglingen i Gymnasium bör upnä för att anses mogen till emottagande af Academisk underwisning.

§. 9.

För att afgå till Academien med rättighet att fullständig Student-examen undergå, hwilken i annat fall owillkorligen skall förwägras, fordras följande kunskaper: 1:o. I Theologien att kunna göra reda för den antagna Läroboken, innehållet fattadt både med minne och begrepp. 2:o. I Kyrko-Historien, att redowisa för det i Gymnasium till underwisningen nyttjade Compendium. 3:o. I Latin att säkert kunna öfversätta de Classiske Auctorer, som wid underwisningen i Gymnasium varit nyttjade, att kunna skrifwa Språket någorlunda felfritt, äga öfning att begripligt yttra sig på Latin, wäl känna Prosodien och de allmännaste begreppen i Retorik, samt hafwa kännedom af Grekiska och Romerska Mythologien och fornhäf-

derne. 4:o. I Grekiskan, att både på Swenska och Latin kunna öfversätta uti Novum Testamentum och Profana Auctorer de stycken, som på Gymnasium blifwit genomlästa, alltsammans med enkel Grammatikalisk redogörelse. 5:o. I Hebreiskan att kunna göra reda för minst de nio första Capitlen af Genesis. 6:o. I Mathematiken att wäl känna Geometriens grunder efter 1., 5., 6. och 11. Böckerne af Euclides, kunna uplösa Æquationer af 1:sta och 2:dra graden med blott en obekant, och känna hela Arithmetiken efter Läroboken. 7:o. I Philosophien att redigt känna Logik i samband med allmän Språklära, samt i öfrigt kunna göra reda för de Philosophiska Läroämnena, hwilka blifwit i Gymnasium föredragne. 8:o. I Historien att noga känna den Swenska efter Läroboken och den gamla allmänna till Folkwandringarne, samt att äga en allmän öfversigt af medeltidens och den nyare Historiens hufwud-epoker. 9:o. I Geographien att efter Läroböckerne kunna göra reda för Läran om Jordgloben, Europeiska Staternas Special-Chartor, de öfriga Werldsdelarnes Statsfördelning, och slutligen en i Historiskt afseende tillräcklig kännedom af gamla Werldens Geographi. 10:o. I Physiken och Natural-Historien att nöjaktigt redowisa de stycken, som i detta hänseende blifwit föredragne under Ynglingens wistande wid Lärowerket. 11:o. Att kunna rent uttala och med tillhjälp af Lexicon tyda Fransyska och Tyska Språken.

§. 10.

Då flyttning, ware sig till högre afdelning inom Lärowerk, eller till högre Lärowerk, icke tillåtes utan full kännedom af alla de i afdelningen föredragna stycken, må således en, på bekostnad af de öfriga, inhemtad större kännedom af ett eller annat, ej berättiga till undantag.

§. 11.

Wid alla flyttningar inom Lärowerk, likasom wid afgång till högre Lärowerk, utrönes wid anställd examen noga, att Lärjungen bibehållit full kännedom, både till minne och begrepp, äfwen af de i alla föregående afdelningar föreskrifna ämnen, hwilka i den senaste afdelningen icke varit föredragna; äfwen som att han äger redig kännedom uti de delar af Naturläran,

om hwilka han, efter Läroböckerna, blifwit i hwarje afdelning underwisad.

§. 12.

Uti hwarje afdelnings samlingsrum bör uti Tabellarisk form wara upslagen en afskrift af den §. i detta Capitel, som innehåller de för upflyttning i nästföljande högre afdelning erforderliga kunskaper.

C a p. 7.

Afgång ifrån Lärowerk.

§. 1.

Ej må Lärjunge, för hwilka orsaker som helst, wägras att ifrån ett Lärowerk skiljas, och betyg efter sin förtjenst undfå, när han sig dertill lagligen anmäler. Answaret för bristande kunskaper wid intagandet uti en högre afdelning eller Lärowerk, ware bundet wid det Werk som honom emottager; dock ware denna emottagning förbuden då Ynglingen uti något Läroämne är tecknad med otillräckliga insigter, eller underlåter att upwisa det betyg han ifrån annat Lärowerk senast erhållit. Ware derföre Rector alltid förpligtad, ehwad afsigt som helst må upgifwas wid anmälan om afgång, att underrätta den afgående Ynglingen om Lagens fordran på de för inträde uti nästföljande högre afdelning eller Lärowerk erforderliga kunskaper, samt om de följd, för hwilka han sig blottställer, om han derstädes söker inträde utan att dessa kunskaper äga. Skulle en Yngling wid afgangsexamen wara tecknad för otillräckliga framsteg i någon kunskapsgren, ware honom alltid öppet att åter inställa sig wid samma Lärosäte och ny pröfning i detta ämne undergå, samt derefter betyg erhålla.

§. 2.

Enär Lärjunge åstundar skiljas ifrån det Lärowerk, uti hwilket han warit intagen, anmäle munteligen sin begäran, och, der han omyndig är, bifoge sin Målsmans skriftliga tillåtelse hos Rector, som förfare på sätt 8. Cap. 3. §. bjuder, honom entledige och betyg meddele. Ett sådant entledigande med åtföljande betyg må äfwen, då det på lika sätt skriftligen begäres, en frånwarande Lärjunge lemnas. Sker sådan anmälan senare

än 14 dagar efter den Termins början, som påföljer den, då han sist begagnade underwisningen, samt utan det i 10. Cap. 5. §., 4. mom. för inställelse fordrade laga förfall, erlägge wid betygets undfående wärdet af en fjerdedels Tunna Råg, efter sist satta Markegång, hwilket tillfalle Lärowerkets Cassa. Afgång ifrån ett Lärowerk och intagning uti ett annat, hwilka båda äro under samma Rectors styrelse, må ske utan skriftligt betyg, men för öfrigt efter samma grunder, hwilka i följande Capitel äro antyde.

§. 3.

Serskildt wid hwarje lägre och högre Skola samt Gymnasium, med undantag af hwad uti 4. §. följande Cap. stadgas, anställe hwardera Lärowerkets Collegium pröfnings-examen wid hwarje Läro-termins slut på en gång med alla dem, som under Terminens lopp anmäla sig att från Lärowerket afgå, till utrönande af de blifwande betygens beskaffenhet.

Begär någon tillstånd att afgå under warande Läro-termin och åstundar i detta afseende examen och betyg, samt wisar till sådan begäran skäl genom omöjlighet att längre wid Lärowerket sig uppehålla, eller att dess framtida wäl skulle af dröjsmålet lida, må han genast, efter af wederbörande Lärare anställd pröfning, betyg erhålla.

§. 4.

Alla Betyg utfärdes och underskrifwes af Rector samt påtecknes af Ephorus eller Inspector, och ware alltid författade ordagrant efter under Litt. A. bifogade formulaire. En afskrift af alla utfärdade betyg förwares wid det Collegii Archiv, hwarifrån de äro utgifna.

§. 5.

Infinner sig någon Lärjunge med betyg från ett Lärowerk för att uti ett annat intagas, men blifwer ogillad, äge rättighet, att, utan nya intagnings-avgifter, återtaga sitt rum wid det, hwarifrån han betyg undfått, derest han inom ett år sig inställer. Kommer han senare, behandles enligt hwad 10. Cap. 5. §., 4. mom. bjuder.

§. 6.

Om en Yngling närwarande wistats twänne år uti en afdelning och ej af sjuklighet eller andra twingande omständigheter warit förhindrad att underwisningen fullständigt begagna, men ändå icke befinnes äga de kunskaper, som för upflyttning till högre afdelning eller Skola erfordras; må råd att lemna studierna honom meddelas, hwarom dess Målsman underrättas. Begagnar Yngling ännu ytterligare, utan ofwannämde förhinder, ett års underwisning i samma afdelning, men för bristande flit eller natursgåfwor ej kan upnä de för upflyttning påbudne insigter, blifwe han, utan afseende på alla andra omständigheter, ifrån Lärowerket skiljd, med undfående af wederbörligt betyg.

C a p. 8.

Pröfningar.

§. 1.

Den som anmäler sig att uti någon Skola intagas, warde enligt 5. och 6. Capitlen pröfwad af Rector, i närvaro af den Lärare, hwilken föreläser uti afdelningen, hwarest inträde sökes. Denne Lärare äge att Ynglingen äfwen sjelf försöka och sina påminnelser i afseende på dess ägande kunskaper afgifwa; men Rector pröfwe ensam de uti 5. Cap. påbudne betyg, hwilka till framtida rättelse anteknas och förwaras, samt afgör om den sökande skall intagas. En af Rector förelagd profskrifning uti Kalligraphien, rättskrifning af Svenska Språket efter dictering, öfversättning ifrån Svenska till Latinska Språket, och twärtom, allt efter läroämnenas beskaffenhet uti den afdelning, der inträde sökes, åtfölje alltid denna pröfning, hwarwid ankommer på Rectors ansvar, att den sökande ej får begagna främmande hjälp wid författandet.

Med alla dem, som anmäla sig till intagning på Gymnasium, antingen med betyg ifrån någon Rectors-Class, eller ifrån enskild information, anställas uti Collegium pröfnings-examen på en gång wid hwarje Termins början. Hwarje Lärare examinerar och gifwer omdöme uti sin wetenskap; men om och hwar den sökande skall intagas, afgöres genom flesta rösterne,

hwarwid dock Lärarnes i Latin och Mathematik böra wara jakande.

Wid alla intagningar bestämmes det rum den pröfwade ibland sina med-lärjungar bör äga, hwilket rum han sedermera intill nästa offentliga examen anniversarium bibehålle, så wida ej bestraffning eller nedflyttnings beslut mellankommer, i enlighet med de i 10. Cap. 5. §. fastställde grunder.

§. 2.

Pröfning af de uti Skolor till flyttning erforderliga kunskaper, verkställas af Rector och Lärarne i de afdelningar, hwar emellan flyttningen skall ske. Läraren i lägre afdelningen upgifwer förslag på de Lärjungar han anser dertill skicklige, och Läraren i den högre bifaller eller afslår deras antagning. Äro desse Lärare af olika tankar, skilje Rector.

Emellan Lärowerk, som styras af olika Rectorer, äfwen om de äro på samma ställe belagne, må flyttning endast ske i grund af meddeladt skrifteligt betyg.

Pröfning af flyttnings-rättigheten emellan afdelningarne på Gymnasium verkställas af alla Lärarne, och blifwe Yngling ej flyttad med mindre han blifwit godkänd af de fleste Lärarne, hwaribland de, som underwisat i Latin och Mathematik. De upflyttades rum bestämmes efter de erhållne witsordens beskaffenhet.

§. 3.

Med dem, som närwarande anmäla sig till afgång ifrån Lärowerket, verkställas pröfning till fastställande af deras betyg, på samma sätt och efter lika grunder, som föregående §. §. utstaka: afgifwande hwarje Lärare sitt omdöme öfwer Lärjunges kunskaper i de Läro-ämnen han föredragit, hwilket omdöme i betyget införes.

Begär Yngling frånwarande, på sätt 7. Cap. 2. §. medgifwer, tillstånd att ifrån Lärowerket afgå, och att i detta afseende betyg undfå, så warde detta betyg utfärdadt efter de wid slutet af den sist biwistade Läro-termin om Lärjungen hållne anteckningar. Dock stånde honom öppet att, under det wilkor 7. Cap. 3. §. i thy fall föreskrifwer, sig personligen in-

ställa och pröfning undergå, hwarefter honom meddeles sådant betyg, hwartill hans då aflagda prof föränleda.

§. 4.

Då Ynglingen nyligen undergått offentlig examen, behöfves ej att serskild pröfnings-examen med honom anställa, utan blifwe då i grund deraf flyttning verkställd, eller betyg meddeladt.

§. 5.

Under allmänna Ferier må icke något slags till grund för betyg gällande pröfning anställas.

C a p. 9.

Offenteliga Förrättningar.

§. 1.

Klockan 10 förmiddagen den dag å hwilken Läro-terminen börjas, uptråde Rector på det allmänna rummet och tillkännagifwe för den derstädes samlade Ungdomen att underwisningarne öppnas. Derefter upläses först hela den 5. §., 10. Cap. af denna Section, samt de §. §. af 6. 7. och 8. Cap. som hwarje Lärowerks Ungdom tillhöra. Sedermera göres en tjenlig förmaning till Lagens åtlydnad samt tidens rätta användande, och slutligen förrättas af den närwarande till rummet främste Ynglingen bön, som börjas och slutas med afsjungande af en eller flere tjenlige Psalmverser.

§. 2.

Wid slutet af hwarje Läroår, de sista dagarne af Wärterminen, i så god tid att göromålen medhinnas, anställles för öppna dörrar, uti Ephori eller Inspectors, Rectors och Lärarnes öfwerwaro, Examen anniversarium af hwarje Lärare uti det Läroämne han föredragit. Examen verkställles på det sätt, att först offentligen upgifwes hwilka Läroböcker, eller huru stor del deraf, äro genomgångne under årets lopp, och derefter föreskrifwer Ephorus eller den dess ställe företräder, i hwad del deraf skall förhöras. Alla så kallade Examens-lexor, eller

åt Ungdomen af Läraren lemnade underrättelser, om hwad del af det, som under året blifwit läst, uti examen skall förekomma, ware alldeles förbudna. På lika sätt verkställles examen i öfningarne uti Choralsång och Gymnastik. I Skolorna hålles på lika sätt examen wid Höst-terminens slut.

§. 3.

Efter slutad examen, samt i den tid och ordning göromålen medgifwa, sammantråde Lärowerkets Collegium, och i följd af de wid examen aflagde prof, samt Lärarnes enskilda kändedom, meddele öfwer hwarje Ynglings kunskaper serskildt omdöme, hwilket i Catalogen, som då författas, på sätt Bilagan Litt. B. föreskrifwer, införes. Hwarje Lärare bestämme omdömet öfwer kunskaper uti det Läro-ämne, hwaruti han underwist, men Rector öfwer flit, upförande och öfriga omständigheter, efter inhemtadt omdöme af de andre Lärarne. Der efter afgöre Collegium, på sätt föregående Cap. 2. §. utstakar, skickligheten till upflyttning och utsatte den del af premier och fattigmedel, som för hwarje Yngling bestämmes. Ej må premier tilldelas någon Yngling, som ej äger godkända kunskaper uti mer än hälften af de Läroämnena, hwaruti han njutit underwisning.

§. 4.

Sedan Collegium inom sig bestämt flyttnings-rättigheten, kungöres den Ungdomen högtidligen för öppna dörrar, och flyttningen verkställles antingen genast eller ock uppskjutes till nästa Låseårs början, hwilket må bero af Ephori godtfinnande. I senare händelsen må, wid omdömet om skicklighet till upflyttning, wilkor kunna tilläggas af förkofran i ett eller annat stycke, hwarutinnan Lärjungen befunnits swagare, hwilket äfwen då wid omdömet allmänna kungörande tillkännagifwes, hwarefter sedermera genom ny examen wid Höst-terminens början utrönes, huruvida en hwar fullgjort sådane wilkor eller hwilka Ynglingar i allmänhet så användt sommar-ferien, att de få tillgodonjuta den flyttning, som wid sista Examen anniversarium dem blifwit lofwad. Ej må likwäl då någon annan wid föregående Examen anniversarium närwarande

Yngling komma i fråga, än den, som på ofwannämnde sätt derom blifwit kungjord. Har Yngling wid denna examen warit frånwarande, må han wid Läroårets början kunna upflyttas, om han inställer sig inom den för intagning påbudna tid, och efter anställd pröfning befinnes äga de kunskaper denna Lag bjuder. Men inom Läroårets lopp må flyttning afdelningarne emellan icke under något wilkor kunna företagas.

§. 5.

Sedan flyttningen är kungjord eller verkställd, kungöre Ephorus, eller den hans ställe företräder, offentligen inför öppna dörrar, de omdömen, som öfwer Lärjungarne blifwit, enligt den uti 3. §. påbudne Catalog fällde, samt om och huru stor del hwar och en uti premier, likasom uti fattigmedel, erhållit.

Till alla dessa förrättningar sammankalles hela Ungdomen på det allmänna samlingsrummet i Gymnasium, samt i Skola, der rummet tillåter; men i widrigt fall uti hwarje afdelnings samlingsrum.

§. 6.

Wid Gymnasium warde derefter Rectorats-ombyte förrättadt, på det sätt, att sedan Lärowerkets Medlemmar och Stadens Inwånare, genom utfärdadt Program, blifwit kallade till denna högtidlighets biwistande, upträdde den afgående Rector uti Lärostolen, och hälle ett Tal på Swenska eller Latinska Språket, efter fritt wal, öfwer något till dess wetenskap eller Ungdomens allmänna upfostran hörande ämne. Efter dess slut upkalles den tillträdande Rector, hwilken emottage de till Rectors-Embetet hörande insignier. Den afträdande förklare honom derefter för lagligen tillsatt Rector, lyckönske honom och intage åter sitt rum bland de öfriga Lectorerne, hwarefter den tillsatte Rector slute Acten med wälönskningar och böner på sätt öfligt warit. Program och böner må alltid wara på det Språk, hwarpå Talet hålles.

§. 7.

Omedelbart efter Rectorats-ombytet, eller, der detta ej äger rum, efter verkställigheten af den uti 3. §. påbudne förrätt-

ning, och sedan hwarje Lärowerks Ungdom på sitt tillhörande allmänna samlingsrum blifwit ensam med sin Rector, slutas Terminen, hwarwid Ungdomen hemförlofwas, sedan densamma blifwit af Rector förmanad, att i sedlighet och arbetsamhet använda ferierna sig till gagn, och bön blifwit förrättad, på sätt ofwanföre uti 1. §. stadgadt är.

§. 8.

Ehuru wid slutet af Höst-terminen på Gymnasium ingen examen hålles, beslutes och verkställles derstädes de uti 3. och 5. §. §. påbudna åtgärder, endast efter Lärarnes under Terminens lopp inhemtade kännedom om Lärjungarnes kunskaper, flit och sedlighet.

§. 9.

Alla Lärare, som blifwit till ordinarie sysslor wid Elementar-Lärowerken lagligen förordnade, inställes offentligten i sina Embeten efter förut af Rector utfärdadt Program, då Acten börjas med Fullmaktens upläsande af Consistorii-Notarien, eller någon i dess ställe utsedd Tjensteman. 1:o. En Lector på det sätt, att han upträder i Lärostolen, aflägger sin Embetsed, enligt Litt. C. bifogadt formulaire, håller derefter på Latinska Språket ett Tal öfwer något ämne uti den honom tillhörande kunskaps-gren, och slutar derefter acten med bön. 2:o. En Rector wid Lärdoms-Skola på lika sätt, med afläggande af den ed, som formularet Litt. D. utwisar, ägande wal af Talets föremål uti hwad läroämne som helst bland dem, hwilka i den Skolan föredragas, samt af Talets hållande på Latin eller Swenska Språket. 3:o. En Rector wid Apologist-Skola på lika sätt och med afläggande af samma ed, som Rectorer wid Lärdoms-Skola, dock så att Talet alltid hålles på Swenska Språket. 4:o. Alla öfrige Lärare på lika sätt, men afläggre, utan åtskillnad, ed efter formularet Litt. E. och hälle på Swenska Språket sina Tal, undantagande Gymnasii Adjuncter, hwilka skola tala på Latinska Språket. Ämnena till dessa Tal wäljas utur de lärostycken, hwaruti en hwar kommer att underwisa. Lector, som förut innehaft annan Lection wid samma Gymnasium, och Con-

Rector, som innehaft ordinarie Lärosyssla wid samma Skola, ware icke förbundne till något nytt inträde.

Directeurer wid Musiken, Cantorer och Lärare uti Gymnastik, hälle icke något högtidligt inträde; men wid första underwisningen, som sker inför hela Ungdomen, ware Rector tillstädes, tillkännagifwe Lärarens utnämmande och förmane Lärjungarne att med lydnad och upmärksamhet dess anvisningar emottaga.

Ej må någon inställelse-act under allmänna ferier äga rum.

Cap. 10.

Disciplin.

§. 1.

Hwarje Lärare ställe sig till behörig efterrättelse hwad dess Instruction föreskrifwer, och verkställe för öfrigt genast allt hwad honom af Förmän i och för tjensten serskildt anbefalles. Dessutom ware han skyldig att alltid och owägerligen iakttaga följande pligter: 1:o. Att vara tillstädes wid Lärosätet den dag terminen begynnes. 2:o. Att wid den utsatta lärotimmen noggrant infinna sig på klockslaget uti lärorummet, samt icke utan inträffande laga förfall skilja sig derifrån före timmens slut. Häröfwer hälle Rector noga tillsyn, och ware han alltid inför Ephorus ansvarig för efterlåtenhet, derutinnan. 3:o. Att, då han skall vara tillstädes wid morgonbönen, infinna sig så tidigt före klockslaget, samt wid sista aftontimmen qwarblifwa så länge efter klockslaget, som erfordras för att öfwerwara bönen förrättande. 4:o. Att på det rum i Kyrkan, der Ungdomen har sitt ställe, vara i sin ordning tillstädes wid den allmänna Gudstjensten, ifrån dess början till dess slut, och sedermera på wanliga lärorummet verkställa Prediko-förhöret. 5:o. Att efter föreskrift besöka Ungdomen i sina qwarter, och tillse att Lagarnes fordran samt sedlighet och snygghet iakttagas. Lärares uraktlåtenhet af de här ofwan stadgade pligter, umgälles första gången med enskild warning af Ephorus, andra gången inför wederbörligt Collegium, och tredje gången inför Consistorium, jemte förlust af en sjettedel uti dess lön, som tillfaller fattig-

cassan. Beträdes någon dermed oftare, ware efter omständigheterna förfallen till suspension eller afsättning, efter laga pröfning och dom.

§. 2.

Till biträde wid sedlighetens och ordningens handhawande, samt för att göra rättwisa åt dem af Ungdomen, hwilka genom ett stadgadt upförande gjordt sig förtjente att utmärkas, tillsättes en Yngling utur hwarje afdelning att inom densamma vara Custos morum. Han blifwe utsedd af Ynglingarne i samma afdelning och anmäles hos Rector, som likwäl äge att denne eller någon annan tillsätta. Han kan äga ett yttre distinctions-tecken, efter Ephori och Lärarnes fria wal. Dess ombyte eller tiden på hwilken han antages må bero på orternas olika sed och Rectors godtfinnande.

Pligterna för Custos morum ware: a) att föregå sina medlärjungar med godt efterdöme uti sedlighet, flit och ordning; b) att uti Lärarens frånwaro wara dem, som fela emot Lagarnes föreskrift, anteckna dem och de frånwarande, så wäl wid läsningarne som allmänna Gudstjensten, samt sina anteckningar för Läraren wid timmens slut upwisa; c) att tillse det de till wissa befattningar för ordningen inom afdelningarne tillsatte Ynglingar fullgöra sina skyldigheter.

Beträdes Custos morum att försumma sina åligganden eller missbruka sitt uppdrag, warde genast ifrån sin befattning skiljd och förlustig rättigheten att samma Termin kunna å nyo tillsättas. Om någon inom afdelningen icke lyder Custos morum i allt hwad han enligt Lag bjuder, eller i och för hans befattning honom förfördelar, straffes, efter skedd anmälan, af Läraren.

Der Gymnasii Notarius hittills haft ständig befattning som Custos morum, må han wid denna befattning för Gymnasii öfwersta afdelning bibehållas, med samma ansvar och rättigheter, som ofwanföre stadgadt är.

§. 3.

Till ytterligare biträde wid ordningens och hushållningens handhawande, tillsättes för hwarje vecka inom hwarje afdelning, efter tour, dock med rättighet för Rector att derifrån fri-

kalla: 1:o. En Yngling, som förrättar bönen och uptager psalmverserna, eller, i brist af röst och kunskap dertill, answerar att detta senare af någon annan besörjes. 2:o. En annan Yngling som håller afdelningens inventarier i wederbörlig ordning, har tillsyn öfwer eldens wårdande och rummets städning, samt, der Waktmästare icke finnes, har nyckeln till Lärorummet, och answerar för dess öppnande och tillslutande i laga tid.

§. 4.

Bestraffnings-graderna wid alla Elementar-Lärowerk ware trenne: 1:o. Bestraffningar dem hwarje Lärare äger ålägga och verkställa utan vidare anmälan eller påföljd. 2:o. Bestraffningar efter Rectors beslut, som kungöras och verkställas af Rector inför hela Lärowerkets Ungdom, eller, der rummet icke sådant tillåter, inför den församlade afdelningen. 3:o. Bestraffningar efter Collegii dom hwilka uptagas i protocollet, jemte den till dem ledande ransakning, samt kungöres och verkställas i Collegii öfwerwaro, inför hela Ungdomen. Uti alla dessa tre bestraffningsgrader och wid alla Elementar-Lärowerk, ware tilltal och warning den lindrigaste bestraffningen. Wid ytterligare och swårare förbrytelser användes likaledes wid alla Elementar-Lärowerk nedflyttning under med-lärjungar, af Läraren för timmen, efter Rectors beslut för en vecka, och efter Collegii dom för hela eller en del af den tid, som återstår af Terminen, wid Skolorna aga, så wäl lindrigare af Läraren, som både lindrigare och strängare efter Rectors eller Collegii beslut, samt wid Gymnasierna af Läraren bortwisning ur lärorummet för timmen, med rättighet för Läraren att anteckna den felaktiga till samma påföljd som för frånwaro. Collegium dömmе dessutom, wid tillfällen då sådant pröfwat i sin ordning, till förlust för längre eller kortare tid af de förtroendes- eller företrädes-rättigheter, hwilka med Ephori bifall blifwit högre afdelningar eller ordningar inom samma Lärowerk tillagde; till förklarande för owärdig att den Terminen wid premiernes utdelning komma i fråga, och förbrytelsens afbedjande inför Målsägaren, om denne ej är Lärjunge wid något Elementar-Lärowerk, men i denna händelse förbrytelsens förlikande inför Rector. Skulle Lärjunge, genom fortfarande osedlighet eller

swår förbrytelse, enligt hwad redan finnes stadgadt, wisa sig ej blott owärdig att wid Lärowerket njuta underwisning, men äfwen för med-lärjungar farlig och skadlig, dömmе Collegium, på sätt nedanföre stadgas, till förwisning ifrån Lärowerket, utan annat betyg än domens afskrift, och må en så bestraffad Yngling sedermera ej emottagas wid samma eller något annat inom samma Stift beläget Lärowerk.

Med hwarje bestraffning, ålagd efter Rectors beslut eller Collegii dom, åtfölje förlust af rättigheten att den Terminen wara Custos morum.

§. 5.

1:o. Ungdomen briste aldrig i wördnad för något af det som hörer till en sann Gudsfruktan, allmän Lag och fastställd ordning, eller uti aktning för Lärare, werldslige Embetsmän och Ålderdomen. Ware uti fel häremot, äfwensom uti alla slags förbrytelser emot sedlighet och anständighet, underkastad sine Lärares tilltal och bestraffning.

2:o. Ungdomen wise owilkorlig lydnad för sine Lärare, och emottage utan motstånd deras föreskrifter, warningar eller aga.

3:o. Djerfwes någon Lärjunge med ord eller gerning förolämpa sin Lärare, straffes Skolpilt med strängare Skol-aga och Gymnasist med nedflyttning under alla sina med-lärjungar den återstående delan af Terminen, samt förklares owärdig, att samma Termin komma i fråga wid premiernes utdelning, och göre offentlig afbön. Gör någon det af upsåt, eller hafwa sig flere i en sådan gerning sammanrotat, då skola, utom answaret efter allmän Lag, i förra fallet han, och i det sednare uphofs-männen, från Lärowerket förwisas, och de öfrige straffes efter hwad ofwanföre stadgadt är. Brister någon Lärjunge, af obetänksamhet eller lättsinnighet, i aktning mot någon af Lärarne wid Lärosätet, men genast rättar sig och sitt fel afbeder, straffes af Läraren.

4:o. Lärjunge inställe sig wid Lärowerket ofelbart samma dag Läse-Termin begynnes. Sker annorlunda, nedflyttes under de med-lärjungar, som i rätter tid ankommit, och behålle detta rum till Terminens slut. Äger han laga förfall, anmäl det utan

dröjsmål skrifteligen hos Rector. Inträffar förfallet under resan till Lärosätet, anmäla det genast wid ankomsten, och dömme Rector öfwer förfallets giltighet. Tillåta ej dess omständigheter honom att komma under hela Läse-Termin, anmäla det jemte orsakerna likaledes skrifteligen hos Rector, senast wid Terminens början. Blifwer han frånwarande öfwer ett år, förlöre det skydd och de privilegier han såsom Studerande njuter, och behandles wid återkomsten såsom den der första gången wid Lärverket intages.

5:o. Lärjunge inställe sig uti lärorummet på det utsatta klockslaget, snygg och hyfsad, samt med sina läroböcker försedd. Kommer han senare än Läraren, warnes eller straffes af Läraren, med rättighet för denne att Lärjungen, serdeles wid förnyad försummelse, till samma påföljd, som för frånvaro upteckna, hwilket då för Lärjungarne tillkännagifwes. Är han frånwarande utan laga förfall, warde sådant af Läraren antecknad, och må den, som flere gånger försummat bönen, Kyrkogången eller läsetimmarne, efter Collegii pröfning, wid Läse-Terminens slut icke wid premiernes utdelning komma i fråga.

6:o. Lärjunge iakttaga wid ankomsten i lärorummet stillhet och sedighet, samt under föreläsningarne en oafbruten upmärksamhet. Förseelser emot detta moment straffes af Läraren. Begås sådane under Lärares frånvaro, antecknes den skyldige af Custos morum, och felet anmäles wid Lärarens ankomst.

7:o. All skada och åverkan på de till underwisningen tjenande eller till lärorummets snygghet och husgeråd hörande saker, ersättes genast af den förwällande. Åstadkommes sådan skada af upsåt eller kitslighet, umgälles dessutom enligt wederbörande Lärares bepröfwande. Kan ej någon wiss uphofsman upgifwas, ersättes skadan ofördröjligen genom sammanskott af den afdelning, under hwars sammanvaro åverkan skett.

8:o. Hwarje Lärjunge infinne sig uti Kyrkan på det anwista rummet wid den allmänna Högmässa-Gudstjenstens början, och biwiste den till dess slut, samt inställe sig derefter på lärorummet, att öfwerwara Prediko-förhöret. Sker inställelsen i Kyrkan senare än Gudstjensten är börjad, eller sker bortgång

utur Kyrkan före Gudstjenstens, eller ifrån lärorummet före Prediko-förhörets slut, antecknes den häruti felaktige af Custos morum till samma påföljd, som för frånvaro. Äger Lärjunge laga förfall, eller är till helsan ömtålig, eller af fattigdom mindre wäl klädd för inträffande sträng köld och owäder, anmäla det före Gudstjenstens början hos Rector, som å dessa skäl meddele tillåtelse att wara frånwarande.

9:o. Gudstjensten biwistes af Ungdomen stilla och upmärksam, samt med den wördnad en så helig förrättning tillkommer. Mindre förseelser häremot straffes af Läraren eller efter Rectors beslut, med warning och tilltal; större förbrytelser afdömmes af Collegium efter gerningens beskaffenhet.

10:o. Ungdomen ware i sina qwarter hwarje afton ifrån Höst-Termins början till den 1. April kl. 9, ifrån den 1. April till Termins slut kl. 10. Befinnes Yngling efter dessa klockslag frånwarande, ware skyldig att för sitt uteblifwande upgifwa gällande skäl, hwars giltighet Läraren pröfwe. Ifrån Höst-Terminens början till den 1. Maji ware Yngling skyldig att, i händelse af frånvaro efter kl. 6 om aftonen, lemna underrättelse i sitt qwarter hwarest han träffas. Fel emot detta moment anses efter Rectors beslut.

11:o. Lärjungarne hälle städadt och snyggt i sina qwarter, samt wårde med sorgfällighet sina egna, Upfostrares och Wårdsfolks dem till nyttjande uplåtne tillhörigheter. Befinnes något härwid eller i annat hänseende att anmärka, warnes och underwises den felande af wisitator. Följer derå ej rättelse, anmäles sådant hos Rector till samma påföljd, som i föregående moment.

12:o. Allt wistande på Krogar, Wårdshus, Källare, Billarder eller dylika allmänna ställen, ware Ungdomen förbudet, utom måltidstimmen, i den händelse någon på sådant ställe har sin ordentliga spisning. Förbrytelser häremot straffes af Läraren eller efter Rectors beslut och, om de förnyas, af Collegium efter omständigheterna.

13:o. Allt spel med kort, tärning och dylikt, ware Ynglingarne uti deras qwarter förbudet. Idkas det å allmänna ställen, ware answaret större. Finnes kort eller tärning uti någon Ynglings rum, ware han förfallen till samma answar,

som om han dem nyttjat, så framt det ej är utan hans wetskap eller förwällande. Tanke- och öfnings-spel ware ej för oloflige ansedde, men öfwas de om penningar eller deras wärde, ware answar samma, som ofwan stadgadt är. Förbrytelser emot detta moment straffes efter Rectors beslut och sedermera av Collegium, som tillser, att bestraffningen i förhöjd grad ökes efter omständigheterna af hwarje förnyad förseelse.

14:o. Den Yngling, som åstundar biwista Assembleer, Baler eller andra allmänna nöjen, upwise intyg af sine Föräldrar eller Upfostrare, der sådana finnas, att det efter deras tillståndelse må ske; men ware skyldig att för hwarje serskild gång härtill söka och afbida af Rector tillåtelse, som äge rätt att Ynglingens begäran efter omständigheterna willfara eller afslå.

15:o. Den Yngling, som befinnes öfwerlastad af starka drycker, dömmes af Collegium, Skolpilt till lindrigare eller strängare Skolaga; Gymnasist till offentligt tilltal och warning inför Collegium, eller nedflyttning under med-lärjungar: åtföljande alltid premiernas förlust alla bestraffningar efter detta moment. Fortfar Yngling, efter slika bestraffningar, i utöfning af denna last, eller beträdes med fortsatt utöfning af annat slags utswäfningar, warde från Lärowerket förwisad.

16:o. Gör Yngling oljud å gator och gränder, ofredar och skadar någons hus och andra tillhörigheter, eller någon med ord eller gerning förolämpar, straffes, der förbrytelsen är ringare och ej af någon förolämpad åklagas, efter Rectors beslut; men i annat fall dömmes af Collegium till ett eller flere af de straff, som i denna Lag äro utsatte. Straffet lindras eller skärpes efter den felandes ålder, lynne och förbrytelsens beskaffenhet, samt tid och ställe, der den begången är.

17:o. Ungdomen lefwe sins emellan uti wänskap, fördrag-samhet och enighet. Sker annorlunda uti Lärarens närwaro, straffes den felaktige af Läraren. Sker det i hans frånwaro och af den förolämpade öfwerklagas, straffes första gången antingen af Läraren eller efter Rectors beslut, och, wid förnyad förbrytelse, af Collegium, med förökad bestraffning för hwarje gång förbrytelse inträffar. Befinnes någon Yngling af så hårdt

och trätgirigt lynne, att han, efter trenne Collegii serskildte utslag och undergångne bestraffningar för ofredligt förhållande, ej kan med sina med-lärjungar förlikas, blifwe han ifrån Lärowerket skiljd.

18:o. Alla slags allmänna bestraffningar af Ynglingarne sins emellan utöfwade, utan deras Lärares wetskap, äfwensom alla wexationer eller skymfeliga åtgärder wid flyttningar eller dylika tillfällen, ware Ynglingarne förbudne wid samma answar, som i föregående moment stadgadt är för alla dem, som deruti deltagit; och hafwe Lärare att sjelfwe efterse och åklaga alla förbrytelser häremot. Dock må dessa stadganden ej kunna dragas derhän, som skulle en lägre afdelning ej wara pliktig att wisa den högre billig aktning och företräde.

19:o. Traktering och allmänna kalas wid tillfälle af flyttningar, afgång eller under andra förewändningar, ware Ungdomen förbudne. Alla de som häruti deltagit, straffes af Collegium efter omständigheterna.

20:o. Alla Ungdomens förbrytelser, som wid Werldslig Domstol kunna åtalas, men der icke äro anhängige gjorde, samt äro af den natur, att Målsäganden kan dem nedlägga, uptages, efter skedd angifwelse, dömmes och bestraffes af Collegium efter omständigheterna och förbrytelsens beskaffenhet.

21:o. Anklagas Yngling för gröfre brott, som kan uptagas af allmänna Åklagare, antingen det af Målsäganden nedlägges eller ej, förwises målet till wederbörlig Domstol att der ransakas och afdömmas; dock biwistes rätttegången af något genom Collegium tillförordnad Ombud, som äge rätt till talan uti allt hwad Ynglingen angår. Blifwer den anklagade dömd till skymfeligt straff och domen laga kraft wunnen, förklares han, före domens verkställighet, af Collegium förwist ifrån Lärowerket.

22:o. Skulle alla Ynglingarne uti en afdelning eller wid ett Lärowerk förklara sig lika skyldige uti någon emot denna Disciplinslag begången förbrytelse, samt af motwilja wägra att dertill angifwa uphofsännen; verkställs det ådömda straffet medelst lottning, efter det antal, som af Collegium bestämmes.

§. 6.

Då Lärjunge befinnes af lättsinnighet eller wanart bryta emot de till sedlighetsens befrämjande och ordnings bibehållande här ofwanföre gifne föreskrifter, åligge det wederbörande Lärare, Rector eller Collegium, att ej blott pröfwa hwilken af de redan nämde 3:ne bestraffnings-grader bör äga rum, utan äfwen att inom hwarje af dessa grader bestämma straffet efter förekommande olika omständigheter.

§. 7.

Alla ådömde bestraffningar gånge genast i verkställighet, med undantag af Collegii förwisnings-dom, som alltid underställes Ephorus, hwilken äger att den stadfästa eller uphäfwa, samt, i senare händelsen, att i stället för förwisningen ålägga en eller flere ibland de ofwanföre fastställda bestraffningar. Ifrån den dag Collegii förwisnings-utslag först blifwit fäldt, må Yngling ej biwista de wid Lärowerket förefallande underwisningar eller öfningar. Så snart förwisnings-domen blifwit af Ephorus gillad, kungöres den offentligen för Lärowerkets Ungdom såsom ofwan är stadgadt.

§. 8.

Med Laga förfall från inställelse wid och under Läro-Termin, förstås, när fråga är om Lärare, sjukdom och alla sådane förhinder, som af Ephorus wid derom sedermera erhållen kunskap, eller skeende wisitationer, för gällande anses. Laga förfall för en eller annan timme anmäles hos Rector och antecknes af honom i Diarium. Är fråga om Lärjunge, pröfwes förfall för en eller annan timme af wederbörande Lärare, men för längre tid af Rector.

Andra Sectionen.

Ekonomisk Stadga.

Cap. 1.

Om Lärohus och Embetsgårdar.

§. 1.

Städerna skola bygga och underhålla Lärohusen, der denna skyldighet, enligt gällande Författningar, dem åligger. På öfriga ställen skola Lärohusens byggnad och widmakthållande ombesörjas af Stiftens Byggnads-fonder, under wederbörande Biskops och Consistorii tillsyn. Ware dock Städerna alltid skyldige att dertill utse fria, sunda och wälbälgna platser, samt så rymliga att gymnastiska inrättningar der må kunna anbringas.

§. 2.

Hwart och ett Lärohus skall wara så inrättadt, att det fullkomligen swarar mot behofwet. För hwarje afdelning skall finnas ett serskildt och för Ynglingarnes antal tillräckligt lärum, en större sal, der alla afdelningarne kunna samlas och offentliga förrättningar hållas, så widt ej någon af de för afdelningarne anslagna salar dertill befinnes nog rymlig, samt dessutom ett rum till inwentariers, instrumenters och öfrige tillhörigheters förwarande.

§. 3.

Lärohusen skola wara brandförsäkrade och lärosalarne ljusa, glada samt owilkorligt försedda med eldstäder, bänkar, pulpeter eller bord, och hwad för öfrigt kan befordra beqwämheten wid läsning och skrifning.

§. 4.

Ej må andra nybyggnader, och aldraminst af träd, så nära Skola eller Gymnasium upföras, att ljus och fri tillgång till Lärohuset deraf hindras, eller det wid timande eldswåda sättes i fara. Ware ock Magistraten och Borgerskapet alltid skyldige att befordra Lärohusens förmån, i synnerhet wid behof af ny-

byggnad eller större reparationer, samt om tomten behöfwer utwidgas, eller någon plantering eller annat anläggas, som till Ungdomens nytta och nöje tjena kan.

§. 5.

När något Läröhus uti de Städer, hwarest nybyggnad och underhåll bestridas af Stiftets Byggnads-cassa, skall å nyo upföras, eller undergå sådan större reparation, som förändrar husets form och utrymme, drage Biskop och Consistorium derom försorg, att behofwet, jemte uplysning om nödig storlek samt andra dit hörande locala omständigheter, blifwer anmaldt hos Kongl. Öfwer-Intendents-Contoret. Sedan wederbörlig ritning och kostnads-förslag erhållits, och så snart cassans tillgångar medgifwa byggnadens företagande, fogar Consistorium anstalt om verkställigheten. Till andra betydligare reparationer, hwilka endast afse husets bibehållande eller förbättring, warde kostnads-förslag med Collegii minne upgjordt af Rector, som äger att emot ersättning dertill begagna kunnige Handtwerkares biträde. Förslaget insändes sedermera till Consistorium, som med afseende å Byggnadsfondens tillgångar sig deröfwer utlåter. Warder det bifallet, öfwerlemnas förslaget till Rector, som drager försorg att det wederbörligen blifwer utfördt. Mindre reparationer, hwilka icke medgifwa uppskof, låte Rector utan anmälan verkställa, hwartill nödigt förskott må tagas utur Lärowerkets cassa, emot undfående ersättning, efter verificerade räkningar, af Byggnads-fonden. Skall nybyggnad och reparationer bekostas af Staden, ingifwe Rector wederbörlig requisition om behofwet hos Stadens Magistrat, som åligger att verkställigheten i laga ordning befordra. Skulle twist eller hinder härwid möta, anmäles förhållandet af Rector hos Consistorium, som genom Landshöfdinge-Embetet uti det Län, hwarest Läröhuset är beläget, skaffar derå nödig rättelse. Innan någon nybyggnad eller förändring af husets beskaffenhet till form och utrymme företages, lemne Magistraten alltid del af förslaget, med åtföljande ritning, till Consistorium, som äger att sitt utlåtande afgifwa.

§. 6.

Så fort tillgång till aflöning det medgifwer, hwilken i thy fall bör tagas af Lärowerkets cassa, bör en Uppassare eller Waktmästare antagas, som besörjer om eldning och städning. Han tillsättes af Collegium, men äge ingen fullmagt, emedan han af Collegium kan bibehållas eller förafskedas, allt efter sitt förhållande. Om flera Lärowerk begagna samma Läröhus, må för dem blott en Waktmästare antagas, som då tillsättes af det förnämsta Lärowerkets Collegium, men aflönas utur Collegiernas samfälda cassor. Intill dess fond blifwer tillgänglig för Waktmästares aflöning, samt till anskaffande af wed och ljus m. m., må Rector, efter ortens sed och med öfwerenskommelse Lärjungarne emellan, reglera allt hwad till upppassningen och fyllandet af dessa behof hörer, i sammanhang med hwad denna Lags 1. Section, 10. Cap., 3. §. bjuder.

§. 7.

De Embetshus och gårdar, Skolhemman, ägor och andra lägenheter, som blifwit Lectorer och Skol-lärare antingen af Kronan eller Städerna anslagna, eller ock af enskilda donerade, skola de, i kraft af Författningarne, oqwalde behålla.

I hwarje Stad, der allmän Skola finnes, ehwad den redan är eller framdeles blifwer inrättad, skola med iakttagande af privilegier Magistraten och Borgerskapet eller Stadens Inwånare, som af Skolans tillwarelse hemta betydlig fördel, ofelbart anskaffa och bekosta Embetsgård för Skolans Rector, eller ock, der utrymmet och lägligheten det tillåter, utwidga Skolhusbyggnaden så, att Rector der finner tillräckliga bonings- och hushållsrum, så framt icke någon Stad, genom serskild ännu gällande Författning, är ifrån denna skyldighet befriad. Intill dess detta skett, njute Rector af Stadens cassa en efter hans stånd och wärdighet samt ortens beskaffenhet afpassad årlig hushyra, hwarom, i händelse af upkommande twist, Landshöfdingen i samråd med Biskop och Consistorium äger att förordna. Skulle olika tankar dem emellan upstå, underställes saken Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning.

Cap. 2.

Om Inwentarier.

§. 1.

Wid hwarje Gymnasium och Skola skall finnas ett af Rector ordenteligen inrättadt Inwentarium på all Lärowerket tillhörig fast egendom, äfwensom på allt hwad löst är och i dagligt bruk, såsom böcker, instrumenter m. m. samt på Priwilegier, Husesyns-Protocoller, Donationer, Testamenten, Förordningar om Skol-Statens löner och intrader m. m.; hwilket Inwentarium, så wäl wid alla ombyten af Rector, som wid de visitationer, hwilka förrättas af Biskopen sjelf, eller af den han i sitt ställe förordnar, skall öfwerses. Wården om fastigheter och inwentarier tillkomme Rector.

§. 2.

Wid Skola, der Bibliotek finnes, wårdes det af Rector. Wid Gymnasium, der det alltid skall finnas, hafwe Adjuncten dess wård, derest icke någon serskild Bibliothecarius är tillsatt. Der flera Lärowerk finnas tillsammans, som äga serskildte Bibliotek, skola dessa förenas i ett enda under det förnämsta Lärowerkets benämning, samt tillsyn af dess Rector.

§. 3.

Naturalie-samlingar skola wårdas med ansvar af den, som underwisar i Natural-Historien, samt Chartor, Glober och Instrumenter af den, som wid underwisningen behöfwer dem, dock allt under Rectors tillsyn. Utlåningar här af ware ej tillåtna.

Cap. 3.

Om Cassor, afgifter och redowisning.

§. 1.

Hwarje Stift skall hafwa: 1:o. Sin serskilda Byggnads-cassa, ägande följande fonder och inkomster: a) de härtill ifrån Stats-Werket utgående medel: b) twänne årliga Collecter öfwer hela Stiftet: c) ett års behållna inkomster sedan aflöning och

utskylder blifwit wederbörligen bestridde, efter den Ecclesiastike Tjensteman, som dör eller afgår, utan att efterlemna Enka eller omyndiga Barn, hwilka lagligen kunde få nådår: d) friwilliga gåfwor, Städernas otwungna bidrag, hwartill de böra upmuntras, och alla andra efter olika orter tillfälliga inkomster eller odisponerade fonder, hwilka Ephorerne finna lämpligt hitföra.

2:o. En allmän Premii- och Fattig-cassa, hwars inkomst ware: a) de allmänna medel, som af Kongl. Maj:t Nådigst kunna blifwa anslagna till böckers, chartors m. m. d. inköpande åt fattige Ynglingar: b) de åt Ungdomen anslagna djeknepenningar, helgonskylds-medel, prost-tunnor och collecter, med undantag af sådana deribland, som i Staten äro till Lärarnes löner uptagna. Dessa inkomsters fördelning emellan de i Stiftet warande serskildte Lärowerks Premii- och Fattig-cassor, må af Consistorium, med afseende å Ynglingars antal, högre Skolor och öfriga omständigheter årligen upgöras. Beloppet af cassans inkomst skall sedermera i det närmaste årligen utdelas, samt hwarje Lärowerks andel till wederbörande Rectorer i rätter tid öfwersändas.

3:o. En Cassa Emeritorum, utur hwilken förtjente Skol-Lärare, sedan de undfått afsked, samt de, hwilka deras tjenester innehafwa, njuta fyllnad, till och med hela beloppet för hwarje uti den sysslan tillhörande lön, i mån af cassans tillgångar. Dock må icke någon afskedsägande komma i fråga till påökning utöfwer hwad denna Lags Tredje Sections 4. Cap. 2. §. honom alltid och owilkorligen tillägger, förr än alla inom Stiftet, hwilka sådana sysslor, utan tillhörande fulla löner, innehafwa, kommit i åtnjutande af minst halfwa lörens belopp. Sistnämde cassa inrättas så snart någon fond dertill blifwer af Stats-Werket anslagen, eller dertill nödiga medel kunna annorstädes ifrån af hwarje Consistorium upgifwas.

Dessa Trenne Cassor ware under Dom-Capitlets förvaltning, redowisning och ansvar.

§. 2.

Hwarje Elementar-Lärowerk skall hafwa: 1:o Sin egen Cassa, hwars inkomster blifwe: a) en fjerdedels Tunna Råg af

hwar och en som inskrifwes: b) lösen för Testimonier, då de, på sätt denna Lags Första Sections 7. Cap. 2. §. tillåter, begäras: c) friwilliga gåfwor, hwartill de förmögnare Barnens Föräldrar böra upmuntras. Denna cassa skall användas till inköp af Chartor, Globber, Instrumenter, Wed, Ljus och annan hjälpredda wid allmänna underwisningen, samt till Waktmästarens aflöning.

2:o. En till Lärowerket enskildt hörande Premii- och Fattig-cassa, hwartill skall inflyta: a) den andel af allmänna Cassans inkomster, hwilken enligt detta Capitels 1. §. blifwit af Consistorium bestämd: b) en friwillig afgift af hwarje Yngling, som inskrifwes, dock icke mindre än en 16:dels tunna Råg, som af Rector infordras. Beloppet af Cassans inkomst skall sedemera i det närmaste af hwarje Lärowerks Collegium till Ynglingarne årligen utdelas. Grunden för denna utdelning ware sådan, att, med afseende på tillgången wid hwarje Läse-termins slut, omkring hälften anslås till premier åt de Ynglingar, utan undantag, hwilka, enligt denna Lags Första Section, gjordt sig dertill förtjente. Den andra hälften tilldelas fattige Ynglingar i mån af deras behof samt wisade flit och fallenhet för studier, hwarförutan ej någon må till understöd endast för fattigdom komma i fråga. Under läseårets lopp ware, efter Collegii beslut tillåtet, att till sjukwård och begravningshjälp för de mest behöfwande Ynglingar disponera nödiga medel utur denna Cassa, för hwilket ändamål någon del af tillgången må wid årliga utdelningen innehållas.

Rector hafwe wård, answar och redogörelse för dessa Cassor. Der flere Lärowerk stå under en Rectors styrelse, blifwe deras motsvarande Cassor uti wård och redowisning sammanlagne.

§. 3.

Wid hwarje Gymnasium skall äfwen finnas en Biblioteks-cassa, hwars inkomst ware: a) en afgift af hwarje Ecclesiastik-Tjensteman, som inom Stiftet winner någon befordran. Af en Biskop två tunnor Råg, af en Domprost eller Kyrkoherde i första Classens Pastorat en tunna, af en Lector en half tunna, samt då han tillträder Prebende-pastorat en half tunna, af de

öfriga Kyrkoherdar en half tunna, af en Skol-Rector eller Regements-Pastor fem 32:dels tunna, af en Skol-Collega eller Capellan i större Pastorat tre 32:dels tunna, af en Capellan i mindre Pastorat en 16:dels tunna, af den som wiges till Prest en 32:dels tunna. Andra Tjenstemän med lön, såsom Bataillons-Predikanter, Consistorii-Notarier, Domkyrko-Sysloman, Gymnasii-Adjuncter, Slotts- och Fånghus-Predikanter m. fl. erlægge lika afgift med dem, till hwilka de kunna, i afseende på Lönewillkoren, närmast hänföras: b) af hwarje Sterbhus efter en afliden Biskop, Domprost, Lector, Rector, Prost eller Pastor en 8:dels tunna Råg jemte en bok, efter Sterbhusets eget wal. Dom-Capitlet infordre afgifterne och aflemne dem till Bibliotekets föreståndare, hwilken derföre, till nödig controls winnande, bör wid räkenskaperna bifoga en af Consistorii-Notariens officiellt underskrifwen förteckning på alla under året uti Ecclesiastik-Staten inom Stiftet timade ledigheter och befordringar: c) af hwar och en Lärjunge, som i Gymnasium eller de uti samma Stad belägna Skolor inskrifwes en 32:dels tunna Råg, hwilken afgift af wederbörande Rector infordras och till Bibliotekets cassa aflemnas.

Der Skol-Bibliotek, men icke Gymnasium finnes, erlægge dertill hwarje Lärjunge, som i Skolan inskrifwes en 32:dels tunna, hwilken afgift likaledes af Rector infordras och Cassan godtgöres.

Utom de således för hwarje Bibliotek stadgade inkomster, skola för Cassans räkning försäljas alla dupletter, som antingen redan finnas, eller framdeles genom donationer i Boksamlingen inkomma, äfvensom de böcker, hwilka hwarken i afseende på bruket, innehållet eller sällsyntheten finnas för Lärowerket användbara. Till befordran af detta ändamål, så wäl som till förmån för Bokhandeln i allmänhet, ware hwarje Biblioteks Föreståndare wid Lärowerken tillåtet, att, utan hinder af de för Staden i öfrigt gällande Författningar, anställa öppna auctioner på Böcker, Chartor, Naturalie-samlingar, Musikalier och underwisningen tillhörande Instrumenter, af hwad namn de wara må, samt i sådant afseende utfärda annonser och kungörelser. Honom ware äfwen obetaget att emottaga och på detta sätt försälja enskilda personers större och mindre förråd af ofwan-

nämde samlingar, på de wilkor, som med ägaren kunna upgöras. Dock må Föreståndaren till en sådan åtgärd ej kunna annorledes än efter egen fri wilja bindas, och ware å hans answar, att dess Embets-befattningar ej derigenom lida. Ej må utan Biskopens samtycke bok eller annat till Biblioteket inköpas, eller ifrån detsamma försäljas.

Bibliotekets Föreståndare hafwe wård, answar och redogörelse för Bibliotekets Cassa.

§. 4.

Alla behållna inkomster wid Ecclesiastik- och Lärare-sysslor, hwilka genom twist eller af andra skäl komma att öfwer den lagliga tillträdestiden stå lediga, samt wederslag under extra nådår, upbäras af Consistorium, som efter i underdånighet framställt samt af Kongl. Maj:t i Nåder gilladt förslag, disponerar dessa medel till den af ofwännämnda Cassor, hwilken finnes deraf i största behof.

§. 5.

Stipendii-medel skola noggrant användas efter Testatornes föreskrift. För dem, som stå under Lärowerkens omedelbara wård, answare och redowise Rector.

§. 6.

Hwarje Räkning för Elementar-Lärowerkens Cassor skall löpa ifrån och med den 1. Juli till och med den 30. Juni nästföljande år. Innan den 1. påföljande October skola Räkningarne, försedde med sina tillhörande verificationer, till Consistorium insändas, och, sedan de der undergått behörig rewision, i början af påföljande år åtfölja Dom-Capitlets Räkningar, då dessa till Kongl. Kammar-Rätten aflemnas.

§. 7.

Årliga Räkenkaperna wid de Cassor, för hwilka Rectorne answara och redowisa, skola af Lärowerkets Collegium före afsändandet rewideras och underskrifwas. Sker då ingen

anmärkning, hwarken wid Räkningarnes beskaffehet eller medlens säkerhet, ware Ledamöterne Collegialiter answarige för den brist, som möjligen hos Rector skulle kunna sig yppa.

§. 8.

Alla uti denna Lag i Råg bestämde afgifter erlägges i gångbart mynt efter nästföregående årets Markegång uti det Län och Landskap, hwarest Lärowerket är beläget.

§. 9.

Utom de således stadgade, må äfwen friwilliga afgifter, hwarifrån dock de weterligen medellöse böra befrias, kunna af hwarje Yngling, efter råd och lägenhet, till wederbörande Lärare gifwas wid inskrifningar och Betygs meddelande om afgång, samt det, under olika benämning af terminspenningar, exte eller skol-gäld, kända tillskott, efter hwarje orts särskilda bruk.

§. 10.

Med upbörden af de så kallade Terminations-penningar i Städerna, må förhållas efter wanligheten, dock så att Skollärarne icke sjelfwe, utan genom utskickade, dem insamla.

§. 11.

Emedan Rikets Lärowerk äro belägna uti serskilda Pro-wincer, hwilkas Innewånare sins emellan röja så stor olikhet uti lefnadssätt, tillgångar och sedwanor, att någon fullkomligt likstämmig och till bokstafwen för alla gällande ekonomisk Författning icke lämpligen kan utfärdas; ware det Ephorernas rättighet, att på de nu fastställda grunder, och efter af wederbörande Collegier inhemtadt utlåtande, widtaga de tjenligaste och med localerne bäst instämmande utwägar till winnande af yttre beqwämlighet wid undewisningen, ordning och nödig controll. Skulle åter dessa utwägar innebära någon förändring uti ofwanstående allmänna grunder, Cassornas fördelning, deras inkomst, utgift och redogörelse m. m.; så äligge det Biskop och Consistorium att hos Kongl. Maj:t sina önskningar underdånigst anmäla, och Dess Höga Beslut afwakta.

Tredje Sectionen.

Befordrings Lag.

Cap. 1.

Om Ansökningsrätt.

§. 1.

En sökande till syssla wid Elementar-Lärowerk skall: 1:o Bekänna sig till den rena Ewangeliska Läran, samt wara wäl känd för Gudsfruktan, rena seder och ett oklandradt lefwerne. 2:o Äga det allwarliga och stadgade upförande, hwarigenom han förmår handhafwa sitt anseende hos Ungdomen, och det fogliga lynne, att han genom sitt öfwerlagda handlingssätt må winna dess aktning, kärlek och tillgifwenhet. 3:o. Äga grundelig insigt uti de stycken, språk och wetenskaper, som den sökta sysslan fordrar. 4:o. Hafwa ett redigt uttal och naturlig gäfwä att utan förhastande, med lätthet och tydlighet meddela sina kunskaper; samt 5:o. Någon öfning och erfarenhet wid andras underwisande.

§. 2.

Ej må någons ansökning till Lärare-syssla på Stat up- tagas, som icke 1:o inom ansöknings-tidens slut upnått 23 års ålder. 2:o. Wid ansökningen bilagt ålders-bewis och Testimonium Academicum. Innehafwer den sökande förut ordinarie Lärare-syssla, må vidimerad afskrift af Fullmagten derå, i stället för Testimonium Academicum, biläggas. Ansökningar till Directeurssysslor uti Musiken behöfwa endast wara åtföljda af ålders-bewis och wanligt intyg om allmänt god frägd och wälförhållande uti föregående befattningar. 3:o. Är född eller njutit upfostran uti det Stift, inom hwilket befordran sökes, eller ock af Konungen i Nåder erhållit Jus indigenatus. Finnas de förstnämde förhållanden twistiga, afdömes saken af det Dom-Capitel, hwarest befordringsrätt yrkas, och den der åt dess utlåtande ej åtnöjes, söke i underdånighet Konungens Nådiga Utslag. Dock härifrån undantagne ansökningar wid de Lärowerk, som genom serskilde Kongl. Maj:ts Nådiga Stadgar äro

till befordran öppne för alla nationer, samt till Musik-Directeurs-sysslor och Cantorsbefattningar, hwilka må sökas af en hwar inom eller utom Stiftet.

§. 3.

Till Lectorat och Adjunctur wid Gymnasium, samt Rectorat, så wid Lärdoms- som Apologist-Skolor, må ansökning icke directe uptagas från någon annan, än den, som är Promotus Philosophiæ Magister wid inländskt Uniwersitet. Skulle dock någon, som icke erhållit Magister-graden, under tjenstgöring wid Skolverket wisat sig äga sådan skicklighet och lärdom, samt förwärfwat den erfarenhet, att Biskop och Consistorium anse honom competent till ofwannämde sysslor, må Consistorium kunna underdånigst anmäla honom hos Konungen, att för alltid erhålla Nådigt bifall till ansöknings- och befordrings-rätt wid dessa Embeten, utan hinder af den bristande Promotionen.

§. 4.

Till de öfriga Lärare-sysslorna gälla ansökningar äfwen af dem, som icke äro promoverade, dock endast med det wilkor, att de minst en hel Läse-termin hafwa gjort tjenst wid allmänt Lärowerk såsom Vicarier eller Duplicanter, samt derunder bewisat sin skicklighet uti allmänna underwisningen och fallenhet för detta wigtiga yrke.

Cap. 2.

Om Prof och Betyg.

§. 1.

På det Biskop och Consistorium må sjelfwe kunna utröna den skickligaste af dem, hwilka med ofwan stadgade lagliga ansökningsrätt, och inom den för hwarje Stift i allmänhet föreskrifna fatalietid, sig till den lediga Lärare-sysslan anmält, skola följande prof, på sätt och med den inskränkning för hwarje serskild syssla nedanföre stadgas, alltid och owilkorligen den sökande affordras, ehwad grad och tjenstebefattning han wid Rikets Uniwersiteter eller eljest utom Stiftets Skol-

werk förut innehar: 1:o. Anställandet af en Disputations-act på Latin, wid Stiftets Gymnasium, hwarwid den sökande präsi-derar, om han är Promotus Magister, eller i widrigt fall respon-derar sine præside för en af honom utgifwen Afhandling eller Theser uti de ämnen, som afse den lediga sysslans kraf. Af-handlingen eller Theserna böra wara tryckta, 11 dagar före ventilationen anslagna och till sin öfwerensstämmelse med Tryckfrihets-Förordningen gillade af Consistorium. Utom de 2:ne wanliga ordinarie opponenter, bör Biskopen eller någon af Consistoriales genom egna oppositioner pröfwa den sökandes kunskap och gäfwor, ägandes äfwen sedermera, och så långt tiden medgifwer, en hwar af de närwarande, att sina opposi-tioner till beswarande framställa.

2:o. Föreläsning för någon afdelning af Ungdomen uti det Lärowerk, som wid Stiftets Consistorium är beläget. Detta prof sker sålunda, att Ynglingarne af den sökande först under-wisas och sedan förhöras och rättas.

3:o. Någon af Lärjungarne framkallas till Taflan och af Ephorus eller Rectör, förelägges en eller annan mening på Svenska Språket att till det Latinska öfwersättas. Sedan detta är verkställt, visar den sökande felen deruti, samt upgifwer skäl till de gjorde rättelser och ändringar. Detta prof kan äfwen ske genom föreläggande på lika sätt af ett Latinskt Scrip-tum, som någon bland Ynglingarne upsatt. Och skall det ankomma på Ephori godtfinnande, hwilken af dessa pröfwo-metoder må wid tillfället nyttjas.

§. 2.

En sökande till någon Lection, Gymnasii-Adjunctur, Rec-torat eller Con-Rectorat, skall aflägga alla de i föregående §. föreskrifne prof. Sökande till Lection föreläser för öfwersta afdelningen af Gymnasium, men endast uti Latinska Språket och den wetenskap, hwaruti befordran sökes: Sökande till Gymnasii-Adjunctur för samma afdelning uti Latinska, Fran-syska och Tyska Språken, samt sökande till Rectorat, så wäl uti Lärdoms- som Apologist-Skolor, eller Con-Rectorat för Rectors Class uti alla de stycken, hwilka der föredragas. Till alla öfriga Lärare-sysslor fordras prof efter 2:dra och 3:dje

momenterne. Föreläsningen sker för tredje afdelningen wid Lärdoms-Skolan uti alla de stycken, som i den afdelningen föredragas. Utom detta prof böra alla de, som söka befordran wid Apologist-Skolor, föreläsa för nedersta afdelningen af Gym-nasium uti alla de stycken af Mathematiken, som der föredragas samt uti Fransyska och Tyska Språken.

Wid de Consistorier, hwarest Gymnasium och högre Lär-doms-Skola icke finnas, må Ephorus föreslå, huru och hwarest dessa prof på ett mot Lagens afsigt swarande sätt skola werk-ställas, och derå en gång för alltid söka Konungens Nådiga fastställelse.

§. 3.

Alla prof ske för öppna dörrar, och tiden för deras afläg-gande kungöres genom offentligt anslag. De biwistas owilkor-ligt af Biskop och Consistoriales så widt ej laga förfall för någon inträffar. Efter det aflagda profwet sammanträda Consisto-riales och afgifwa deröfwer till Protocollet sitt utlåtande, med antecknande af improbatur, admittitur, approbatur, cum laude approbatur, eller laudatur, hwilka termer äro allmänneligen kända och antagna, såsom utmärkande, antingen den sökandes otjenlighet, eller i samma ordning graden af dess skicklighet. Serskildt skall utlåtande meddelas öfwer den sökandes ådaga-lagda lärdom och kunskap, med hänseende till den sökta syss-lan, och serskildt öfwer dess utförsgäfwor, eller det sätt, hwarpå han sina insigter åt Ungdomen meddelat. Hwarje Consistori-alis afgifwer i begge nu påbudne hänseenden sin röst; men det allmänna och gällande utlåtandet bestämmes sedermera, i lik-het med andra Consistorialmål, genom pluraliteten.

§. 4.

Den, som wid ansökning till Skolsyssla, inför det Consi-storium, som sysslan bortgifwer, en gång aflagt godkända speci-mina till den syssla som sökes, må ej affordras nytt prof, så widt han det ej sjelf äskar till ådagaläggande af större fram-steg eller wunnen erfarenhet, hwilket honom då icke må för-menar. Men om syssla sökes, som enligt Lagens stadgande fordrar andra eller flera prof, än de, som redan äro aflagda,

ware han owilkorligen skyldig att dessa tillägga, så widt på dess ansökning afseende skall kunna fästas. Derföre bör alltid till Protocollet uptagas för hwilka sysslor den sökande speciminerat. Om Gymnasii-Adjunct söker annan Lection, än i det Latinska Språket, ware skyldig att å nyo präsidera för af honom utgifwen Afhandling eller Theser i den wetenskap, hwaruti befordran sökes, samt att hålla föreläsning i samma ämne, på sätt 2. §. bjuder.

§. 5.

Efter gjord Laglig ansökning skall sättet till specimens afläggande föreskrifwas och tiden dertill utsättas af Consistorium. Genom specimens åläggande ware derföre Consistorium icke betaget, att wid tillsättningen sig yttra öfwer alla de egenskaper hos den sökande, hwilka hwarje Skol-Lärare enligt 1. Cap. 1. §. bör äga. Underlåter Consistorium att hela specimen eller någon del deraf ålägga, stånde å dess answar och ware sökanden derigenom icke förlustig sina fatalier.

§. 6.

Ehuru de i föregående §. §. stadgade prof böra, efter hwarje sysslas beskaffenhet, alla sökande utan undantag åläggas, förblifwer dock tjenst-förrättning wid Lärowerk det säkraste medel att utröna om den sökande är skicklig Skol-Lärare. Och då det ligger högsta magt derpå, att endast sådane tillsättas, bör Biskop och Consistorium af en sådan förutgången tjenstgöring hemta all den uplysning, som möjligen kan erhållas och ämnets wigt kräfwär.

§. 7.

Ej må något prof eller specimen afläggas, utan under warande Läse-termin.

§. 8.

Utom de betyg, som enligt 1. Cap. 2. §. böra ansökningen, såsom wilkor för dess uptagande, biläggas, skola alla sökande inlemna Merit-förteckning, innehållande ålder, föregående selsättningar, utgifna arbeten, undfångne betyg af Publika Auc-

toriteter, Protocollet öfwer Candidat-examen, om han sådan undergått, samt alla andra omständigheter, hwilka sökanden efter eget wal tror sig böra och kunna såsom befordringsskäl upgifwa. Sökande till Musik-Directeurs syssla skola inlemna skrifteligt intyg af Kongl. Musikaliska Akademien, att de undergått behörig examen uti Harmoniens theoretiska grunder, samt äga tillräcklig practisk färdighet uti spelande efter Noter af Clower och Violin.

Underlåter sökande att något af ofwan anförda betyg ansökningen före fatalie-tidens slut bilägga, ware förlustig rättigheten att sig till godo beräkna det företräde, som dessa betyg honom framför medsökande kunna tillägga. Och ware Consistorium ej pligtigt att uptaga de befordringsskäl, som icke på detta sätt äro upgifna.

§. 9.

Såsom utmärkt prof på kunskap må anses och derföre i detta afseende som befordringsskäl gälla, om den sökande af trycket utgifwit någon wäl utarbetad och godkänd Afhandling eller Lärobok i den wäg, hwaruti befordran sökes.

C a p. 3.

Om Sysslors tillsättning.

§. 1.

Sedan alla de sökande, på sätt föregående Cap. bjuder, sina prof aflagt, föredrager Biskopen uti Consistorio sysslans tillsättning, och afgifwer först till Protocollet sitt utlåtande, hwilken och på hwilka skäl han nämner till den lediga platsen. Hwar och en Consistorii Ledamot röstar derefter i wanlig ordning med upgifwande af sina skäl. Ware den utnämnd, som mesta rösterna undfått, hwarwid Biskopen äge twänne röster, utom det honom, i händelse af paria vota, uti Lagen förwarade votum decisivum. Ej må tillsättning af någon Lärare-syssla företagas i Biskopens frånwaro, utan att han derom blifwit underrättad, sitt bifall gifwit och insändt sin skrifteliga utnämning, hwilken på ofwan stadgade sätt först upläses och till röstberäkning uptages. Under Biskops-ledighet bortgifwas Lärare-

sysslor uti Consistorium genom de flesta rösterna, då Ordföranden endast äger votum decisivum.

§. 2.

Biskop och Consistorium åligger, att noga och samwetsgrant pröfwa, samt, så widt ske kan, göra sig underrättade om den sökande till en Lärare-syssla äger de egenskaper, som Cap. 1. §. 1. fordrar. Ej må den till Lärare befordras, som i någon af dem brister, ehwad företråde han i öfrigt må kunna framwisa. En högre lärdom, eller större och andra insigter än den sökta sysslan fordrar, må ej gifwa företrädesrätt, med mindre de i lika grad, som hos medsökande, äro åtföljda af alla de egenskaper, hwarpå utnämmandet collectivt stödjdes, dock så att förnämsta afseendet fästes på gåfwor, nit och skicklighet att undervisa.

§. 3.

Biskop och Consistorium böra fästa afseende wid de betyg, som i 2. Cap. 8. §. äro påbudne; men ware icke bundne wid deras owilkorliga antagande annorledes, än så widt de af den sökandes aflagde specimina bekräftas, och genom anställd jemförelse till verkligt företråde framför medsökande berättiga.

§. 4.

Wid tillsättning af Lectioner och Gymnasii-Adjuncturer hafwes, näst de i allmänhet för en Lärare påbudne egenskaper, mesta afseendet å Academisk Lärdom. Till de öfriga Lärare-sysslor utnämnas helst de, som äro Philosophiæ Magistrar, om de uti alla Lagens fordringar äro jemngode med sina medsökande. Men skulle en ograduerad, på det sätt 1. Cap. 4. §. bjuder, wid något Lärowerk redan vara befordrad till syssla på Stat och densamma oklanderligen förestår, må han, wid ansökning om befordran inom samma eller andra Stiftets Lärowerk, njuta lika befordringsrätt med Philosophiæ Magistrar, efter sin personliga skicklighet och tjenste-beräkning, under iakttagande af hwad i 3. §. stadgas om ansökningsrätt till Lectioner, Gymnasii-Adjuncturer och Rectorater.

§. 5.

Gymnasii-Adjunct hafwe ingen uteslutande rätt till Lection, eller Con-Rector till Rectorat, utan de befordras efter samma grunder, som andra medsökande.

§. 6.

När Directeurs-sysslan för Musiken skall tillsättas, anslås ledigheten och annonce derom införes 3:ne gånger uti Allmänna Tidningarne, med förelagd fatalietid för sökande att med sina ansökningar inkomma inom 3:ne månader efter den dag, då annoncen första gången infördes. Genast efter denna tidens förlopp företager Consistorium tillsättningen och utnämner den, som har de bästa witsorden och är känd för de största Musikaliska talanger, samt tjenlig method att dem Ungdomen bibringa; hwarefter ordentlig Fullmagt utfärdas. Anmäler sig icke någon fullt skicklig och med det i 2. Cap. 8. §. fordrade bewis försedd sökande, hafwe Consistorium magt att tills vidare låta sysslan wara obesatt, och genom det tjenligaste subject, hwarpå tillgång finnes, låta densamma, emot den anslagna lönens upbärande, utan Fullmagt, förwaltas. Dock blifwe denna fortfarande ledighet genom annonce uti Allmänna Tidningarne, tid efter annan, tillkänagifwen, intill dess någon fullt skicklig sökande sig anmäler, som då må tillsättas och med Fullmagt förses.

§. 7.

Collegium må med Ephori bifall till Cantor taga hwilken som helst, ware sig Tjensteman eller icke, inom eller utom Lärowerket, som befinnes skicklig att Ungdomen uti Choral-sången undervisa. Cantor meddeles ingen Fullmagt, utan updrages honom endast genom Protocolls-Utdrag, att emot det honom uti Staten tillslagne arfwode, sitt åliggande förrätta, hwarföre han äfwen kan ifrån sin befattning wid hwarje Låseårs slut af Collegium med Ephori bifall skiljas, då han icke befinnes densamma med Ungdomens nytta förestå.

§. 8.

Öfwer alla Lärare-sysslors tillsättning kunna de sökande anföra underdåniga beswär inom den tid och på det sätt, som

Författningarne wid öfrige ecclesiastike befordringar utstaka; dock förväntar Kongl. Maj:t att ingen obehörigt, eller annorlunda än på lagliga skäl och grunder, af denna förmån sig begagnar.

§. 9.

Sedan utnämningen wunnit laga kraft, meddelas ordentelig Fullmagt, lydande på den tour och de förmåner som sysslan, enligt Lag och gällande Författningar, åtfölja.

§. 10.

Ej må någon innehafwa mer än ett på Stat upfördt Lärare-embete, utom Directeurs-sysslan för Musiken och Cantors-befattningen, hwilka både sins emellan, och med annan tjänst må kunna förenas, så widt icke någondera sysslans utöfning derigenom lider.

§. 11.

Duplicanter och Vicarier, de förre i afseende på en större mängd Ungdom, de senare för sjukdom och andra tillfälliga laga förfall, eller lagligen meddelad permission, utnämne Biskopen inför Consistorii Protocoll, och må deröfwer inga klagomål äga rum. Dock äge Consistorii öfrige Ledamöter rätt att sina erinringar till Protocollet afgifwa. Då den orsak, hwarföre Duplicanten eller Vicarien är tillsatt, uphörer, warde han ifrån sin befattning och thy åtföljande förmåner entledigad. Men skulle en Skol-Lärare af ålderdom eller obotelig sjukdom blifwa oskicklig att sysslan förestå, bör han, emot åtnjutande af de förmåner, hwarom Författningarne honom i thy fall försäkra, tjensten lemna, hwarefter dess syssla anslås ledig och, på sätt ofwanföre stadgadt är, i laga ordning återbesättes.

Cap. 4.

Om Tour, Löne-förmåner och Befordringsrätt.

§. 1.

Wid befordran inom Elementar-Lärowerken, räkne alla Ordinarie Lärare sins emellan lika tjensteår, ehwad de innehafwa högre eller lägre sysslor. Om derföre allt annat är lika,

och Lagens fordringar, med afseende å allmän och serskild skicklighet till olika sysslor, äro upfyllda, äge den företråde, som sin tjänst oklanderligen längst förestått.

§. 2.

Alla Gymnasii- och Skol-Lärare ware i oqwald besittning af den lön och de förmåner, hwilka hwarjes innehafwande syssla, genom Stat och gällande Författningar, äro eller blifwa anslagne. Den, som i egenskap af Vicarius med fullt ansvar bestrider en annans syssla, njute för den tid han således sysslan förestått en fjerdedel af den tillhörande lönen, så widt icke annorlunda, med Ephori minne och bifall, åsämjes, och de öfriga tre fjerdedelar upbäras och njutas af Ordinarien. Likaledes upbär och njuter hwarje Skol-Lärare, som för ålder eller sjukdom undfått wederbörligt Afsked från någon syssla, tre fjerdedelar af thy på Stat åtföljande lön, och den som sysslan innehafwer upbär och njuter det öfriga, jemte extra och frivilliga inkomster, der sådana finnas.

§. 3.

Wid Gymnasium ware Lectorernes löner, icke Lectionerne, ombytliga, så att den yngste alltid innehafwer den minsta lönen, och sedermera alla de öfriga, enligt samma grund, den ena efter den andra i ordning, efter ålder i tjensten inom Werket. Detta gäller äfwen om Præbende-hemman och Boställen, der de finnas, samt alla öfriga lönerna åtföljande förmåner. Lag samma ware med Præbende-pastorater, hwilka, efter deras godhet, den i ordningen älste Lectorn alltid äger att tillträda, om han sig anmäler och företer de nedanföre uti 6. §. påbudne betyg samt är Prestwigd inom den för ansökning till Prestlägenheter i allmänhet föreskrifna fatalietid och godkänd Pastoral-examen före utnämningen aflägger; hwarföre äfwen ledigheter af Præbende-pastorat genom anslag i laga ordning böra kungöras. Will någon Lector söka annan Lection, göre det i fastställd ordning och hafwe ej annan rätt, än i förhållande till sina medsökande, efter skicklighet och förtjänst, samt bibehålle tour, i händelse af transport, efter sin första Fullmagts datum.

§. 4.

Ett lika förhållande ware med Colleger wid samma Skola, så att de alltid åtnjuta de bättre lönerna, efter ålder i tjensten wid Stiftets Lärowerk. Fullmagt utfärdas derföre endast på Collegat wid en wiss Skola, utan att benämna afdelning eller föreläsning. Äro Lärdoms-Skola och Apologist-Skola belägne på samma ställe, gälle dem emellan ingen annan tour, ehuru de styras af samme Rector, än efter ny ansökning och hwad i allmänhet stadgadt är.

§. 5.

Hwarje Ordinarie Lector ware Gymnasii-Rector ett år, först den älste och sedermera i ordning efter ålder i tjensten. Dock må ej någon till Rector förordnas, som icke förestått Lection uti minst ett år innan Rectoratet skall tillträdas, utan gånge honom Collegium i detta fall wid Rectors utnämmande förbi, till dess hans ordning nästa tour infaller. Ingen må afsäga sig Rectoratet utan för ålder, sjuklighet eller andra sådane förhinder, hwilka af Biskop och Collegium godkännas.

§. 6.

Wid ansökningar till Prestelägenheter, eller andra inom Ecclesiastik-ståndet warande sysslor, beräknas dubbla tjenstår för alla på Ordinarie Stat upförde Lärare wid Elementar-Lärowerken, så att hwarje år räknas för twänne emot deras, som endast äga enkel tjensteårs beräkning. Dock bör, om denna tjensteårs beräkning skall få njutas till godo, sådana ansökningar wara åtföljda af wederbörliga Embets-betyg, att den sökande, ifrån denna Lags utgifwande, årligen öfwat sig uti predikande, samt, om han är Prestwigd, utöfwat, eller erbjudit sig att utöfwa Presterliga förrättningar. Musik-Directeurer och Cantorer äga i och för dessa befattningar ingen tjenstberäkning inom Ecclesiastik-staten.

§. 7.

Ingen Tjensteman wid Lärowerk må beräkna dubbla tjensteår innan han uppnått 25 års ålder. Ingen Vicarius,

wid hwad ålder som helst, må för Vicariatet beräkna dubbla tjensteår, så wida Ordinarien ej är i den belägenhet, att han icke ytterligare will sig af tjensteberäkning begagna, hwilket dock alltid uti Antagnings-Protocollet bör bestämmas. Dupli-canter, Vicarier och alla Lärare, njute alltid enkel årsberäkning ifrån 23 års ålder för den tid de wid Lärowerket tjenstgjort.

§. 8.

All årsberäkning efter denna Lag stödjer sig på verklig tjenstgöring, och beräknas således ifrån den dag sysslan tillträdde, och ej från Fullmagtens datum.

§. 9.

Till Regala Pastorater äga alla Lärare wid Elementar-Lärowerken rättighet att omedelbart, äfwen utom förslag, sig i underdånighet anmäla, på sätt och under de wilkor, som af Konungen äro eller blifwa i Nåder föreskrifna.

§. 10.

Wid förslags uppsättande till de Pastorater, hwarest Inspection öfwer något Elementar-Lärowerk är genom thy åtföljande lön owilkorligen förenad med Pastors-sysslan, skola Biskop och Consistorium helst föreslå sådane män, som sjelfwe wid Lärowerken med heder och beröm anwändt sin tid, om äfwen deras tjensteår något skulle understiga medsökandes; dock iakttages härwid hwad Pastoratets classification och ecclesiastike befodrings-lagarne i öfrigt bjuda.

§. 11.

Hafwa Skol-Lärare oklanderligen och med Ungdomens nytta tjent såsom Ordinarien i 10 år, skall det åligga Biskoparne och Consistorierne samt andre wederbörande, att hafwa sig deras befordran synnerligen om hjertat, och må deras dubbla tjenstår då wid ansökningar till första och andra Classens Pastorater, icke lida någon afräkning i jemförelse med andras enkla. Har någon Lärare redan blifwit befordrad till Prestlägenhet och sedermera söker transport till någon annan, njute

han icke nyssnämde förmån, utan beräkne sina dubbla tjänstår, endast med samma rätt som Kongl. Brefwet den 21. Augusti 1786 i allmänhet föreskrifwer.

Fjerde Sectionen.

Tillsynen öfwer Elementar-Lärowerken, samt Instructioner för derwid warande Collegier och Tjenstemän.

Cap. 1.

Instruction för Lärare i allmänhet.

§. 1.

Hwarje Lärare wid Upfostringswerk fäste en oafbruten upmärksamhet på det answarsfulla kall, åt hwilket han af fri wilja upoffrat sin tid och sin möda. Sann och oskrymtad Gudsfruktan, sedlighet, lydnad och ordning, sjelfwerksamhet, flit och ihärdighet samt naturkrafternas regelbundna utveckling till förwärfwande af redbara egenskaper, ware de syftemål för upfostran han ytterst söke att uphinna. Till dessa leder han Ungdomen säkrast genom eget efterdöme och en fortsatt utöfning af de egenskaper Lagen fordrat såsom wilkor för hans antagande.

§. 2.

För att uti Barnens och Ynglingarnes sinne kunna fästa ett djupt intryck för allt hwad till sann Gudsfruktan och dygd hörer, måste Läraren okonstladt röja, att han sjelf lifwas af dessa känslor. Wid Bönen och Bibel-läsningen, äfwensom wid den yttre Gudstjensten, Prediko-förhören och Religions-underwisningen, bör Lärarens hela wäsende ådagalägga den andakt, som är oskiljaktig från en fast tro på Christendomens heliga wördnadsbjudande sanningar. Icke blott den dag, då Lagen bjuder Läraren att i sin ordning wara tillstädes och hafwa tillsyn öfwer Ungdomen wid den allmänna Gudstjensten, utan äfwen eljest, då han icke af oundwiklige hinder uptages, inställe han sig der, och med sin närwaro ådagalägge sin egen öfwer-tygelse om wigten af denna offentliga andaktsöfning.

§. 3.

Wid Ungdomens behandling i moraliskt hänseende framlyse alltid Lärarens kärlek till rättwisa och ordning, samt redlighet och sagtnod. På ett faderligt, det är mildt, men allwarligt sätt, rättte han Lärjungarnes förseelser, med noggran upmärksamhet på skillnaden emellan de fel, som tillhöra deras ålder, och dem, hwilka antingen äro följderna af ett omoraliskt lynne, eller ock lemnade utan rättelse kunna dertill leda. Då Läraren finner sig i nödwändighet att begagna den honom, så wäl i Lagen, som i naturen af all upfostran, förwarade bestraffnings-rättighet, tage han sig wäl till wara, att den icke utöfwas af nyck, eller med öfwerilning. Serdeles hafwe han derpå noggran akt, att bestraffningen icke må öfwerstiga felets art, och således förwandla sina åsyftade följderna, den felandes förbättring och med-lärjungars warning, till alstrande af förställning, motsträfwighet och bitterhet. Alla bestraffningar böra gradwis upstiga ifrån de mildare till de allwarligare och swårare. När de således i hwarje serskildt fall bära stämpel af billighet, skall det unga sinnet alltid af dem erkänna rättwisan, och wänja sig wid den aktning för pligt, som utgör första draget af medborgerlig anda och af all sann moralisk styrka,

§. 4.

Då lydnad och ordning samt en på Lagar och rättwisa grundad subordination utgöra wilkoret för samhälls-ordningen, så ware äfwen Lärarens högsta bemödande att wänja Barnen och Ynglingarne wid dessa dygder. Läraren må aldrig tillåta äldre Lärjungar att genom wexationer och obilliga anspråk ofreda sina yngre kamrater; men deremot böra dessa senare tillhållas, att emot de äldre wisa tillbörlig eftergifwenhet, samt erkänna det företråde större kunskaper och mera stadgade seder alltid böra tillwinna dem, som uphunnit dessa egenskaper.

Dessutom åligge i allmänhet Skol-Lärare af hwilken grad som helst, att sjelfwa i det nogaste ställa sig till serskild efterrättelse Skol-Lagens alla föreskrifter, så att hwar och en i enlighet dermed upfyller sitt Embetes pligter, samt iakttager den subordination under Förmän, och den ordning sins emellan,

som genom Författningarne äro fastställda. Ephorus, såsom deras högsta Förman, skola de bewisa tillbörlig wördnad och i tjensten owilkorlig lydnad. Missnöjes någon åt Ephori åtgärd, söke i underdånighet ändring hos Konungen, men ställe sig emedlertid dess befallningar till efterrättelse.

Der näst njute Rector wederbörlig aktning och företräde, och skola hans föreskrifter i och för Embetet hörsammas intill dess de, i Laga ordning hos Ephorus öfwerklagade, blifwa uphäfne eller förändrade.

§. 5.

Flit, ihärdighet och sjelfwerksamhet befordre Läraren hos Ynglingarne, förnämligast genom åt dem updragna egna arbeten, under sådana mellanstunder, då de äro frie från skyldigheten att afhöra andras föreläsningar. Dessa arbeten böra bestå i öfwerläsning af wissa föresatta stycken, ware sig för blotta minnet eller begreppet, samt uti skriföfningar. Högsta wigt ligge derpå, att då sådana sysselsättningar å den ena sidan aldrig försummas, de å den andra icke må åläggas till större widd och omfång, än hwad som instämmer med hwarje Ynglings förmåga, under erforderlig ledighet för denna ålder tillhöriga lekar och kroppsöfningar. Lexan ware i början liten, men förökes i mån af Ynglingarnes tillwäxande krafter och arbetsförmåga. Läraren lemne sin förnämsta tillsyn deråt, att det ålagda arbetet blifwit med redighet wäl fullgjordt, hwilket icke kan af Lärjungen begäras, än mindre såsom skyldighet fordras, utan ett noga iakttagande af ofwan anwiste föreskrifter. Hwarje Lärare besinne äfwen att Ynglingarne böra äga tillräcklig tid till eget arbete i de öfriga studierna, så att den sammanlagda öfwerläsnings skyldigheten icke må öfwerstiga sin naturliga gräns, och derigenom förfela sitt syftemål.

Då Classiska Auctorer, i hwad språk som hälst, försedde med Svenska öfwersättningar eller Svenska noter, icke kunna eller, utan urwal, böra förbjudas till bruk wid den enskilda öfwerläsningen, så bör Läraren likwäl tillse, att wid upläsningen på allmänna Lärorummet af det föresatta stycket, sådana ej få nyttjas, som lemna Discipeln tillfälle, att endast efter deras föranledning, utan eget begrepp, redowisa sin lexa.

§. 6.

Till förstånds-bildningens utveckling ställe sig alltid Läraren för ögonen, wid föredragning af Språk och Wetenskaper, en klar åsigt af Lärjungarnes fattningsgäfw, så att de lemnade underwisningar uti intet fall må öfwerstiga det begrepp, som för deras ålder kan påräknas, eller de kunskaper, hwilka före ankomsten till Lärowerket eller uti föregående afdelningar äro inhemtade. Att alla Lärjungarne wäl och redigt samt med håg för sitt yrke må uphinna den grad af färdighet och insigter, som för hwarje afdelning är föreskrifwen, ware Lärarens sorgfälliga bemödande. Enskilda hjelpredor, lemnad frihet ifrån wissa läsetimmar, hastigare upflyttningar m. m. ware de Ynglingars upmuntran och belöning, hwilka genom snille eller owanlig flit göra större framsteg, än deras kamrater. Men Läraren ware ej tillåtet att, till förmån för dessa, afbryta kedjan af den allmänna underwisningen.

Ingen lexa må till öfwerläsning föresättas, utan att förut hafwa efter Lärjungarnes behof blifwit förklarad.

Wid alla föreläsningars och påbudne öfningars verkställande, söke Läraren att lämpa sin föreställning efter beskaffenheten af det ämne, hwaruti underwisning meddelas, samt att äfwen dertill begagna alla yttre hjelpmedel, på det Lärjungarnes inbildningskraft måtte fästas och deras unga sinnen bibehålla waraktiga intryck. Brist på upmärksamhet och köld för underwisningen, såsom i synnerhet hinderlig för alla natur-anlags utveckling, må en Lärare aldrig tillåta, utan att derföre warna och wid bristande åtlydnad med allwarligare bestraffning anse. Warde ock på Lärarens answar, att alla allmänna skriföfningar verkställas under den tystnad, stillhet och ordning, som tillåter full utveckling af den enskilda tankekraften, samt lemnar hwarje Lärjunge ett ostördt bruk af sin flit och sitt bemödande.

§. 7.

Wården om Ynglingarnes helsa och physiska bildning, så långt det af Läraren kan bero, ware honom äfwen om hjertat. Han bör alltid söka att hålla sin Lärjunge till en helsosam snyggghet, upmuntra honom att genom rörelse och afpassade

kroppsofningar befordra de physiska krafternas tillwext, samt tillse, att han hwarken genom öfwerdådig oförsigtighet skadas af luftstreckets hårdhet, eller klemigt hindras att genom wanan uthärda dess intryck. Utom de åtgärder, som åtfölja upsigten inom lärorummet samt wid alla offentliga lekar och kroppsöfningar, begagne Läraren, till dessa anwisingars meddelande, de tillfällen, då han, efter den af Collegium med Ephori bifall fastställde ordning, har Inspectionen öfwer Lärjungarnes förhållande i sina qwarter, samt på de från allmänna underwisningen lediga mellanstunder.

§. 8.

Då wid något Lärowerk de Ordinarie Lärarne äga biträde af Duplicanter eller Extra Lärare; skall Ordinarius answara för alla Lärjungarnes ledning i de honom updragne kunskaps-grenar, och i följe deraf tillse, att Duplicanten eller Extra Läraren, efter samma method, som han sjelf, meddelar underwisningen.

§. 9.

Alla Vicarier och Duplicanter, som till tjänstförrättande wid Skola antagas, äge i afseende på Embetets utöfning samma rättigheter och skyldigheter, som Skolans Ordinarie Lärare, utom säte och stämma i Collegium, med det undantag, som nedanføre i 5. Cap. 2. §. stadgas, samt deltagande i wal till Rewisions-Ledamot. Serskildt åligge det Duplicanter, att wid underwisningens meddelande rätta sig efter den Lärares föreskrift, till hwars biträde de blifwit förordnade.

§. 10.

Gymnasii-Adjuncten ware pliktig att, jemte sina egna i Lagen utsatta skyldigheter, efter wederbörligt förordnane vicariera utan wedergällning för en Lector: 1:o. På korrtare tid, högst en månad wid för Lectorn inträffande enskildt laga förfall. 2:o. På korrtare eller längre tid, så länge Lectorn är upptagen af andra i och för dess Embete honom updragne publika befattningar. Skulle någon Lectors enskilda laga förfall räcka

längre tid än en månad, ware Adjuncten skyldig att förrätta dess syssla emot det arfwode Lagen utstakar. Ej må Adjuncten kunna förbindas att, jemte sina egna göromål, bestrida mer än en Lection i sender.

Cap. 2.

Instruction för Lärare uti Choral-Sång och Instrumental-Musik.

§. 1.

I egenskap af Föreståndare för underwisningen uti Choral-Sången, åligge Läraren:

1:o. Att ställa sig till efterrättelse hwad Skol-Lagens 1. Sections 3. Cap. 6. §. bjuder i afseende på ordningen wid underwisningens meddelande.

2:o. Att icke tillåta någon Lärjunge, utan hos Rector anmaldt laga förfall, eller af Collegium erhållen tillåtelse, wara frånwarande wid dessa öfningar. Lärjungars försummelse i denna del antecknas af Läraren och upgifwas för Rector och Collegium med samma påföljd, som för Lärotimmars försummande i allmänhet stadgad är.

3:o. Att noga följa ordningen af den antagna Läroboken, så att methoden blifwer likformig med dess inrättning och föreskrift, samt i följd deraf underwisningen ledes gradwis högre.

4:o. Att redan ifrån den första Classen och allt framgent, jemte den regelmässiga theoretiska underwisningen, hwilken såsom hufwudsak bör drifwas, tillika öfwa Ynglingarne uti de mest brukliga Psalmers rätta afsjungande. Detta verkställes således, att en behöflig del af hwarje för serskilda Classer anslagen tid användes till denna öfning, då för de yngste försjungas de enklare, samt för högre afdelningar de swårare Psalmer, på det Ungdomen snart måtte lära att wärdigt deltaga uti sången wid enskilda och allmänna andaktsöfningar. Dagen före någon allmän Helgedag förskaffe Läraren ifrån Predikanten de Psalmer, hwilka påföljande dagen skola uti Kyrkan afsjungas, och inöfwe Ungdomen uti deras rätta melodier. Skulle dessa förut wara wäl kände, användes denna timme till öfning uti flerstämmig sång af Choraler, Svenska Mässan eller annan tjenlig musik, såsom lädande ej mindre till en uplyf-

tande andaktskänsla wid Gudstjensten, än till upmuntran för dem, hwilka, jemte naturlig fallenhet, deråt lemna sin håg och sitt bemödande. Läraren äge derföre att medföra de således inöfwade Lärjungar på det ställe i Kyrkan, som till sångens och musikens anförande kan serskildt wara anslaget, samt att dessutom begagna deras biträde wid alla högtidliga förrättningar uti Kyrkan eller Lärorummet, då Vocalmusik skall exsequeras.

§. 2.

På Lärarens answar hwile, att alla öfningar uti Choral-sång må af Ynglingarne verkställas med det allwar i sinnesstämningen och den wärdighet i utförandet, som för deras framtid bibehåller intrycket af wördnad och andakt wid den yttre Gudstjensten.

§. 3.

I egenskap af Directeur för Musiken ware Lärarens pligt:

1:o. Att på de 4 i Lagen utsatta timmar, lemna dem af Ungdomen, som sådant åstunda, fri underwisning och öfning uti den Instrumental-musik, som han sjelf känner.

2:o. Att, efter skedd anmälan och emot billigt arfwode, som af Ephorus bör jemkas, deruti meddela enskild underwisning, så långt dess tid medgifwer. Läraren äger wäl alltid frihet att lemna sådant biträde äfwen åt personer utom Lärowerket; men ware answarig att det icke sker till hinder för de Ynglingar inom detsamma, som åstunda att sig af denna rättighet begagna.

3:o. Att till Rector upgifwa förslag på de musikaliska instrumenter, notsamlingar och öfrige hjelpredor, som wid underwisningen äro nödige, och hwilka böra inköpas af Lärowerkets Cassa, så långt tillgången medgifwer.

4:o. Att med answars-skyldighet wårda och hålla förteckning på dessa Samlingar, samt wid underwisningen hålla dem Lärowerkets Ungdom tillhanda. Utlåning deraf till Lärowerkets medlemmar ware tillåten, dock alltid på Lärarens eget answar.

5:o. Att, så widt omständigheterna det medgifwa, upföra Musik i Kyrkan på stora Helgedagar, och på Lärohuset wid

Rectorats-ombyten, samt andra högtidliga förrättningar. I sådant hänseende ware hans bemödande, att uti olika instrumenters behandling inöfwa så många af Ungdomen, som härtill erfordras. Dertill må han äfwen använda och söka tillwinna sig Musikälskares biträde utom Lärowerket, dels för Ungdomens upmuntran, dels till ernående af mera fullstämmig musik. Alla de Ynglingar, som på Capellet begagna den fria underwisningen, hwaruti alltid innebepripas de, hwilka njuta musikaliska Stipendier, skola wid dessa tillfällen sig infinna och Lärarens föreskrifter efterkomma.

§. 4.

Musik-Directeurer och Cantorer stå under samma subordination, njute samma rättigheter och äge lika answarighet för sina göromål, som för Lärare i allmänhet är stadgadt, men deltaga icke i andra skyldigheter eller serskilda förrättningar wid Lärowerket, än de, som i denna Instruction äro anwiste. Brister någon Lärjunge emot dem uti aktning, lydnad eller upmärksamhet, må af dem användas bestraffning, bestående uti warning, allwarligare tilltal och förwisning ur Lärorummet. Werkar ej detta, anmäl Läraren den felande hos Rector till Laga påföljd.

§. 5.

Biskop och Consistorium ware obetagit att, der ortens behof sådant kräfwer, ålägga Musik-Directeuren Organist- och Klockare-Lärlingars underwisande uti Orgel-spelning och Choral-sång, emot serskildt arfwode.

Cap. 3.

Instruction för Bibliotekets Föreståndare.

§. 1.

Bibliotekets Föreståndare ware under Ephori och Rectors inseende, eller, der han sjelf Rector är, endast under den förres, answarig för wården af Biblioteket samt alla dess tillhörigheter. Han författe derå fullständigt inventarium, och hälle det wid anfordran sine Förmän tillhanda.

§. 2.

Biblioteket warde af Föreståndaren försedt med tre särskilda Kataloger: En Acquisitions-katalog, hwaruti Böckerna med utsatt värde, och i händelse af gåfwa, med gifwarens namn, införas i den ordning de tillkomma: Ett Repertorium, hwaruti Böckerna uti alfabetisk ordning fördelas, med anvisning på stället, der hwarje Bok bör sökas, och ett Hylle-register, att nyttjas wid inwenteringar.

§. 3.

En eller två timmar i hwarje vecka under warande Läse-termin, efter af Collegium upgifwet och af Ephorus godkändt förslag, hålle Föreståndaren Biblioteket öppet till deras tjänst, ware sig inom eller utom Lärowerket, som åstunda samlingen bese eller på stället begagna. Ware han äfwen oförtruten, att under ferierna och då ej enskilda omständigheter hindra, på anmodan, till resandes och lärgiriges tjänst, öppna Biblioteket, samt upwisa hwad derstädes för dem kan wara märkwärdigt.

§. 4.

Utlåningar af Bibliotekets Böcker till Lärowerkets Lärare, samt till Lärjungar, då Böckerna på någon Lärares ansvar såsom för eget lån begäras, må icke förwägras. Läraren answer i båda fallen för Bokens behandling och återställande inom wiss tid, hwarå Föreståndaren tage sedel med Bokens utsatta värde. Försummas Bokens återlemnande, eller har den blifwit illa medfaren, ware på Föreståndarens ansvar att Boken återfordra jemte ersättning för dess medfart, eller, i händelse den ej kan återskaffas, det utsatta värdet. Tredskas någon häruti, upgifwe det Föreståndaren för sin närmaste Förman, och ställe sig dess föreskrift till efterrättelse.

Böckers utlånande till personer utom Lärowerket ware tillåtet på Föreståndarens eget ansvar, emot de säkerhetsmått han i thy fall kan finna sig befogad att widtaga. Serdeles bör han söka att dermed till handa gå dem, hwilka till Biblioteket eller dess Cassa lemnat några gåfwor. Han bör äfwen begagna alla tjenliga tillfällen till upmuntran för sådane gifware, på det Bi-

bliotekerna ej blott må upfylla sin hufwudsakliga bestämelse, Lärowerkens nytta; utan äfwen, genom ett allmännare upväckt interesse uti den Landsort de finnas, bidraga så wäl till den allmänna wetenskapliga bildningen, som till ett lifligare deltagande uti allt hwad till underwisningens framgång lända kan. Chartor, plancher, ritningar, manuscripter och sådana dyrbarare werk, hwilka icke utan swårighet, i händelse af förlust, kunna återställas, må ej utlånas, utan endast på stället nyttjas.

§. 5.

Föreståndaren upgifwe till Ephorus, efter inhemtadt bifall af sin närmaste Förman, förslag på de Böcker, som böra försäljas eller inköpas, med bifogad uplysning om Cassans tillgångar. Så wäl inköp, som försäljningar, hwilka senare alltid böra ske på allmän auction, verkställas sedermera af Föreståndaren efter erhållen föreskrift.

§. 6.

Inom den tid, och på det sätt denna Lag uti 2. Sectionens 3. Cap. 6. §. bjuder, författe Föreståndaren Bibliotekets årsräkenskap, för att med Lärowerkets öfriga räkenskaper till Consistorium afgå.

C a p. 4.

Instruction för Lärowerkens Rectorer.

§. 1.

Wid Gymnasium är Rectors-embetet ombytligt emellan Lectorerne, samt tillsättes i den ordning Befordrings-Lagen bjuder. Den Lector, som Rectors-Embetet förwaltar, sköte icke dess mindre tillika alla de göromål, som hans Lection tillkommer.

§. 2.

Wid alla Skolor är Rectors-embetet en serskild syssla, beständig för innehafwaren, åt hwilken, jemte de efter Skolwerkens olika natur bestämde skyldigheter wid underwisningen, äfwen hela Skolans styrelse skall wara anförtrödd.

§. 3.

Rector åligger närmaste tillsynen att underwisningen och thy åtföljande befattningar af alla Lärarne förrättas efter Lagens föreskrift och de förordnanden, som antingen i allmänhet äro stadgade eller ock af Ephorus för localen och tillfället påbudne, äfvensom att ibland Lärjungarne waka deröfwer att flit, sedlighet och all föreskrifwen ordning befordras och iakttagas. Under de timmar han äger ledighet från egna Lectioner, biwiste han som oftast de öfrige Lärarnes, för att tillse det tjenliga methoder må följas. Ware å Rectors ansvar att hwarje försummelse, som han antingen sjelf förmärker, eller hos honom ordentligen tillkännagifwes, blifwer, så widt ske kan, genast rättad, eller, i händelse af en sådan försummelses fortfarande, hos Ephorus anmäld.

§. 4.

Skulle i något fall tydlig och genom Lagen bestämd föreskrift saknas i afseende på Lärowerkets styrelse, anmäla Rector sådant hos Ephorus och begäre dess förordnande. Imedertid äge Rector rätt att för tillfället besluta och stadga, gällande hans föreskrift till owilkorlig efterlefnad intill dess Ephori beslut hinner ankomma.

§. 5.

Wid den oafbrutna tillsyn som Rector äger öfwer Lärowerkens förvaltning, iakttaga han med yttersta noggrannhet de föreskrifter, som i denna Lags Första Section äro stadgade för underwisningen och ordningen wid alla Rikets Elementar-Lärowerk. Då han med omsorg fullgör sina egna föreläsnings-skyldigheter och umgås med Ungdomen på ett sätt, som kan tjena till efterdöme för de öfriga Lärarne, så fäste han tillika en serdeles upmärksamhet derpå, att alla de åtgärder, hwilka honom i egenskap af Rector tillkomma och i denna Stadga efter hwarje göromåls art på sina wederbörliga ställen äro anwiste, warda behörigen fullgjorde. I afseende härpå åligger Rector:

1:o. Tillsyn att de påbudna allmänna repetitioner blifwa verkställda så att de å ena sidan icke försummas och å den

andra icke mångdubblas eller utdragas öfwer höfwan, till hinder för underwisningens fortgång.

2:o. Wården deröfwer, att Lärjungarnes enskilda öfwerläsnings-skyldighet hemma icke af någon Lärare fordras annorlunda, än hwad deras Instruction uti §. 5. bjuder.

3:o. Att den honom updragna rättigheten till lofs eller frihets gifwande ifrån Lectionerna måtte noga afpassas efter Ungdomens verkliga behof, samt icke urarta till onödiga och utan tillräcklig orsak föranledda afbrott ifrån göromålen. Då Ynglingarne icke böra tillåtas att begära lof, bör Rector sjelfmant gifwa det, när antingen yttre omständigheter hindra den upmärksamhet, hwarförutan underwisningen saknar lif och kraft, eller ock ungdomslynnnet påkallar tillfällets ledighet till andra med dess ålder öfwerensstämmande sysselsättningar.

4:o. Att wederbörlig pröfning anställas med de Lärjungar, som inställa sig till intagning i Lärowerket, och ware Rector ensam ansvarig, att de för intagning fastställde wilkor noga må iakttagas.

5:o. Att de Testimonier, som utfärdas, grundas på Lärjungens ådagalagde flit och sedlighet, samt beträffande dess kunskaper, på Lärarnes öfwer honom wid pröfningen fällde witsord. Sedan Testimonium, genom Ephori eller Inspectors påskrift, wunnit laga kraft, meddelas owilkorligen den i 7. Cap. 1. §. påbudne underrättelse.

6:o. Att i Diarium anteckna de förfall, som af Lärarne anmälas, och hwilka blifwa på deras ansvar. Om och huru läsningarne emedertid och intill dess Ephori förordnande wid längre tids utdrägt hinner inhemtas, bör af någon Vicarius förrättas, pröfwe och beslute Rector. Owilkorligen ware förbudet, att, under hwad förewändning som helst, tillåta någon Discens wid Elementar-Lärowerk vicariera för någon Lärare wid samma Lärosäte.

7:o. Att, efter den föreskrift 3. Cap. gifwer, i samråd med Lärowerkets öfrige Lärare uprätta förslag till Schema Lectionum och insända detsamma i rätter tid till Ephori pröfning och fastställelse. Öfwer denna läsordnings iakttagande åligger Rector att hafwa noggran upsgt.

8:o. Att, i samråd med wederbörande Lärare, wid hwarje

Läsetermins början bestämma den ordning, hwarefter Lärares omvexlande skyldigheter, såsom närvaro wid Bönen förrättande, Inspectionen i Kyrkan, det påbudna Prediko-förhöret, den serskilda tillsynen öfwer Ungdomens upförande i sina qwarter och under de ifrån allmänna öfningar lediga mellan-stunder m. m., warda förrättade, så att de således stadgade föreskrifter noga iakttagas.

9:o. Att tillsätta Custodes morum samt de Ynglingar, som förrätta Bönen och hafwa nyckeln till Lärorummet. Härwid iakttaga Rector, att wid de förras nämnande Ynglingarnes begäran icke utan skälig anledning afslås, och att, wid de senares, ordningen icke utan giltig orsak afbrytes.

10:de. Att wid alla de tillfällen, hwilka i Lagen äro upgifna och bestämda, sammankalla Lärowerkets Collegium och derwid förfara på sätt detta Collegii Instruction bjuder.

§. 6.

I afseende på dem af Lärowerkets Ungdom, som under Läseterminernas lopp första gången skola begå Herrans Heliga Nattward, åligge Rector att besörja tillfälle till deras wärdiga beredelse genom för ändamålet afpassad och sorgfällig undervisning, utan att de för allmänna öfningarne utsatta timmar derigenom rubbas.

§. 7.

Uti alla, någon af Ungdomen rörande, brottmål, hwilka af allmän Domstol uptagas, åligge Rector, att så widt ske kan, göra sig underrättad om sakens beskaffenhet innan den till ransakning wid Domstolen förekommer. Anmäla derefter målet i Collegium, som tillförordnar något Ombud, hwilket i egenskap af fullmäktig bewakar den anklagade Ynglingens rätt, tillser att han wid alla tillbörliga beneficia juris må warda bibehållen, samt äger för öfrigt talan i allt hwad med målet kan hafwa gemenskap.

§. 8.

I hwarje mål, som rörer Lärowerkets Ungdom, antingen det hos Rector endast eller hos Collegium är anhängigt, äge

Rector rätt, att till hörande och uplysningars meddelande inkalla hwilken som helst dertill kan komma i fråga, och bör således hans lagligen utgifna kallelse wid laga ansvar åtlydas.

§. 9.

Skulle wid något tillfälle Rector finna sig befogad att af den på stället warande executiva Police-magten fordra handräckning, skall den efter hans skrifteliga requisition honom lemnas, och då derefter denna handräckning står under hans omedelbara befäl, hwile på hans ansvar, huru den användes.

§. 10.

Då Lärowerkens ekonomiska förvaltning närmast och egentligen är updragen, åt Rectors åtgärd, ställe han sig derwid till owilkorlig efterrättelse hwad Skol-Lagens Andra Section bokstafligen bjuder, samt hwad Lärowerkets Ephorus, med den honom uti samma Stadga förwarade rättighet, för lokalen nyttigt pröfwat. Å Rectors ansvar inför Biskop och Consistorium ware, att Lärowerkets tillhörigheter blifwa wärdade, dess inkomster till sina rätta ändamål använde, och deras behöriga redogörelser, med tillhörige verificationer försedde, inom den i Lag fastställd tid aflemnade. För hwarje serskild Cassa skall serskild Bok finnas, hwarutur årsräkningen utskrifwes och expedieras.

§. 11.

Till wederbörlig uplysning för expeditionerna och på det fortsatt ordning wid Lärowerkets styrelse må winnas, åligge Rector att:

1:o. Författa, föra och oafbrutet fortsätta en Matrikel på de wid Lärowerket intagna Lärjungar, enligt Litt. F. bifogade formulaire.

2:o. Föra ett serskildt Diarium, enligt Litt. G.

3:o. Hålla Collegii Protocollsbok i wederbörligt skick.

4:o. Wid hwarje Läse-termins slut, efter förrättad examen, i samråd med sina medlärare, låta uprätta serskild förteckning öfwer alla i hwarje afdelning warande Lärjungar, enligt Litt. B. Af denna förteckning insändes inom 8 dagar

efter Terminens slut, afskrift till Ephorus, men originalet häftas i sin ordning och förwaras wid Lärowerkets Archiv.

5:o. Låta numerera och för hwarje år sammanhäfta de ankomna betyg in originali och de afgångna i afskrift.

6:o. Förwara och låta i ordning häfta alla ankommande expeditioner.

Dessa här anbefalldes anteckningar och expeditioner författas gemensamt för de Lärowerk, som äro under samma Rectors styrelse och benämnas efter begge Lärowerken.

§. 12.

Det år, då Lärowerkens revision förrättas, insände Rector till Ephorus inom 14 dagar efter Vår-terminens utgång:

1:o Tabellariska uppgifter, enligt under Litt. H. bifogadt formulaire.

2:o. Summarisk uppgift af Cassornas tillstånd, enligt Litt. I.

3:o. Berättelse om Lärowerkets tillstånd i allmänhet, författad efter den ordning och föreskrift, som uti 5. Sectionens 3. Cap. 2. §. är stadgad i afseende på de för revisionens granskning anwista föremål.

Äro både Apologist- och Lärdoms-Skola under en Rectors styrelse förenade, blifwe de i 1. och 3. mom. påbjudne Handlingar serskildt författade för hwarje Lärowerk, men den efter 2. mom. gemensamt för dem begge.

§. 13.

Wid alla de mål, som till Ephori afgörande, antingen directe eller genom Inspector öfwerlemnas, ware Rector pliktig att, wid förlust af sin talan, sina påminnelser eller sin förklaring till Ephorus afgifwa inom 8 dagar efter den dag, då han af målet undfått behörig del.

§. 14.

Afgår Gymnasii Rector under årets lopp, eller inträffa för honom laga förfall, ware den, som embetet nästföregående året innehaft, och så vidare i ordning, skyldig att under benämning af Pro-Rector sysslan förrätta; tillhörandes honom derunder alla Rectors pligter och rättigheter.

Då Skol-Rectors ledighet eller laga förfall inträffar, ware Con-Rector wid Högre Lärdoms-Skolor, och äldste Läraren wid alla andra Skolor, pliktig att sysslan förrätta, Ephorus dock obetaget att någon annan skicklig man dertill förordna.

Cap. 5.

Instruction för Lärowerkens Collegier.

§. 1.

Ledamöter i Collegium ware alla wid Lärowerket tjänstgörande och på ordinarie Stat upförde Lärare, utom Musik-Directeuren och Cantor. Lärowerkets Rector sammankalle Collegium, ware wid dess sammanträden föredragande samt, i Ephori och Inspectors frånvaro, Ordförande, och answare alltid för Protocollet.

§. 2.

Der någon ensam med fullt ansvar vicarierar wid någon Lärare-syssla, eller ock under ledighet densamma förestår, ware alltid Ledamot i det Collegium, hwarest Ordinarien skulle äga säte och stämma.

§. 3.

Är Ephorus wid Lärösätet närwarande, åligge Rector att om Collegii sammankomst honom underrätta. Kommer Ephorus wid Collegii sammanträde tillstädes, deltaga såsom Ordförande, der han så will, i målens ransakning och utredning, och sedan Collegii Ledamöter afgifwit sina röster, meddele sitt utlåtande, utom i de mål, som enligt Lagens föreskrift böra dess pröfning och stadfästelse underställas, då han ej må ingå uti öfwerläggningen om beslutet.

§. 4.

Då Ephorus ej är wid Lärowerket närwarande, blifwe Inspector alltid om Collegii sammankomst underrättad, och öfwerware, der han så will, dess öfwerläggningar i egenskap af röstgäbende och Ordförande.

§. 5.

I händelse af paria vota äge alltid Collegii Ordförande votum decisivum.

§. 6.

Collegium ware icke domfört, med mindre 3 Ledamöter äro närvarande. Då wid Lärowerket ej finnes mer än 2:ne Lärare och Inspector ej kommer tillstädes, gälle hwad nedanföre i 8. §. stadgas.

§. 7.

Ej må någon Lärare, utan laga förfall, afhålla sig ifrån sammankomst i det Collegium, hwarest han är Ledamot.

§. 8.

Är någon Ordinarie Ledamot frånvarande och Collegium af sådan orsak ej befinner domfört, äge Collegii Ordförande att till och med domfört antal adjungera en eller två för vetenskapliga insigter, erfarenhet och allmänt förtroende i orten kände personer.

§. 9.

Om två Lärowerk styras af en och samme Rector, hafwe de blott e t t gemensamt Collegium, sammansatt af båda Lärowerkens Lärare.

§. 10.

Om uti ett och samma disciplinsmål, Lärjungar ifrån de Lärowerk, hvilka stå under olika Rectorers styrelse, anklagas, sammanträde dessa Lärowerkens Collegier, och till det Protocoll, samt under den Rectors föredragning, som tillhör det öfwersta Lärowerket, förrätte ransakningen. Men sedermera åtskiljas Collegierna och hwarje inom sig till sitt Protocoll, afgifwe, i enlighet med den förda ransakningen, samt under hänvisning dertill, sitt utlåtande öfwer de under dess domsrätt lydande Lärjungar.

§. 11.

Med möjligaste korrthet och summario processu, enär sakens utredande icke annorledes fordrar, behandlas målen så wäl uti Collegium Gymnasticum, som Scholasticum. För öfrigt ställa sig dessa Collegier till noga efterrättelse de föreskrifter, som i Skol-Lagen utförligt äro stadgade, så att deras åtgärder,

grundade på klokhet, erfarenhet och mennisko-känedom, öfwerensstämma med det i Lagen anwista syftemål: Ungdomens bildande till Gudsfruktan, ordning, flit och sedlighet.

Cap. 6.

Om Ephori Embete.

§. 1.

Biskopen skall i hwarje Stift wara Ephorus öfwer alla derinom belägna af Staten inrättade Elementar-Lärowerk.

§. 2.

Ephori förnämsta pligt ware att tillse, det berörde Underwisningswerk, i enlighet med stadgade föreskrifter blifwa förwaltade, och att samtelige Lärare noga fullgöra sina skyldigheter. Hwarje försummelse, som Ephorus antingen sjelf förmärkt, eller hos honom blifwit ordentligen anmäld, skall af honom owilkorligen rättas eller lagligen beifras; börande Ephorus tillika, då han i allmänhet wakar öfwer iakttagandet af den Stadga för underwisningen och ordningen, som genom denna Skol-Lag är fastställd, i synnerhet fästa sig wid de åtgärder, hwartill han sjelf genom samma Stadga är förbunden eller berättigad, och från hwilkas personliga förrättande icke andra än laga förfall må honom frikalla.

§. 3.

Skulle i något fall wederbörandes åtgärd befinnas genom beskrifwen Lag ej wara bestämd, äge Ephorus rätt, att för tillfället besluta och stadga.

§. 4.

Öfwer alla mål, hvilka, enligt denna Lags stadgande, fordra afseende å serskilda omständigheter, orter och tider, samt i följd deraf böra Ephori pröfning och afgörande underställas, bör Ephorus ofördröjligen sitt beslut afgifwa och i rätter tid wederbörande Rector, Collegium eller rättsökande kungöra: gällande hwarje Ephori beslut som Lag intill dess det, i laga ordning öfwerklagadt, blifwer af Kongl. Maj:t i Nåder ändradt, eller ock omständigheternas förändrade skick föranleder Ephorus sjelf till widtagande af annan åtgärd.

§. 5.

Enligt denna Lags föreskrift uti Första Sectionen ware åt Ephorus serskildt updraget:

1:o. Att, der någon Ordinarie Lärare uti Natural-Historien icke redan är eller framdeles kan blifwa anställd, föranstalta, det någon åtager sig Gymnasii-Ungdomens undervisning härutinnan, emot det af Staten anslagna arfwode.

2:o. Att tillse, det de Ynglingar, som emot enskild ersättning åstunda undervisning uti Engelska språket och teckning, dertill måtte, så widt möjligt är, äga tillfälle.

3:o. Noga handhafwa, att undervisningen uti Apologist-Skolors öfwersta afdelning lämpas efter de flesta der warande Lärjungars framsteg och fattningsgåfwa.

4:o. Att öfwerse, pröfwa och stadfästa de Schemata för undervisningen, som wid Elementar-Lärowerken uprättas.

5:o. Så widt möjligt är wara tillstädes wid de i början af hwarje Läse-termin anbefallda repetitioner, eller, der icke tillfället så medgifwer, anmoda någon annan att i sitt ställe dem öfwerwara och underrättelse meddela om deras wederbörliga verkställande, samt hwad derwid kan wara att erinra.

6:o. Att, wid alla inom Stiftet belägne Elementar-Lärowerk, utsätta tiden till förrättande af Examen anniversarium. När Ephorus sjelf ärnar infinna sig på någon ort, att dessa examina inspectera, men endast i detta fall, ware honom öppet att flytta tiden till deras förrättande på hwilka dagar som helst inom de 2:ne sista weckorna af Läseåret. Wid alla Skolor äge Ephorus rätt, att, med samma wilkor, inom den sista weckan af Hösttermin, utsätta den anbefallda Skol-examen på den dag han lämpligast finner.

7:o. Att wid alla Skolor, sedan de wanliga Läse-terminerna blifwit slutade, bereda tillfälle till undervisning, emot serskild afgift, för de Lärjungar, hwilka dessemellan wid Lärowerket qwarblifwa, så widt en eller flere af Skolans Lärare wilja sig denna möda åtaga. Ephorus äge derwid att tillse det afgiften billigt bestämmes, och att en deremot swarande och för undervisningen lämpelig tid användes.

8:o. Att, efter Collegii förslag och sig företeende locala omständigheter, utsätta underwisningens början om dagen en timme senare än hwad Lagen i allmänhet derom stadgar.

9:o. Att, så snart en Lärare förfallolöst försummar någon timme wid underwisningen, och sådant kommer till Ephori kunskap, honom tilltala och enligt Lagens föreskrift med honom förfara.

10:o. Att wid de Lärowerk, hwarest Ephorus bor, eller är för tillfället närwarande, åteckna de Testimonia, hwilka utfärdas af Lärowerkens Rectorer.

11:o. Att wid det Lärowerk, hwarest Ephorus hafwer sitt hemwist, personligen öfwerwara examen, verkställa flyttningen och kungöra de omdömen, som öfwer Lärjungarne wid hwarje Läse-termins slut blifwit fällde, samt den andel af premierna, som blifwit hwarjom och enom anslagen. Wid Stiftets Lärowerk åligge det Ephorus, att, så ofta det sig göra låter, anställa visitationer och öfwerwara Examina anniversaria, wid hwilka tillfällen de nämde åtgärder af honom sjelf förrättas. Der Ephorus ej är tillstädes förordne han om förrättande af examina genom Inspector och för tillfället tillsatte Ombud.

12:o. Att pröfwa och besluta öfwer lagligheten af Lärares förfall, när de hos honom blifwa i wederbörlig ordning anmälte. Ephorus ensam, hwars beslut ofördröjligen bör inhemtas, äge rättighet att meddela permission, dock ej längre än på ett halft år. I händelse af bifall, som genast med utsatt orsak och tid till Collegii Protocoll antecknas, pröfwe Ephorus om och huru sysslan emedlertid bör af någon annan förrättas, samt meddele deröfwer sitt förordnande.

§. 6.

Till verkställighets befordran af allt hwad i denna Lags Andra Section påbjudes, åligge det Ephorus:

1:o. Att, i egenskap af Consistorii Ordförande, tillse, det alla i ekonomiskt hänseende detsamma updragna åtgärder blifwa wederbörligen och punctligt fullgjorde.

2:o. Deröfwer noga hand hålla, att wid alla Lärowerk deras åbyggnader, inventarier, cassor, samt allt hwad till deras egendom och förvaltning hörer, må wara i godt skick, wårdas,

skötas och till sina rätta ändamål användas, hwilket allt wid egna wisitationer säkrast utrönes.

3:o. Om någon räkning eller redogörelse skulle saknas wid den för dess aflemnande i Lagen utsatta tid, att då den samma genast låta infordra och den redowisande, i brist af nöjaktig förklaring, till ansvar ställa.

4:o. Att, i egenskap af Ephorus, till Lärowerkens rewision upgifwa de ekonomiska Författningar, som med den i 3. Cap. 11. §. lemnade rättighet kunna widtagas, serdeles, om de i någon betydligare mån afwika ifrån de i allmänhet stadgade föreskrifter.

§. 7.

I afseende på befordringar ställe sig Ephorus till efterrättelse hwad i sådant hänseende genom denna Lags 3. Sektion omständeligen finnes stadgadt, och ware å hans ansvar, att alla inom Stiftet wid Lärowerken ledige blifwande sysslor och befattningar warda inom laga tid och i wederbörlig ordning tillsatte, samt under ledighet eller lagligt meddelad permission genom Vicarier förwaltade. Ephorus bör underrätta sig huruvida antalet af Lärjungar wid någon Skola eller Gymnasium så tilltagit, att underwisningen ej af de på Stat tillsatte Lärare wederbörligen skulle kunna medhinnas. I detta fall foge Ephorus anstalt att ett sådant Skolwerk med nödige Duplicanter måtte förses och wid Gymnasium Lärarnes antal efter behofwet ökas. I båda fallen ware han pliktig att dessa eller dylika omständigheter till Kongl. Maj:t i underdånighet inberätta, samt med förslag rörande sätt och utvägar till bristens afhjelpande inkomma, för att derå winna Kongl. Maj:ts Nådiga stadfästelse och en behörig reglering af de stadgade Löne-anlagen.

§. 8.

Till fullkomligt winnande af det ändamål, som med Lärowerkens påbudna rewision åsyftas, tillkomme det Ephorus:

1:o. Att noga tillse, det de i denna Sections 4. Cap. 12. §. anbefalldes upgifter och berättelser warda af Lärowerkens Rectorer i behörig tid aflemnade, eller ock den försumlige, i brist af nöjaktig förklaring, till ansvar ställd.

2:o. Att det år, då rewision verkställes, alla således emottagne Handlingar, inom den 25. Julii, så widt det sig göra låter, eller i widrigt fall, så snart de inkommit, till Kongl. Ecclesiastik-Expeditionen in originali insända.

3:o. Att på lika sätt och inom samma tid aflemna sin egen berättelse om underwisningens drift under de förflutna åren, innehållande de i detta hänseende af honom widtagne författningar, de anmärkningar, hwartill han öfwer Rectorernes insände utlåtanden kan finna sig befogad, samt förslag till de ytterligare åtgärder, hwilka anses för upfostringens ändamål gäneliga.

§. 9.

Utom de således i sjelfwa Lagens grund för Ephorus stadgade pligter, ware honom updraget:

1:o. Att efter inhemtadt utlåtande af wederbörande Lärare, bestämma walet af de Läroböcker, hwilka böra nyttjas.

2:o. Att tillse, det wid underwisningen de Läro-metoder användas, hwilka dels i Lagen äro föreskrifne, dels i sammanhang med de antagne Läroböckerna finnas till ändamålet ledande.

3:o. Att föranstalta, det tillgång inom Stiftet efter möjligheten måtte finnas på alla till bruk för Stiftets Lärowerk antagna Skolböcker, samt att någon wiss man åtager sig deras anskaffande och försäljning emot de billigaste wilkor.

§. 10.

I allmänhet åligge Ephorus att, under det han wakar öfwer de nu påbudna Lagars verkställighet, noga efterse, att inga genom gammal häfd gällande bruk måtte förswaga Lagens kraft, samt, der sådana mot Lag stridande möjligen skulle finnas, besörja att de på lämpligt sätt måtte afskaffas. I sammanhang härmed bör han waka deröfwer, att wid de allmänna Underwisningswerken, hwarken genom enskilda stiftelser eller genom ny wana, någon inrättning eller bruk må kunna äga rum, som kan strida antingen mot denna Lags bestämda föreskrift, eller mot den anda, som för dess stadgande ligger till grund. Jemte denna waksamhet öfwer Lagens

helgd, tillhöre äfwen Ephorus upsigten att inom hwart Underwisningswerk, i afseende på Lärjungarnes förhållande sins emellan, sådane utvägar blifwa widtagne, hwilka befordra inbördes aktning och täflan, samt ordning i allmänhet.

§. 11.

Wid alla Elementar-Lärowerk, der Ephorus icke sjelf är ständigt boende, ware han berättigad att förordna en Inspector, och att dertill efter fritt wal tillsätta hwilken han anser förtjena sitt förtroende, med undantag endast af de ställen, der genom andra Författningar någon wiss Inspector förut är föreskrifwen och med lön försedd. Genom Inspector äge Ephorus rättighet att utöfwa sin allmänna upsigt öfwer Underwisningswerken, samt meddela de föreskrifter, hwartill han kan finna sig befogad.

§. 12.

Wid Biskops-ledighet eller inträffande laga förfall, tillkomme Consistorium alla de rättigheter och skyldigheter, som Ephorus tillhöra. Alla från Consistorium i detta afseende utgående förordnanden och beslut expedieras Collegialiter, men Testimonia påtecknas endast af den äldste närwarande Ledamoten, hwilken för öfrigt wid alla offentliga tillfällen föreställer Ephori person.

C a p. 7.

Om Inspectors befattning.

§. 1.

Inspector Scholæ ware pliktig, att wid det Lärowerk, der han är tillsatt, följa underwisningens gång och inhemta säker kännedom om alla till Lärowerkets förvaltning hörande omständigheter, samt derom lemna Ephorus reda och under rättelse.

§. 2.

Inspector äge derföre fritt tillträde till Skolan och dess handlingar, för att kunna underrätta sig, huruvida underwisningen efter Lag och föreskrifter förrättas, Skol-disciplinen handhafwes, hwarje Lärare sina pligter uppfyller, Werkets inventarier wårdas och underhållas, dess egendom skötes och

räkenskaperna ordenteligen föras. Skulle han derwid finna något att anmärka, tillkomme det honom ej att sjelf deröfwer besluta, utan blott att sin anmärkning, sedan den blifwit Lärowerkets Rector meddelad, hos Ephorus anmäla, samt hans föreskrift afwakta och verkställa. Endast wid de tillfällen, för hwilka Ephorus serskildt förordnande meddelar, utöfwe Inspector, i Ephori ställe, hans myndighet.

§. 3.

Der något mål rörande Skolan af Rector eller annan Lärare hos Ephorus anmäles, eller ock ifrån någon person utom Skolan till Ephori afgörande hänskjutes, bör Inspector derom alltid förut underrättas, och åligge det honom då, att sitt yttrande deröfwer uplysningssvis till Ephorus, så fort ske kan, aflemna.

Skulle wid målets insändande denna underrättelse wara försummad, skylle målsäganden sig sjelf, om genom dess återremitterande ifrån Ephorus tids utdrägt upkommer.

§. 4.

Wid de mål, som ifrån Lärowerkets Collegium, enligt Lagens föreskrift, böra Ephori afgörande underställas, och wid hwilka Inspector, såsom Collegii Ledamot, icke deltagit i beslutet, åligge det honom owilkorligen, att sitt serskildta betänkande om saken, sedan det med Rector blifwit communiceradt, till Ephorus insända.

§. 5.

I alla de fall, då enligt denna Lag antingen klagomål, eller andra hemställningar hos Inspector kunna anmälas, för att till Ephori afgörande hänskjutas, åligge Inspector att sådane mål, sedan de med Skolans Rector behörigen blifwit communicerade, ofördröjligen till Ephorus insända och dess afgörande beslut utverka, samt då det erhållits, sakäganden med det första tillställa.

§. 6.

Alla Testimonia, som af Skolans Rector åt afgående Lärjungar utlemnas, skola, uti Ephori frånwaro, upwisas för In-

spector, hwars skyldighet ware att derå teckna sin påskrift utan vidare answar för deras innehåll.

§. 7.

Der Ephorus wid examina, flyttningar, Lärares inställande i deras sysslor, eller andra till Underwisningsverket hörande högtidliga förrättningar icke sjelf är tillstädes, äge Inspector, att efter föreskrift och anmodan af Ephorus, alla sådana förrättningar utföra, och om verkställigheten wederbörlig redowisning genast aflemna.

§. 8.

Inspector åtnjute den aktning och det företräde, honom, såsom i Ephori stad och ställe förordnad, tillkomma, så att den Lärare eller Lärjunge, som deruti brister, skall med Laga answar warda ansedd.

Femte Sectionen.

Om Elementar-Lärowerkens Rewision.

Cap. 1.

Rewisionens Ledamöter.

§. 1.

Öfwer Elementar-Lärowerken ware en Rewision, som består af Sju Ordinarie Ledamöter: Stats-Secreteraren eller Föredraganden wid Kongl. Maj:ts Ecclesiastik-Expedition, en ständig Secreterare, en Professor ifrån något af Rikets Universiteter, samt fyra Gymnasii- eller Skol-Lärare, hwilka ifrån Stiften utses och ombytas, på sätt nedanföre stadgas. Extra Ordinarie Ledamöter, med lika rösträttighet som Ordinarie, äro Rikets Ärke-Biskop och samtelige Biskopar, när de tillstädeskomma och uti öfwerläggningarne wilja deltaga.

§. 2.

Stats-Secreteraren wid Kongl. Maj:ts Ecclesiastik-Expedition är beständig Ordförande. Äger han laga förfall, förordnar Kongl. Maj:t i Nåder, hwilken hans ställe i Rewisionen företräda skall.

§. 3.

Konungen utnämner och förordnar i Nåder till Rewisionens Secreterare någon för insigter uti allmänna upfostran känd man, hwilken bibehåller sin syssla så länge han den till Konungens höga wälbehag förwaltar.

§. 4.

Uniwersiteten wid Upsala och Lund utse genom wal, skiftevis hwar i sin tour, en Ordinarius Professor till Rewisions-Ledamot. Wäljande ware alla Ordinarie Professorer med lika röster.

§. 5.

Efter samma ordning, som Stiften wid Riksdagar inom Preste-Ståndet sig emellan af ålder innehafwa, wälja hwarje gång Fyra Stift hwar sin Ledamot. Wäljande ware alla inom Stiftet på Stat upförde Ordinarie Gymnasii- och Skol-Lärare med lika röster, men ej må någon wäljas, som ej är Ordinarius Lector wid Gymnasium eller Rector wid Lärdoms-Skola, eller wid Högre Apologist-Skola inom samma Stift.

§. 6.

Det år, då ordningen att wälja Rewisions-Ledamot inträffar för ett Universitet, sammankalle Rector på första Onsdagen i Maj månad samtelige Consistorii Ledamöter med tillkännagifwande af ämnet. Då sker wal med slutna sedlar, en sedel af hwarje Ledamot på en wiss man. Sedan rösterna blifwit sammanräknade och till Protocollet uptagne, ware den wald, som mesta rösterna undfått, och i händelse af lika röster, skiljes genom lottning, som genast verkställles. Afskrift af det härwid hållne Protocoll, som på stället justeras, afsändes, så fort ske kan, till Kongl. Ecclesiastik-Expeditionen, och den walde undfår skriftelig underrättelse, med antydning att på utsatt dag och ort sig inställa. Detta bref upwises wid ankomsten uti Ecclesiastik-Expeditionen, och gäller såsom den waldes förordnande.

§. 7.

Det år, då ordningen inträffar att wälja Rewisions-Ledamot för ett Stift, sammankalle Rector wid hwarje serskildt inom Stiftet warande Lärowerk, samtelige Lärowerkets Lärare på

ofwanutsatte dag. Då sker wal med slutna sedlar på ofwan stadgade sätt. Afskrift af det härwid hållne samt på stället justerade Collegii Protocoll, jemte de upbrutne walsedlarne, öfwersändes genast uti försegladt och med ordet Wal-Protocoll åtecknadts omslag till Stiftets Consistorium. Så snart wal-acterne ifrån samtelige Stiftens Lärowerk hunnit inkomma, och senast inom Maji månads slut, fastställe Consistorium en wiss dag till walens upbrytande, och förfare sedermera såsom uti föregående §. för Consistorium Academicum stadgadt är. Om något Lärowerk ej med sin wal-act inkommit inom ofwan utsatta tid, ware det för den gången sin walrätt förlustigt. Befinnes någon röst wara afgifwen på ett emot denna Stadga stridande sätt, eller oriktigt uptagen, förklaras den af Consistorium i förra fallet för ogiltig, och i det senare hänföres till dess rätta beräkning.

§. 8.

Klagomål emot ett sålunda af Consistorium fastställt wal, må ej anföras. Men förmenar någon, att wid Collegiernas föregående Wal-förrättningar något lagstridigt sig tilldragit, afgifwe derom till Wal-Protocollet sitt utlåtande, hwarpå Consistorium hafwe det afseende, som denna Lag bjuder.

§. 9.

Frånwarande Lärare afgifwe sin röst skrifteligen genom förseglad walsedel, å hwars omslag den wäljandes namn är tecknadts.

§. 10.

Rikets Ärke-Biskop och Biskopar, såsom Extra Ordinarie Rewisions-Ledamöter, må icke till Ordinarie wäljas, eller uti walen såsom röstande deltaga; men såsom Lärowerkens Ephorer och Consistoriernas Ordförande, må de kunna wara tillstädes wid Wal-förrättningarne och tillse att de lagligt och ordentligen blifwa verkställda.

§. 11.

Ej må någon utan laga förhinder afsäga sig det förtroende att wara Rewisions-Ledamot. Inträffar sådant förhinder, gifwe den walde det genast tillkänna för Consistorium och återsände

sitt förordnande. Är detta tillkännagifwande inkommet före den 24. Julii det år då Rewision förrättas, förordne Consistorium genast den till Rewisions-Ledamot, som dernäst mesta rösterna wid walet undfått hafwer. Har walet warit enhälligt, eller inträffar laga förfall senare, än att det inom ofwan stadgade tid kan uti Consistorium inberättas, blifwe ingen annan förordnad. Om ej förfallet uphör, och den walde före Augusti månads slut sig icke uti Rewisionen inställer, ware då Stiftet utan Rewisions-Ledamot för den gången och intill dess rättigheten att wälja för samma Stift uti nästa omgång infaller.

§. 12.

Skulle för den orsak, som i denna Sections 2. Cap. 1. §. angifwes, Rewisionen det i ordningen bestämda året icke komma att företagas, och är wal till Rewisions-Ledamöter redan förrättadt, bibehålle de walde Ledamöter sitt uppdrag intill dess nästa Rewision är verkställd. Skulle hinder af Riksdag redan wara känt innan waldagen inträffar, bör walet uppskjutas till nästblifwande Rewisionsår.

Cap. 2.

Sammanträden, Arbets-ordning och Aflöning.

§. 1.

Hwart tredje år den 1. Augusti eller om Helgedag inträffar, dagen derefter, sammantråde Rewisionen i Stockholm på det ställe, som Ordföranden finner tjenligast. Infaller Riksdag uti Augusti och September månader samma år, warde ingen Rewision företagen, utan verkställs då följande året, samt vidare tre år derefter, och så allt framgent.

§. 2.

Wald ledamot äge rättighet att sig inställa och uti Rewisionen deltaga inom Augusti månads slut, om han gitter wisa laga skäl till sitt dröjsmål. Ej må ordinarie Ledamot utan laga förfall skiljas ifrån Rewisionen innan den är slutad och Betänkandet undertecknadts. Extra Ordinarie Ledamöter inställe och aflägsne sig efter godtfinnande.

§. 3.

Göromålen böra slutas så fort ske kan, och senast inom den 24. September. Äro de någon gång af större omfång, än att detta möjligen kan medhinnas, anmäle det Ordföranden underdånigst hos Konungen, med upgifwande af den tid, som dertill kan erfordras, och ställe sig Rewisionen Konungens Nådiga beslut till underdånig efterrättelse.

§. 4.

Ordföranden utsätter de dagliga sammankomsterna, bestämmer göromålens gång och styrer öfverläggningarne till öfwerensstämmelse med Lagens afsigt. Då öfriga Embetsbefattningar icke tillåta Ordföranden att sammankomsterna oafbrutet biwista, företrädes dess ställe af Secreteraren, som likwäl alltid lemnar Ordföranden underrättelse om Rewisionens sysselsättning och fortgång.

§. 5.

Secreteraren registrerar alla inkomne Handlingar och föredrag Ärenderna efter inhemtadt utlåtande af Ordföranden. Han ansvarar för Protocollet wid sammankomsterna, uppsätter de Betänkanden och Expeditioner, som Rewisionen besluter, drager försorg om Tabellariska sammandrag af de inlemnade uppgifter, när så erfordras, besörjer tryckningen af Rewisionens Betänkande och blifwer ansvarig för wården, år efter annat, på dertill anslaget rum, af alla Rewisionen tillhörande Handlingar. Secreteraren bör dessutom under mellantiderna wara upmärksam på de Läroböcker, Methodiska föreskrifter eller andra afhandlingar, som inom eller utom fosterlandet uti språk och wetenskaper med afseende på den allmänna undervisningen kunna utkomma, af dem taga den kännedom, som tillfälle och lägenhet medgifwa, samt wid Rewisionens nästa sammankomst föredraga hwad som anses wara gagneligt och för den elementära upfostran användbart. I detta hänseende ware äfwen den samling af Pedagogiska skrifter, som tillhör Kongl. Upfostrings-Comiteen, och allt framgent efter tillgång och omständigheter bör förökas, under Secreterarens wård och ansvar. Wid expeditioner och renskrifning äge Secreteraren biträde af

någon wid Kongl. Ecclesiastik-Expeditionen warande Tjensteman, emot serskildt arfwode. Har Secreteraren wid något sammanträde laga förfall, före någon af Rewisionens Ledamöter Protocollet och anteckningarne.

§. 6.

Upkomma olika meningar, gälle pluralitetens tanka för beslut och undertecknas af samtelige Ledamöterne. Dock ware hwarje Ledamot obetaget att till Protocollet förwara sin mening, den han då sjelf skrifteligen må författa. Om han så ytterligare äskar, blifwe detta hans votum serskildt utskrifwet och bifogadt det allmänna betänkandet, som till Konungen underdånigst aflemnas och sedermera kommer att af trycket utgå.

§. 7.

Å Embetes wägnar bestride Föredraganden wid Ecclesiastik-Expeditionen sin befattning såsom Rewisionens Ordförande. De Extra Ordinarie Ledamöter åtnjute icke eller något arfwode. Men Secreteraren, hwars befattning likwäl kan med annan syssla förenas, äge den Lön Kongl. Maj:t i Nåder pröfwar skäligt för honom anslå. De öfrige från Uniwersiteten och Stiftten walde Ledamöter njute skjuts fram och åter från sitt hemwist för 3 hästar samt ett mot tidernas skick swarade dag-tractamente, som af Kongl. Maj:t i Nåder bestämmes, så länge de i och för Rewisionen från hemorten wistas.

C a p. 3.

Rewisionens föremål.

§ 1.

Rewisionen skall noga genomgå och granska alla för de förflutna Läseåren ifrån Lärowerken inkomne uppgifter, betänkanden och handlingar af alla slag, hwilka genom Ephorerne, på sätt Instructionens 8. §. lyder, blifwit aflemnade. Skulle någon erforderlig uppgift saknas, sker derom anmälan uti det afgående underdåniga betänkandet.

§. 2.

Af alla kataloger, uppgifter och underrättelser, som i Tabellarisk form kunna behandlas, utarbetas sådana summariska

sammandrag, som uti en allmän åsigt wisa Elementar-Lärowerkens inbördes förhållande öfwer hela Riket. Dessutom up-
tager Rewisionen:

1:o. De afwikelser ifrån Skol-Lagens föreskrift, som nå-
gorstädes inträffat.

2:o. De olika medel, utvägar och föreskrifter, hwilka af
Ephorerne, enligt dem updragen rättighet, blifwit widtagne till
ordningens befordran och disciplinens handhafwande.

3:o. De serskilda Läro-metoder, som blifwit införde.

4:o. De Läroböcker, Chartor och hjelpredor wid under-
wisningen, hwilka, förut obegagnade, blifwit till nyttjande och
bruk antagne.

5:o. Fortgången af de förändringar uti gamla Lärower-
kens form och föreläsnings-skyldigheter, hwilka med anledning
af Skol-Lagens tillåtelse kunna progressivt företagas.

6:o. Anläggningen af de nya i Näder fastställda Lärower-
ken och deras tillstånd, så wäl i Ekonomiskt som Litterärt
afseende, eller, i widrigt fall, de omständigheter, som hindrat
och tills widare motarbete deras anläggning.

7:o. Alla andra uplysande underrättelser rörande Läro-
verkens förvaltning samt undervisningens tillstånd, efter Le-
damöternes egen granskning och urwal.

§. 3.

Af de i föregående §. anwiste ämnen sammanfatte Rewi-
sionen och till Kongl. Maj:t underdånigst afgifwe en allmän
berättelse om Lärowerkens tillstånd, och bifoge derjemte sitt
eget underdåniga utlåtande, ej allenast öfwer hwarje åtgärds
verkan på det ställe den blifwit anbragt, utan äfwen öfwer
alla både locala och allmänna utvägar, som böra och kunna
ytterligare widtagas till winnande af Lärowerkens fullkomligare
inrättning.

§. 4.

Sedan Berättelsen om Lärowerkens tillstånd, med Rewisio-
nens Betänkande deröfwer, blifwit på ofwan faststälde sätt
sammanfattad och till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifwen,
befordras den genast in extenso, med nödiga Bilagor, till trycket.
Häraf öfwersändes till Ephorerne erforderliga exemplar att till

alla Consistoriales, Skol-Inspectorer och Lärare gratis utdelas.
Dessutom drages derom försorg, att exemplar för hugade
köpare finnas till salu.

§. 5.

Skulle Kongl. Maj:t i Näder finna för godt att öfwer något
serskildt mål, som directe blifwit hos Kongl. Maj:t anhängigt,
anbefalla Rewisionens underdåniga utlåtande, åligge det Rewi-
sionen att ställa sig Kongl. Maj:ts Nådiga wilja till underdånig
efterrättelse, och innan Ledamöterna åtskiljas, serskildt afgifwa
det anbefaldta Utlåtandet, hwilket då icke uti det allmänna
Betänkandet uptages. Men icke må Rewisionen utom sin i
denna Lag stadgade befattning uptaga något annat serskildt
mål, än hwad på detta sätt blifwit i Näder anwist, icke eller
uti något fall ingå i activ åtgärd eller direct communication
med Lärowerken.

§. 6.

Det sista af Rewisionens göromål för hwarje sammanträde,
ware att tillse hwilket Uniwersitet och hwilka Stift för näst-
blifwande sammankomst hafwa ordningen att wälja Ledamöter.
Härom afgår expedition till Uniwersitetets Rector och Stiftens
Biskopar, hwilka det åligger att wederbörande Collegier under-
rätta, och om walens förrättande, på sätt denna Stadga bjuder,
förordna.

För öfrigt anbefalles härmed Biskoparne och Consisto-
rierne att öfwer allt detta, som i denna Skol-Ordning stadgadt
är, hafwa en noga och alfwarlig uppsigt, att den uti alla delar
warder efterlefwad och behörigen tillämpad, så att ingen sig
understår att efter eget godtycko något derutinnan ombyta
eller förändra. Det alle, som wederbör, hafwe sig hörsamme-
ligen att efterrätta. Till yttermera wisso hafwe Wi detta med
Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta
låtit.

Stockholms Slott den 16. December 1820.

CARL JOHAN.

(L. S.)

Nils von Rosenstein.

Litt. A.

Utdrag af Protocollet, hållet uti Collegium { Gymnasticum
wid N. N. Gymnasium } den år 18..
Skola

§.

Efter wederbörligen gjord anmälan, att wilja ifrån Läro-
verket afgå, förekallades Ynglingen N. N. för att i detta afse-
ende undergå pröfning och undfå betyg.

Wid Handlingarnes genomseende befunns att N. N. är född

är uti
intagen uti N. N. { Gymnasium år
Skola
1 derstädes genomgått { Första } afdelningen
Andra }
Tredje }
Rectors Class

intagen vid härvarande { Gymnasium år
Skola

härstädes genomgått { Första } afdelningen
Andra }
Tredje }
Rectors Class

uti hwilken sistnämde han nu tillbragt Läro-Terminer.

Efter nu med N. N. anställd Examen, ansågs han † med
afseende på intagning uti (Här intages nästföljande högre afdel-
ning wid Skolor af samma slag, eller Rectors-Class, eller Gym-
nasium) † äga följande insigter: ²

uti Latinska Språket { Berömliga
Godkända
Förswarliga
Otillräckliga

¹ Detta således clauderade intages i händelse Ynglingen förut biwistat
något annat Lärowerk och derifrån med betyg ankommit. I annor hän-
delse går man det förbi.

² Om afgång sker ifrån tredje afdelningen uti Högre Apologist-Skola,
uteslutes den mellan tecknen † † innefattade mening, och wid bedömandet
af Ynglingens insigter nyttjas termen ringa i stället för otillräckliga

N.B. Widare upräknas här alla de i afdelningen förekom-
mande Läroämnen och bedömmas efter samma graduationer.

Wid fullgörandet af sina yrken har N. N. ådagalagt

{ Berömlig
Godkänd flit, och har för öfrigt uti sin lefnad wisat ett
Förswarlig
Ringa
Berömligt
Stadgadt upförande.
Oklandradt
Mindre stadgadt

Enligheten med Protocollet intygar på aflagd Embets-ed.
N. N.

Rector wid N. N. { Gymnasium
Skola
(Collegii Sigill.)

Betyg för Ynglingen N. N.

Litt. C.

Embets-Ed för en Lector.

(Efter Tro- och Huldhets-Eden.)

Uti den rena Ewangeliska Läran, som i den Heliga Skrift
är uppenbarad och i de antagna Symbola, den oförändrade
Augsburgiska Bekännelsen och de öfriga Symboliska Böckerna
förklarad, skall jag till min död troget och stadigt framhärda
och ej söka att bibringa mina Lärjungar och andra några satser,
som deremot strida. Det mig anförtrödda Embetet skall jag
med all trohet och flit efter bästa wett och förmåga förrätta,
efter de Kongl. Stadgar, som för Gymnasier och Skolor redan
äro eller framdeles blifwa utfärdade. Wid underwisningen skall
jag troget beflita mig derom, att grundligen och tydiligen, med
foglighet och utan otidig hård medfart, för Ungdomen före-
ställa hwad nödigt och nyttigt är att lära. Jag skall ock hafwa
flitigt inseende på dess förhållande i seder och lefnad, samt
ouphörligen bemöda mig att till Gudsfruktan och dygd före-
lysa med eget efterdöme. Så ofta jag i min ordning bör för-
walta Rectors-Embetet wid detta Kongl. Gymnasium, skall jag

noggrant uppfylla de pligter, som i kraft af Gymnasii- och Skol-Lagen med detsamma äro förenade. Min Biskop och öfriga Förmän skall jag alltid wisa tillbörlig wördnad och hörsamhet, och beflita mig om att med mina Embetsbröder lefwa i enighet och wänskap. I öfrigt will och skall jag med all åhåga befrämja hwad jag finner lända till Lärowerkets bästa, så att Guds ära framför allt sökes, den Ewangeliska Läran i sin renhet bibehålles, och det allmännas tjenst, genom den mig anförtrödda Ungdomens rätta handledande, befordras. Så sannt mig Gud hjelpe till Lif och Själ!

Litt. D.

Embets-Ed för en Rektor Scholæ.

(Efter Tro- och Huldhets-Eden.)

Uti den rena Ewangeliska Läran, som uti den Heliga Skrift uppenbarad, och i de antagne Symbola samt den oförändrade Augsburgiska Bekännelsen och de öfrige Symboliska Böckerna författad är, skall jag till min död stadigt och troget framhärda, och icke bibringa mina Disciplar, eller andra, några satser, som deremot strida. Det mig anförtrödda Rectors-Embetet skall jag med all flit och trohet, efter bästa wett och förmåga, förrätta, enligt de Stadgar, som för Skolorne gjorde äro och vidare göras kunna. Jag skall troget beflita mig derom, att grundligen och tydligen, med foglighet och utan otidig hård medfart, mina Disciplar föreställa allt hwad för dem nödigt och nyttigt är att lära; äfwen noga tillsyn och hand deröfwer hålla, att samtelige Lärarne wid denna Skola detsamma efterkomma. På desses och Ungdomens förhållande i lefwernet skall jag upmärksamt inseende hafwa, och om något fel eller oskick förmärkes, sådant söka tidigt rätta och afskaffa. Härwid, så wäl som i andra mål, hwilka min Embets-åtgärd kräfwa, skall jag Lag och Laga Stadgar, rättwisa och billighet följa. Min Biskop och öfriga Förmän skall jag skyldig wördnad och hörsamhet wisa, samt bemöda mig, att med de öfriga Lärarne härstädes lefwa i enighet och wänskap. Jag will och skall med all åhåga och på allt tillbörligt sätt befrämja denna Skolas wälstånd och heder; så att Guds

ära framför allt sökes, den Ewangeliska Läran i sin renhet bibehålles och det allmännas tjenst, genom den här studerande Ungdomens rätta handledande, befordras. Så sannt mig etc.

Litt. E.

Embets-Ed för Gymnasii-Adjunct, Con-Rector och Collega wid Skola.

(Efter Tro- och Huldhets-Eden.)

Uti den rena Ewangeliska Läran, som i den Heliga Skrift är uppenbarad och i de antagna Symbola, Augsburgiska Bekännelsen och de öfriga Symboliska Böckerne författad, skall jag till min död troget och stadigt framhärda, och ej söka att bibringa mina Lärjungar och andra, några satser, som deremot strida. Det mig anförtrödda Embetet skall jag med all trohet och flit, efter bästa wett och förmåga, förrätta efter de Kongl. Stadgar, som för Elementar-Lärowerken redan äro eller framdeles blifwa utfärdade. Wid underwisningen skall jag troget beflita mig derom, att grundligen och tydligen, med foglighet och utan hård medfart, för Ungdomen föreställa hwad nödigt och nyttigt är att lära. Jag skall ock hafwa flitigt inseende på dess förhållande i seder och lefnad, samt ouphörligen bemöda mig att till Gudsfruktan och dygd föreläsa med eget efterdöme. Min Biskop och öfrige Förmän skall jag alltid wisa tillbörlig wördnad och hörsamhet, samt beflita mig om att med Embetsbröder lefwa i enighet och wänskap. I öfrigt will och skall jag med all åhåga befrämja hwad jag finner lända till Lärowerkets bästa, så att Guds ära framför allt sökes, den Ewangeliska Läran i sin renhet bibehålles, och det allmännas tjenst, genom den mig anförtrödda Ungdomens rätta handledande, befordras. Så sannt etc!

Bihang.

(Se Skol-Ordningens 1. Sections 3. Cap. 2. §.)

Den Ambulatoriska Läseordningen i Skolor består deruti, att underwisningen besörjes i hwarje afdelning af alla Lärarne, hwilka sig emellan fördela Läroämnena på det sätt, att hwar och ett, så widt möjligt är, och i synnerhet hwarje Språk samt Mathematiken, skötes af en och samma Lärare i alla afdelningar. Denna Läseordning är användbar, i det skick Lärowerken nu äro, för alla Apologist-Skolor och Lägre Lärdoms-Skolor, äfwensom för de tre afdelningarne i Högre Lärdoms-Skolor, der Rector och Con-Rector då ensamme sköta underwisningen i Rectors Class och sins emellan fördela Läroämnena efter deras olika art. Men när den utsträcket, hwilket bör ske, öfwer hela Skolan, bibehålla Lärarne uti Grekiskan och Mathematiken sina föreläsnings-pligter äfwen uti Rectors Class, och Con-Rector, på de honom hwarje vecka ålagda föreläsningstimmor, biträder uti alla afdelningarna wid underwisningen i de Läroämnena han sig åtagit. Rector använder de honom anslagna 16 föreläsningstimmor odelade uti Rectors Classen på Theologi, samt Latinska, Hebraiska och Swenska Språken.

Häraf föranledes följande förändringar i Skol-Lagen:

1. Sectionens 8. Cap. 1. §.

Den som anmäler sig att uti någon Skola intagas, warde, enligt 5. och 6. Capitlen, pröfwad af Rector i närvaro af Skolans samtliga Lärare, hwilka äge att Ynglingen äfwen sjelfwe försöka och sina påminnelser i afseende på dess ägande kunskaper afgifwa; men Rector, etc.

Ib:m. §. 2.

Pröfning af de uti Skolor till flyttning afdelningarne emellan erforderliga kunskaper, verkställes af Skolans samtliga Lärare, medelst examen af hwardera uti dess Läroämnena. Men härwid äge hwarje Lärare sin nekande röst, hwaraf flyttningen beror. Har Lärjunge emot sig blott en sådan, äge han rättighet att uti det Läroämnet till nästa Läseårs början söka uparbeta sig till erforderlig kunskap. Gitter han inom den föreskrifne tiden upnä denna kunskaps-grad och erhåller Lärarens bifall, blifwe upflyttad, men i motsatt fall afbide nästa flyttningstermin. Ej må Yngling, som har twänne Lärares nekande röster, komma i fråga till flyttning förr än wid nästa Examen anniwersarium. På lika sätt förfares wid pröfning af erforderliga kunskaper till upflyttning ifrån tredje afdelningen uti Högre Lärdoms-Skola till Rectors Class, men pröfningen sker blott af Rector och de Lärare, som uti dess Class underwisa, hwilka wid flyttningen ensamme, jemte Rector, röste.

Uti allt öfrigt förblifwer Skol-Lagens lydelse ordagrant gällande wid begge Läseordningarne.

Examens-Katalog wid slutet af Wår- (Höst-) Terminen år 1817 för 1:sta Afdelningen (2:dra Afdelningen, 3:dje Afdelningen, Rectors-Class) uti N. N. Gymnasium, (Högre Lärdoms-Skola, Lägre Lärdoms-Skola, Högre Apologist-Skola, Lägre Apologist-Skola.)

Namn.	född.	Tillbragt Terminen i afdelningen.	Ankomsten under wärande Termin till Lärowerket.	Anmältdt förfall för uteblifwande. ¹	Bortresa under Terminens lopp. ²	Anmälld orsak dertill. ³	Frånwarande under Terminens lopp, förfalllös.	Allmänna witsord om Flit.	I dessa Columner införas, efter hwarje Lärowerks olika art, de Wetenskaper och Språk, hwaruti föreläsningar gifwas, och för hwilka de med bokstäfwer utmärkta witsorden meddelas. Första bokstafwen betyder kunskaper, den andra flit.										Seder och uppförande.	Bergning.	Anmälld wistelseort under blifwande ferier.
									Theologie och Kyrko-Historia.	Hebreiska.	Grekiska.	Latin.	Lefwande språken.	Allmän Historia och Geographi.	Mathematik och Physik.	Philosophi.	Natural-Historia.				
Exempel.																					
C. Helling.	1798 3/6	3.	d. 6. Mars.	Sjukdom. Gilladt.			17 gr.	B.	C. B.	D. B.	A. B.	A. B.	C. C.	D. B.	A. B.	B. B.	C. D.	Åmål.			

Märkenas betydelse uti seder:

- A. betyder stadgade seder och berömligt uppförande.
 B. — jemt och stadgadt uppförande.
 C. — oklanderligt uppförande.
 D. — lättsinnigt och ostadigt uppförande.

Märkenas betydelse i kunskaps-grader och flit:

- A. betyder berömlig insigt, berömlig flit.
 B. — godkänd — godkänd —
 C. — försvarlig — försvarlig —
 D. — otillräcklig — ringa —

Carlstad den - - 1817.

N. N.

Rector Gymnasii

Märkenas betydelse i afseende på bergning:

- A. betyder förmögen.
 B. — behållen.
 C. — behöfwande.
 D. — fattig.

¹ Om Yngling hela terminen varit frånwarande, blifwa alla Columnerna för honom öppna, utom denna, hwari förfallet, om det är upgifwet, antecknas. Under det anmältda förfallet antecknas, om det af Collegium är gilladt eller ogilladt.

² Här antecknas, i thy fall, sista dagen, då Ynglingen biwistade underwisningen.

³ Här anføres, om någon blifwit förwisad från Lärowerket, med hänwisning till Collegii Protocoll för den dagen, då Domen fälldes.

NB. Hwarje Lärare bör öfwer sina discenter, i likhet med detta Formulaire, hålla nödiga anteckningar, af hwilka sedermera, jemte de uti examen ytterligare utwisade framsteg, formeras wid Terminens slut denna Rectors Katalog, som förwaras i Archivet.

M a t r i k e l.

(inbindes och folieras.)

Intagen år och dag.	Afdelning.	Namn.	Födelseort och år.	Faders Namn samt Titel eller Näring.	Det senast biwistade Lärowerk.	Nummer på det medförda betyget.	Lemnat Lärowerket.	Afdelning.	Anmäld afsigt wid bortresan.	Nummer på det undfångna betyget.	Allmänna anmärkningar.
Exempel 1810 6/10	3:dje	Lars Hellsén.	Wadstena. 1799 1/4	† 6) Nils Hellsén. Landtbrukare.	1) Söderköping.	2) 15.	3) 1815 7/6	Rectors- Class.	4) intagning på Gymnasium.	5) 21.	död d. 3. Mars 1816.

NB. Ehuru det ej kan blifwa någon Lag för Rectorerna, att hålla framtida Biographiska anteckningar, blifwa de likwäl af mycken nytta för Necrologien m. m. der de införas, hwarföre tillräckligt rum under hwarje Ynglings namn, för sådana bör lemnas.

1) Då Yngling ej förut biwistat något Lärowerk, blifwer denna Column öppen.

2) Då, enligt Skol-Lagen, alla Ynglingar, som intagas, böra medföra betyg ifrån den Församlings Kyrkoherde, der de senast varit i bok skrifne, eller ock det Lärowerk, der de senast varit intagne, så böra dessa betyg för året numereras och förwaras. Samma gäller äfwen om de utgående betygen, hwilka serskildt på ofwan sagda sätt behandlas.

3) Då Yngling utan anmälan lemnar Lärowerket, antecknas sista Läro-termin, som han der war närwarande.

4) Då ingen afsigt anmäles, blifwer denna Column öppen.

5) Då icke något Testimonium begäres, gäller detsamma. Är Yngling genom Dom förwist från Lärowerket, antecknas det här, jemte Domens år och datum.

6) † betyder att han är död.

D i a r i u m   w i d   L ä r o w e r k.

NB. Nedanstående Schema är upgjordt med afseende å ett Gymnasium. Wid en Skola införes Lärarnes ordning (e. gr. 1:sta, 2:dra, 3:dje Läraren, Con-Rector, Rector) i stället för Wetenskaperne.

År Månad och dag.	U n d e r l å t n a L ä r o - t i m m a r :																		Lemnadsfrihet af Rector.		Expeditioner:						
	Theologiæ Lector.		Lingv. Gr. & Hebr. Lector.		Matheseos Lector.		Eloquentiæ Lector.		Philosophiæ Lector.		Historiarum Lector.		Adjunct.		Läraren i Natural-Historien.		Musik Direct. eller Cantor.							Lärare i Gymnastik.			
	Timmars antal.	anmaldt förfall.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	a. f.	t. a.	orsak.	ankomne.	afgångne.	åtgärd.		
1816. Exempel: Juni 3.		*)			2.	Sjukdom.	1.							1.	bortresa.	1.							2.	hårdt väder.	Ephorus d. 1. Juni 1816 om Examinens dagarne.		Communicerad med samtelige Lärarne.

*) När intet förfall finnes anfördt, bemärker sådant Lärarens förfallolösa frånvaro.

Obs. Diarium inbindes, folieras och förwaras i Archivet.

Uppgift om N. N. Högre Lärdoms-Skola från och med Läse-året - - till och med Läse-året - - * 1.

(Tabellen för annat Lärowerk inrättas efter samma Formulaire, mutatis mutandis i afseende på afdelningarnes antal, samt deras benämning.)

U p p g i f t o m L ä r j u n g a r .																			Uppgift om Lärare.					
Intagne uti Lärowerket under alla sammanlagda åren. * 2.															Afgångne ifrån Lärowerket under samma tid. * 3.				Antal af när- varande un- der sista Wär- terminen.		Antalet af dem, som njuta per- mission på viss eller obe- stämd tid.	Antalet af vicarierande Lärare.	Antalet af Duplicanter.	Här anføres om Lärare i Natu- ral-Historie wid Gymnasierna, eller i Gymnastik wid Lärowerk i allmänhet saknas.
Afdelningarnes benämning.	Fördelning efter ålder.					Fördelning efter Stånd.					Fördelning efter bergning.			Summa af in- skrifne i hwar- je afdelning.	Summan utaf afgångne utur hwarje afdelning. Förvisade ifrån Lärowerket.	Döde.	Utan angifwen orsak.	Till Naringarne.	Till annat Lärowerk.					
	Under 10 år.	Imellan 10—12 år.	Imellan 12—15 år.	Imellan 15—20 år.	Öfver 20 år.	Adelsmän.	Prestbarn.	Ståndspersoners barn.	Af Borgare- Classen.	Af Arbets- Classen.	Förmögne.	Behållne.	Behöfvande.							Fattige.				
Första afdelningen	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	000	00	00	00	00	00	000	00		
Andra afdelningen	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00		
Tredje dito - - -	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00		
Rectors Class - -	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00		
Summa	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000	000		
	Summa 107.					S:a 107.					S:a 107.			S:a 107.		S:a 99.					99			

* 1. Läse-året benämnes efter det årtal, på hwilket Wår-termin infaller. Uppgifterna beräknas till och med sista dagen af denna senast förflutna Termin, på hwilken dag Tabellen äfwen dateras och af Rector underskrifwes.

* 2. Alla här fordrade omständigheter anföras efter hwad wid Ynglingens första inskrifning wid Lärowerket är känt och uppgifwet, samt inhemtas af Matrikeln, utom hwad bergningen angår, som bestämmes efter första Examens Catalogen. Här är icke fråga om flyttningar afdelningarne imellan, utan hwarje Yngling skall, utom i summorna, upptagas blott i den afdelning han först blifwit inskrifwen, men der anföras tre gånger, en efter hwarje af de tre omständigheterna ålder, stånd och bergning.

* 3. Här upptages äfwen hwarje Yngling blott en gång, då han skiljes från Lärowerket, utan afseende på uppflyttningar afdelningarne imellan.

Cassa-Tabell för N. N. Stift (Underwisnings-Werk) ifrån och med den 1. Juli år - - till och med den 30. Juni år - -

Inkomst.	Byggnads-Cassan.			Cassa Emeritorium.			Lärowerks Cassa.			Biblioteks-Cassan.			Privatorium Stipendii anslag.			Premii och Fattig-Kassan.		
	R:d.	ss.	r.	R:d.	ss.	r.	R:d.	ss.	r.	R:d.	ss.	r.	R:d.	ss.	r.	R:d.	ss.	r.
Af Staten	00	0	0	00	0	0	00	0	0	—	—	—	—	—	—	00	0	0
Af Ecclesiastik Sysslor	00	0	0	00	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Af Collector	00	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	00	0	0
Friwilliga Gåfwor.....	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	—	—	—	00	0	0
Räntor af Capitaler samt afkastning af fast egendom ...	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0
Af Ungdomen	—	—	—	—	—	—	00	0	0	00	0	0	—	—	—	—	—	—
Af wederlag	—	—	—	00	0	0	00	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Af Prost-tunnor	—	—	—	—	—	—	00	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Af Djekne-penningar	—	—	—	—	—	—	00	0	0	—	—	—	—	—	—	00	0	0
Af Böter.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	00	0	0
Af Befordringar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	00	0	0	—	—	—	—	—	—
Af Sterbhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	00	0	0	—	—	—	—	—	—
— — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0
Utgift	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0
Cassans behållning	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0	00	0	0

Observeras:

- 1:o Denna Tabell uprättas wid hwarje Consistorium för de Cassor, som stå under dess wård, och wid hwarje Lärowerk för de öfriga, som af Rector redowisas. Sålunda upptages Stiftets allmänna Premii-Cassa uti Consistorii Tabell, men hwarje Lärowerks enskilda uti Rectors.
- 2:o Ehuru det är ingen Lärjunge förment, att gifwa till Byggnads-Cassan, eller till Cassa Emeritorium, eller till Stipendii-Cassan, böra dock sådana gåfwor icke uptagas såsom inkomst af ungdomen, utan inräknas bland Friwilliga Gåfwor.
- 3:o Under de tryckta Titlarne böra andra inskrifwas, då någon inkomst ej skulle kunna hänföras till någon af de förra.
- 4:o Med Behållning i Cassan förstås ej hwad som öfwerblifwer, sedan utgiften från inkomsten blifwit afdragen, hwarföre äfwen någon slags kontroll härigenom icke åsyftas, utan allt hwad Cassan werkeligen äger, utfördt uti en total contant summa, enligt Bokslut den sista dag, som räkningens Titel utwisar.